

II. Ortadoğu’da Siyaset ve Toplum Kongresi
II. Middle Eastern Congress on Politics and Society
المؤتمر الثاني للسياسة و المجتمع في الشرق الاوسط

ÖZETLER
ABSTRACTS
الملخصات

14-17 Ekim 2014
Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
SETA (Sakarya-İstanbul)

14-17 October 2014
Sakarya University Center for Middle Eastern Studies
SETA (Sakarya-İstanbul)

١٧-١٤ اكتوبر ٢٠١٤ م
مركز دراسات الشرق الاوسط جامعة صقاريا ستا (صقاريا – اسطنبول)

www.ormer.sakarya.edu.tr
www.ortadogu.sakarya.edu.tr

Yürütme Kurulu/ Organization Committee/ اللجنة المنظمة

Koordinatörler/ Coordinators/ المنسقون

Kemal İnat

İsmail Numan Telci

Yardımcı Koordinatörler/ Co-Coordiators/ مساعدا المنسقين

İsmail Akdoğan

Recep Tayyip Gürler

Mustafa Caner

Bilal Yıldırım

Fatma Zehra Toçoğlu

Zana Baykal

Ayşe Selcan Özdemirci

Fahem Qadri

Organizasyon Komitesi/ Organization Committee/ اللجنة المنظمة

Burhanettin Duran

Atilla Arkan

Murat Yeşiltaş

Ali Balcı

Mesut Özcan

Muammer İskenderoğlu

Tuncay Kardaş

Filiz Cicioğlu

Yıldırım Turan

Nebi Miş

İbrahim Efe

Ömer Behram Özdemir

Ayşenur Hazar

Rumeysa Eldoğan

Berkan Öğür

Mustafa Şeyhmus Küpeli

Abdüssamet Pulat

Bilim Kurulu/ Advisory Board/ اللجنة العلمية

- Prof. Dr. Bobby Salman Sayyid
University of Leeds
- Prof. Dr. Burhanettin Duran
İstanbul Şehir Üniversitesi
- Prof. Dr. Fawas A. Gerges
London School of Economics
- Prof. Dr. Hamid Dabashi
Columbia University
- Prof. Dr. Hamit Bozarslan
École des hautes études en sciences sociales
- Prof. Dr. Kemal İnat
Sakarya Üniversitesi
- Prof. Dr. Madawi Al Rasheed
London School of Economics
- Prof. Dr. Mehmet Ali Büyükkara
İstanbul Şehir Üniversitesi
- Prof. Dr. Mehran Kamrava
Georgetown University
- Prof. Dr. Michael Mann
University of California, Los Angeles
- Prof. Dr. Muhittin Ataman
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
- Prof. Dr. Richard Falk
Princeton University
- Prof. Dr. Tayyar Arı
Uludağ Üniversitesi
- Dr. Jotiar Mahmood
Salahaddin University
- Dr. Kayhan Barzegar
Islamic Azad University, Science and Research Branch
- Dr. Khalil Al Anani
Johns Hopkins University
- Dr. Omar Ashour
University of Exeter
- Dr. Thomas Pierret
University of Edinburgh

1. Gün / Day 1 / اليوم الاول

8.00-8.45: Kayıt – Registration - التسجيل

9.00-9.30: Açılış Adresleri/ Opening Remarks/ كلمات الافتتاحية

Kemal İnat, Ortadoğu Araştırmaları Merkezi Müdürü/Director of Center for Middle Eastern Studies/ مدير مركز دراسات الشرق الاوسط بجامعة صقاريا

Muzaffer Elmas, Sakarya Üniversitesi Rektörü/ Rector of Sakarya University/ رئيس جامعة صقاريا

Yasin Aktay, AK Parti Dış İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı/Vice President of AK Party in Charge of Foreign Affairs/ نائب الرئيس العام لحزب العدالة والتنمية المسؤول عن العلاقات الخارجية

9.30-10.30: Açılış Konuşması/Keynote Speech/ الكلمة الرئيسية

Bobby S. Sayyid, University of Leeds, Ever Decreasing Circles: The Quest for a Post-Ottoman Stable Regional Order/ Hep Gerileyen Halkalar: İstikrarlı Bir Post-Osmanlı Bölgesel Düzen Arayışı/ - محطة مستقرة - الشعوب المترجعة دائماً : البحث العثماني في النظام الاقليمي

10.30-11.00 Kahve Arası/Coffee Break/ استراحة لشرب القهوة

11.00-13.00: Açılış Paneli: Yeni Ortadoğu’da Yeni Türkiye/ Opening Panel: New Turkey in the New Middle East/ تركيا الجديدة في الشرق الاوسط الجديد

Panel Başkanı/Chair/ رئيس المجموعة **Burhanettin Duran (Prof. Dr., General Coordinator of SETA)**

Yasin Aktay, AK Parti Dış İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı/Vice President of AK Party in Charge of Foreign Affairs/ نائب الرئيس العام لحزب العدالة والتنمية المسؤول عن العلاقات الخارجية

Burhanettin Duran, SETA Genel Koordinatörü/ General Coordinator of SETA/ مدير مركز دراسات السياسة و الاقتصاد و المجتمع

Mesut Özcan, Dışişleri Bakanlığı Diplomasi Akademisi Başkanı/ President of Diplomacy Academy at Ministry of Foreign Affairs/ رئيس الأكاديمية الدبلوماسية التابعة لوزارة الخارجية

Ali Resul Usul, Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı/ President of Center for Strategic Research at Ministry of Foreign Affairs/ رئيس مركز البحوث الاستراتيجية التابع لوزارة الشؤون الخارجية

Kudret Bülbül, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı/ Department for Turks Abroad and Relative Societies/ رئيس منظمة الاثراك في الخارج و الشعوب الصديقة

13.00-14.30 - Öğle Yemeği/Lunch/طعام الغداء

14.30-16.00: Özel Panel: Ortadoğu'da Devrimleri Anlamak/ Special Panel: Understanding the Revolutions in the Middle East/ فهم الثورات في الشرق الاوسط

Panel Başkanı/Chair/ رئيس المجموعة: Mesut Özcan (Assoc. Prof.,President of Diplomacy Academy at Ministry of Foreign Affairs)

Kayhan Barzegar, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Arab Spring and Middle Eastern Studies: An Iranian Perspective/Arab Baharı ve Ortadoğu Çalışmaları: İran Perspektifi/ الربيع العربي و دراسات الشرق الاوسط : المنظور الإيراني

Khalil Al-Anani, Johns Hopkins University, Upended Path: The Rise and Fall of the Muslim Brotherhood in Egypt/ Muallaktaki Yol: Mısır'da Müslüman Kardeşlerin Yükselişi ve Düşüşü/ صعود الاخوان المسلمين في مصر و سقوطهم

Omar Ashour, University of Exeter, Civil Military Relations in Post-Uprising North Africa: The Enduring Crisis of Egypt/ Başkaldırı Sonrası Kuzey Afrika'da Sivil-Asker İlişkileri: Mısır'ın Bitmeyen Krizi/ العلاقات العسكرية و المدنية في شمال افريقيا بعد الانتفاضات : الأزمة المصرية التي لم تنتهي

16.00-16.30 Kahve Arası/Coffee Break/استراحة لشرب القهوة

16.30-18.00: Özel Panel: Ortadoğu’da Değişimin Kodları ve Yeni Aktör-ler/ Special Panel: Codes of the Change in the Middle East and the New Actors/ رموز التغيير في الشرق الاوسط و الاطراف الجديدة الفاعلة

Panel Başkanı/Chair/ رئيس المجموعة : Bobby Salman Sayyid (Prof. Dr., University of Leeds)

Jotiar Mahmoud, Salahaddin University, Relations Between the Kurdistan Regional Government and Turkey/ Kürdistan Bölgesel Yönetimi ve Türkiye Arasındaki İlişkiler/ علاقات بين تركيا وحكومة إقليم كردستان

Michael Lüders, Deputy Director of the German Orient Institute, Berlin, Internationalization of the Syrian Crisis: The West vs. The East?/ Suriye Krizinin Uluslararasılaşması: Batı’ya Karşı Doğu?/ تدويل الأزمة السورية : هل هو ضد الغرب ؟

Thomas Pierret, University of Edinburgh, Field Commanders, Cause Promoters, and Statesmen: A Political Sociology of the Syrian Insurgency/ Komutanlar, Dava Savunucuları ve Devlet Adamları: Suriye Direnişinin Politik Sosyolojisi/ القادة و رفعو الدعوة و رجال الدولة : علم الاجتماع السياسي للمقاومة السورية

18.00 Akşam Yemeği/ Dinner/ طعام العشاء

2. Gün / Day 2 / اليوم الثاني

1. Oturum / 1st Session / الجلسة الاولى

Arap Devrimlerini Anlamak/ Understanding Arab Revolutions /

فهم الثورات العربية

09.00-10.30:

Panel 1: ORMER Özel Paneli: Mezhepsel ve Etnik Ayrışmaların Gölgesinde Ortadoğu Siyaseti/ Middle Eastern Politics in the Shadow of Sectarian and Ethnic Divisions/ سياسة الشرق الاوسط في ظل الانقسامات الطائفية و العرقية

Panel 2: Arap Devrimleri ve Toplumsal Değişim/ Arab Revolutions and Social Transformation/ الثورات العربية و التحول الاجتماعي

Panel 3: Understanding the Arab Revolutions/ Arap Devrimlerini Anlamak/ فهم الثورات العربية

10.30-11.00 Kahve Arası/ Coffee Break/ استراحة لشرب القهوة

Panel 1 - ORMER Özel Paneli: Mezhepsel ve Etnik Ayrışmaların Gölgesinde Ortadoğu Siyaseti/Middle Eastern Politics in the Shadow of Sectarian and Ethnic Divisions/

سياسة الشرق الاوسط في ظل الانقسامات الطائفية و العرقية

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Atilla Arkan (Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi)

- **Bilal Yıldırım – Sakarya Üniversitesi – Ortadoğu'nun Uluslararası Sistemdeki Yeri ve Türk Dış Politikası/ Middle East in the International System and Turkish Foreign Policy/ المكانة التي تحتلها منطقة الشرق الاوسط في النظام العالمي و السياسة الخارجية التركية**
- **Ömer Behram Özdemir - Sakarya Üniversitesi – Suriye İç Savaşı'nın Mezhepsel Yansımaları/ Syrian Civil War and its Sectarian Implications/ انعكاسات الطائفية على الحرب الاهلية السورية**
- **Berkan Öğür - Sakarya Üniversitesi - Bir Coğrafi Tahayyül Olarak Kürdistan'ın Tarihsel Temsili/ Historical Representation of Kurdistan as Geographical Imagination/ التمثيل التاريخي لكردستان باعتبارها خيال جغرافي**
- **Zana Baykal - Sakarya Üniversitesi – Irak Merkezi Yönetimi ile Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi Arasındaki Petrol Anlaşmazlığı Sorunu/ Petrol Dispute Between Iraqi Central Government and the Kurdistan Regional Government/ الازمة الحالية بين الحكومة العراقية المركزية وحكومة اقليم كردستان المتعلقة بالنفط**

Panel 2- Arap Devrimleri ve Toplumsal Değişim/ Arab Revolutions and Social Transformations/ الثورات العربية والتغيير الاجتماعي

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Mustafa Kemal Şan (Assoc. Prof., Sakarya University)

Meltem Çelik Dirsehan - Marmara Üniversitesi - Ortadoğu'da Sosyal Hak Talebi Olarak Arap Baharı: Neo-Liberalizm ve Neo-Kolonyalizmin Toplumsal Yapı ve Kültürel Değişme Boyutu/ Arab Spring as a Quest for Social Right: Social Structure and Cultural Transformation Aspect of the Neo-Liberalism and Neo-Colonialism/

الربيع العربي على اساس حق اجتماعي مطلوب: الليبرالية الجديدة و الاستعمار الجديد و الهيكل الاجتماعي و حجم التغيير الثقافي

Geçtiğimiz dört yıl içerisinde, Ortadoğu ülkeleri arasında özellikle Tunus, Mısır, Libya ve Suriye halklarının yönetime karşı örgütlü protesto hareketleri, önemli gelişmeler ve evirilmeler üretti. Egemen paradigmaları, üreten oryantalist Batı söyleminde Arap baharı yahut uyanışı olarak adlandırılan bu toplumsal hareket, demokrasi, özgürlükler, iktidar dönüşümünde eşit söz hakkı vb. siyasi ve sivil haklara göndere yapan sivil toplum hareketle şeklinde tanımlanmaktadır. Bu egemen kimlik ve özgürlük temelli sivil toplum hareketi paradigmaları, görülür biçimde eko-politik uygulamalar ve bunların toplumsal tabanda ürettiği memnuniyetsizlik ve çaresizlik koşullarını örtmektedir. Bu tartışmalar arasında er alması gereken en önemli tartışmalardan biri ekonomi-politikaların toplumsal yapıya, yaşam biçimlerine ve kültürel dokuya etkilerine karşı toplumsal tabanın yoksullaştırılmasının ve geleneksel dokuya karşıt kültürel dönüşümlerin getirdiği toplumsal tahammülsüzlüktür. Rejim liderlerinin değişmesiyle karşılık bulan bu toplumsal tepkiler birbirinden farklı yönere evirilmekteyken Suriye’de ağır bir iç savaşa dönüşerek farklı ekseninde devam etmektedir. Bu direnişlerin araka planında yatan temel motivasyonun salt demokrasi ve siyasi iktidar arayışı olduğu nosyonu, yetersiz ve temelsiz sayılabilir. Zira bölgedeki politik kültür, sosyal medya üzerinden, çözümlenen bir sivil toplumun gelişmesi ve aydınlanmaya gönderme yapan bir “uyanış”tan söz edilmesi bölgeyi tanımayan ve üst perdeden konuşan oryantalist bir naiflik olarak değerlendirilmelidir. Egemen tartışmalarının çoğunun yoğunlaştığı sivil ve siyasi hak temelli örgütlenme, rejim karşıtlığı, demokrasi talebi ve İslamcı hareketlerin arka perdesinde sosyal haklardan yoksunluk, eşitsizlik, rantçı ve keyfi kurumsal yapı ve değişimin yarattığı huzursuzluk yer almaktadır. Bu ülkelerde ortaya çıkan küresel popüler kültür, gündelik yaşam biçimleri ve pratiklerini, tüketim alışkanlıkları ve üretim-yeniden üretim ilişkilerini etkilemektedir. Ancak kentsel alanların genişlemesi, gecekondulaşma, eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşımı ve kadınların istihdamının artırılmasını olumlu yansıyan yüzüne rağmen geleneksel ve modern hayat biçimleri ve değerler arasında derin bir çatışma yaşanmaktadır. Bölüşüm sorununun siyasi hak taleplerine dair analizlerle perde arkasına itilmesi, neo-liberal politikaların küresel ekonomiye ve çok uluslu şirketlerin hüküm sürdüğü ve uluslararası finans kuruluşlarıyla Ortadoğu ülkelerinin neo-kolonyal düzende bağımlı hale getiren küresel düzeninin sorgulanmasını önlemektedir. Bölgenin temel sorunlarının başında gelen bölüşüm sorunu, toplumun küresel popüler kültür maruz kalmasıyla toplumsal pratiklerdeki değişimler, neo-liberalizmin yeniden dönüştürdüğü üretim, biçim ve ilişkileri ve toplumsal tabanın dezavantajlı konumunun kötüleşmesi sivil ve siyasi değil, sosyal hak taleplerini dinamik hale getirmektedir. Bu çalışmanın ama-

cı Ortadoğu’da ortaya çıkan halk hareketlerinin güncel olarak vardığı nokta olan özgürlük arayışı ve basıcı rejimlere karşı gelişen tepkinin ön yüzündeki muhafazakar-modernleşmeci, İslamcı-Batıcı, yahut etnik ve mezhepsel çatışmalar boyutunun arka planına dair bir neo-liberalizm, neo-kolonyalizm ve küresel popüler kültür eleştirisi geliştirmektir. Bu amaca hizmet eden analizlerin başında Ortadoğu’daki geleneksel toplumların modernleşmeden post-modern kültürel kolonyalizm etkilerine maruz kalması ve değerler çatışması içinde yoksullukla mücadele etmesi, yani sosyal haklardan yoksunluk üzerinedir. Çalışmada ortaya çıkan tepkilerin bir rejim sorunundan ziyade modernleşme ve yoksulluk sorunları üreten eko-politikaların kolonileştirdiği toplumsal yapı ve değerlerin ürettiği huzursuzluğa işaret edilmektedir.

Zeynep Şahin Mencütek/Ayşegül Durmuş - Gediz Üniversitesi - Arab Baharı İsyanları ve Immanuel Wallerstein Dünya Sistemleri Teorisi/ Arab Spring Uprisings and Immanuel Wallerstein’s World Systems Theory/

انتفاضات الربيع العربي و نظرية الانظمة العالمية لـImmanuel Wallerstein

Ünlü teorisyen Immanuel Wallerstein dünya sistemleri adı verilen teorisinde ekonomik değişim ilişkilerinin oluşturduğu kompleks bir ağ ile birbirine bağlı tek bir dünya olduğunu savunarak son dönemde de kapitalist süreçte krizlerin yaşandığı uzun bir geçiş dönemini deneyimlediğimizi iddia etmektedir. Dünya genelinde farklı coğrafyalarda görülen sosyal/politik hareketlenmeleri ve isyan/devrim dalgalarını 1968’de yaşanan ünlü devrimin devamı olarak görmekte olup, eylemlerin genel benzerliklerine dikkat çekmektedir. Wallerstein’in güncel yorumları takip edildiğinde Arap Baharı’nı ABD’de başlayıp birçok ülkeye yayılan ‘İşgal Et’ hareketleri, Yunanistan’daki Oxi ve İspanya’daki Indignados, Şili’deki yaşanan öğrenci protestolarını bir bütün isyan dalgasının parçaları şeklinde yorumladığı görülmektedir. Bu çalışmada iddia edildiği gibi Arap Baharının anlaşılmasında Wallerstein’in dünya sistemleri tezinin ne kadar açıklayıcı olup olmadığı tartışılacaktır. “Arap Baharı” İsyanları’nın Tunus’ta başladığı ve de bu ülkede çatışmasız bir siyasi dönüşüme öncülük ettiği gerçeğinden hareketle, Tunus vaka çalışması olarak ele alınacaktır. Bunun için makalenin ilk bölümünde Arap baharı öncesinde Tunusun yapısı ve bu hareketi oluşturan etmenlerin neler olduğu (siyasi, ekonomik, küresel) analiz edilecektir. Böylece kapitalist ekonomik ilişkilerin açıklayıcılık derecesi anlaşılabilir olacaktır. Hareket sonrası Tunusun yapısında ne gibi değişikliklerin ya da iyileşmenin olup olmadığı, hareketin oluşmasını tetikleyen taleplerin ne düzeyde gerçekleştirildiği irdelenecek olup bu şekilde diğer sosyo-ekonomik hareketlerle

benzerlik ve farklılıkları görülebilecektir. Tüm bunlar Wallerstein'in "dünya sistemleri analizi" çerçevesinde değerlendirilecektir. Bu çalışmayla hem Arab Baharı İsyanlarının teorik düzeyde anlaşılması hem de Wallerstein'in teorisinin geçerliliğinin test edilmesi amaçlanmaktadır.

Ahmet Vedat Koçal - Dicle Üniversitesi - Siyasal Değişmenin Toplumsal Temelleri Bağlamında Ortadoğu'da Değişim Sürecinin Türkiye'ye Yansımaları: Ulus Devletten Çoğulcu Sivil Topluma Geçişte Ortadoğu İlişkilerinin Rolü/ Social Transformations in the Middle East and Their Impact on Turkey: from Nation-State to Pluralist Civil Society/ انعكاسات مدة التغيير على تركيا في سياق الاسس الاجتماعية للتغيير السياسي في منطقة الشرق الاوسط: الدور التي تلعبه علاقات الشرق الاوسط في عبور الدولة من القومية الى دولة المجتمع المدني

Küreselleşme süreci dünyanın her yerinde olduğu gibi Ortadoğu'da da köklü değişimler ve altüst oluşlar üretmektedir. Bu sarsılış ve yeniden yapılanma süreci I. ve II. Dünya savaşlarının ardından Batılı güçler tarafından kurulan Ortadoğu düzenini değiştirmeye zorlamaktadır. Körfez Savaşları'nda ve devamında olduğu gibi Batılı küresel güçlerin müdahaleleri dışında iç dinamiklerin de bu değişim sürecinin ortaya çıkışında etkili olduğu gözlemlenmektedir. 'Arap Baharı' olarak adlandırılan bu süreçte sivil toplumun siyasal katılım talebi belirleyici ölçüde etkinleşmekte, kitlesel muhalefetin baskısı soğuk Savaş döneminden kalan Baasçı rejimleri peşi sıra çökertmektedir. Tunus'ta başlayan sivil ayaklanma dizisi Libya'da Kaddafi, Mısır'da Mübarek, Irak'ta Saddam Hüseyin rejimlerinin yıkılması sonucuna varmıştır. Mısır'daki Tahrir ve Rabia eylemlerinde olduğu gibi sivil kitlenin siyasallaşması ve rejimin değişmesi sonucuna varacak ölçüde bir etki üretmesi I. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan düzende monarşinin ve ardından Soğuk Savaş sürecinde Baas dönemi boyunca özellikle askeri bürokrasinin mutlak egemenliğine sahne olan Ortadoğu tarihi ve toplumu için bir yeniliktir. Nitekim, Suriye'de iç savaşa dönüşen Baas karşıtı ayaklanma Irak'ta etnik ve dinsel kimliğe dayalı şiddetli çatışmalar, bu yeniliğin yeni bir düzen ve yapılanma üretiminde henüz erken bir aşamada olduğunu doğrulamaktadır. Türkiye de Ortadoğu'nun önemli bir parçası olarak bu değişim sürecinden etkilenmektedir. Özellikle Kürt kimliği merkezli toplumsal ve siyasal değişim süreci Türkiye'nin politik rejimini de dönüşüme uğratmaktadır. Son yıllara bir Hükümet programı olarak başlayıp Devlet politikası haline gelen ve 'Demokratikleşme, Açılım, Reform' gibi adlandırmalarla tanımlanan siyasal gündem, bu değişim sürecinin göstergelerindendir. Geçmiş yıllarda Avrupa Birliği'ne tam üyelik süreci ile ilişkilendirilen bu gündem, artık Ortadoğu ilişkileri

bağlamında ele alınmaktadır. Böylece ‘Demokratikleşme’ başlığıyla tanımlanan siyasal değişim süreci, Osmanlı modernleşmesinden günümüze süregeldiği geleneksel biçimiyle Avrupa’ya eklemleme hedefine ve politikalarına bağımlılıktan uzağa düşen, Ortadoğu-Asya-Afrika eksenli yeni bir arka plan üretme eğilimine girmiştir. Bu kapsamda Körfez Savaşları sonrasında Kuzey Irak’ta oluşan pazarla karşılıklı ticari dolaşıma bağlı olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde gelişen sermaye birikimi ve bu temelde ortaya çıkan kentleşme-modern sınıflaşma süreci, bir yandan bölgenin kırsal-geleneksel toplumsal yapısını çözerken bir yandan da Kürt siyasal hareketinin bu çözüme üzerinde gerçekleşen liberal dönüşümü üzerinden ülke siyasetini yeniden yapılandırmaktadır. Kürt kimliğinin ülkede yaşayan etno-kültürel grupların devlet tarafından kurgulanan ortak-tekil kültür ve kimlik içerisinde eritilmesini içeren ulus inşa edici tek kimlikli devlet paradigması karşısındaki direnci AK Parti’nin ‘Kürt Açılımı’ diye anılan reformist söyleminde ifadesini bulan çok kimlikli-çok kültürlü resmi politikaya evrimin temel etkeni olmuştur. Gerek sağladığı faizsiz finans kaynağı üzerinden Arap petro-dolar sermayesinin katkılarıyla gelişen ‘Anadolu sermayesi’nin gerekse Kuzey Irak’la sınır ticaretine bağlı olarak büyüyen Kürt bölgesel sermayesinin etkileriyle yeni/yerel ekonomik merkezlerin türeyişi, böylece ekonomik merkezin yer değiştirilişi ve çeşitlenişi, ulus devletin ekonomik merkezi üstünde yapılan siyasal tekelinin de gerilemesi sonucunu doğurmaktadır. Bu sosyo-ekonomik altyapısal dönüşüm üstünde yerel sivil toplumun gelişimi, merkezi yönetimin belirleyiciliğini ve denetimini sınırlandırmaktadır. Nitekim AK Parti’nin gerek Ortadoğu-Arap coğrafyası ile diplomatik ilişkilerde, gerekse Kürt sorunu bağlamında yürüttüğü ‘ulus devlet-ulusal kimlik’ çerçevesini aşan muhafazakar-kozmopolit söylemi ve politikası, çağdaşlaşma-uluslaşma anlayışını pozitivist felsefenin doğrultusunda seküler temelde ‘Asya-Ortadoğu İslam uygarlığından kopuş’ biçiminde tanımlayan ve uygulayan Kemalist-bürokratik Batılılaşmacı/Modernleşmeci paradigmanın çözülüşünü ifade etmektedir. Çünkü siyasal statükonun değiştirilmesi, ülkedeki kültürel gruplar arasında siyasal gücün yeniden dağıtımı, bu da egemen kültürel gruplar için siyasal, sosyal ve kültürel güç üzerindeki egemenliğin bırakılması anlamına gelir. Bu çalışma Türkiye’de son yıllarda siyasal gündemi belirleyen ve halen AK Parti siyaseti ve iktidarı eliyle yürütülen Demokratikleşme-Reform başlıklı siyasal değişim sürecini toplumsal neden-sonuç bağıntıları ışığında Ortadoğu’daki güncel değişim etkenleriyle ilişkilendirerek açıklamaya çalışmak amacıyla hazırlanmıştır.

Suzi Muhammad Rashad – October 6 University – أنماط وأدوار
Arap Başkaldırılarında Devlet- الدول في الإنتفاضات العربية
dışı Aktörlerin Rollerini/ Role of External Actors in the Arab
Uprisings

يلعب الفاعلون من غير الدول دورا مهما في تطور المنطقة العربية، وقد كان مفهوما دوما أن الدولة ليست الفاعل الوحيد المؤثر فيها، وذلك رغم أن الأدبيات العربية لم تهتم كثيرا بدراسة وتحليل أنماط تأثير هذا النمط من الفاعلين. وإذا كان واضحا تأثيرهم في المنطقة العربية وفي قضاياها الرئيسية، فإنه من الواضح أيضا تأثيرهم بالتطورات التي شهدتها المنطقة منذ اكتمال استقلال دولها منذ النصف الثاني من القرن العشرين، حيث يلاحظ نوع من التحول والتطور المستمرين في طبيعتهم وأدوارهم، وهذا التحول المستمر في طبيعة الفاعلين من غير الدول جعل مسألة نمط تأثيرهم في المنطقة، وما إذا كانوا عنصر استقرار أو عدم استقرار فيها، من القضايا المثيرة للجدل.

ويمكن تفسير هذا التحول في جزء مهم منه بما صاحب التطورات التي شهدتها المنطقة من زيادة ضعف الدولة العربية وتفككها، ومن انهيار للنظم السياسية التي ظلت جامدة لما يزيد على عقدين من الزمان، وذلك في الوقت الذي زاد فيه انخراط الدولة في التفاعلات العالمية، فظهرت من ناحية جماعات أو تنظيمات منظمة تقوم بعدة وظائف كانت في الأصل من اختصاص الدولة، من قبيل توفير الخدمات العامة، والنظام والأمن في بعض الأجزاء من إقليم الدولة. وتزايد، من ناحية أخرى، نشاط الشركات المتعددة الجنسيات والمنظمات الحقوقية الدولية، على نحو أصبح معه نشاطها محركا لتغيير الوضع داخل تلك الدول، لصالح مزيد من النفوذ والشرعية للجماعات التي تقوم ببعض وظائف الدولة.

وقد ظهرت نتيجة ضعف الدولة اشكاليتين؛ أولهما تعدد الأشكال المختلفة للهوية والانتماء التي تمثلت في أنماط مختلفة من الولاءات بعيدة عن الدولة، وثانيهما صعود الولاءات الفرعية وهبوط الولاء القومي، وذلك بسبب تحول الدولة من ذلك الهيكل المؤسسي الشامل، إلى كيان ضعيف أمام تحدي الضغوط العبر قومية والقوى السياسية والأيدولوجية المتمثلة في الصعود الديني والانتماءات الأولية الجديدة.

Panel 3- Understanding the Arab Revolutions/ Arap Devrimlerini Anlamak/ فهم الثورات العربية

Panel Başkanı/Chair/ رئيس المجموعة: Omar Ashour (Assoc. Prof., University of Exeter)

Lorenzo Kamel- Harvard University- Arab Uprisings: A Bottom-up Analysis/ Arap Uyanışları: Aşağıdan Yukarıya Bir Analiz/ الصحوه العربية تحليل من الاسفل الى الاعلى

In the last few years I spent extensive periods in rural Upper and Lower Egypt. The purpose was to analyze the role of women and more in general of the local rural population before, during and after the “Arab Uprisings”. The study that resulted from this experience, forthcoming in early 2015,

compares three different periods and three areas (rural Upper with rural Lower Egypt, and these two with large urban areas). A glimpse of it can be found here. The analysis of marginalized women in marginalized areas prompted me to develop a broader work entitled “Arab Spring and Peripheries”. It is interested in examining how geographic, economic and social “peripheries” have reacted and, in case, contributed to the historical changes currently unfolding in the MENA. A first themed issue on the topic, co-edited with Daniela Huber, will be published by “Mediterranean Politics” in late 2014 and might then appear as an edited volume with Routledge in 2015. My presentation at the Middle Eastern Congress on Politics and Society intends to combine the results of these two projects. It is a study that serves as a reminder to look beyond established power centers when seeking to understand processes of transformation. For decades, the major issues concerning the region have been addressed by states or state-like actors. Today, states are taking a step back and non-state actors are moving in. While this has become maybe most evident in the breakdown of statehood in MENA and the rise of actors like the Islamic State of Iraq and Greater Syria (ISIS) on which Western media are focusing, my work is exploring the role of peripheries in this process. New spaces are now available to them and an unprecedented sense of empowerment is in the air. Thus, instead of a top-down reform process as suggested by Marwan Muasher (2014) which seems particularly unrealistic now that the old authoritarian establishments are making their way back to power, the region might more realistically witness a transition toward inclusiveness through a bottom-up process of self-empowerment triggered by peripheries or previously marginalized groups in general. Focusing on the voices of peripheries can therefore be a powerful tool to “de-simplify” the reading of the Arab Spring, to reshape the paradigmatic schemes through which to look at this part of the world and to realize Eric Hobsbawm’s wish to rescue not only “the stockinger and the peasant, but also the nobleman and the king”. Analytical frame. The presentation will include three analytical categories related to the Arab uprisings:

- The opportunity structure - refers to the political, socio-economic, and cultural context in which a periphery finds itself and which provides certain constraints and opportunities to the dynamics of interaction of the periphery with established power.
- The strategies adopted by peripheries - observes the interaction between a periphery and a core in the political, socio-economic, and cultural domains.

- The outcome of such strategies. It is based on the assessment of peripheries themselves of their political, socio-economic, and cultural situation before and since the Arab Spring and of their own role in influencing this situation.

Ali Sarihan - University of Nottingham- In Search of the Arab Uprisings: Social Movement, Revolution, or Democratization?/ Arap Başkaldırılarını Ararken: Sosyal Hareketler, Devrim ve Demokratikleşme?/ عندما تستدعاء الثورات العربية : الحركات الاحتجاجية الثورة و الديمقراطية

Do the Arab uprisings represent a social movement, or are they efforts to bring about reform, revolution, or democratization? I conceptualize the Arab uprisings from these four interrelated perspectives to clarify the uprisings reality. I will show that the Arab uprisings are a process that began with the first step, collective action, and ended with the final phase, democratization. The year 2010 was a lively one for the Arab World. The people, who had long lived under dictatorial regimes, began to demand the formation of democratic states. They wanted more than just cosmetic changes to their governments, and demanded substantive transformations. Before one can identify the causes of the Arab uprisings; one must first understand the meaning behind the resistances. In this paper, I will conceptualize the Arab uprisings from four perspectives: social movement, reform, revolution, and democratization. I will begin by explaining how the uprisings were, in fact, social movements that occurred from the bottom. In addition, the people initiated a grassroots effort because they wanted to make changes in the social structure of society. I will follow this discussion with explanation of how the social movements brought about by the Arab uprisings led to reform and revolution. I will explore how the social movements in Egypt, Tunisia, and Libya led to political revolution, while other uprisings in states like Algeria, Morocco, and Yemen evolved into reformatory social movements. Lastly, I will show the relationship between democratization and revolution, and will examine the extent to which revolution can lead to the democratization of an anti-democratic state?

Kemal Çiftçi - Giresun University - Is “Arab Spring” Revolution or Counter Revolution?/Arap Baharı Devrim Mi, Karşı Devrim Mi?/ هل الربيع العربي ثورة؟ أم ثورة مضادة؟

“Arab Spring” uprisings are generally called as “revolution”. However, the thing what **it is** tried to explain by the concept of “revolution” is to establish a new political regime and social order through collapsing present political regime. When regarding development process of humanity, movements constituting political regimes in which earthly/secular principles and built ide-

ologies are determinant are expressed with the concept of “revolution” instead of political regimes in which state orders and social principles are determined with “religious” dogmas. The most example of this manner of approaching is the French Revolution in 1789. In opposition to this, as it is in Iranian Revolution in 1979, the movements which “religious” dogmas started to determine the state and social order are called as “counter revolution”. “Counter revolution” can be expressed as the evolution of human being from an advanced position being reached through strolling each other and against nature towards an order past away. At his point, the question regarding whether the new regimes aroused from the process of uprisings called as “Arab Spring” considered as “revolution” or “counter revolution” should be asked. The answer to be given this question matters in terms of the attitude required to be against “Arab spring” uprisings.

2. Oturum / 2nd Session / الجلسة الثانية

Ortadoğu'da Değişim Sancısı

Painful Transformation in the Middle East/آلام التغيير في الشرق الاوسط

11.00-12.30:

Panel 4: IMPR Özel Paneli: Suriye'de İç Savaş ve Mültecilerin Durumu/
Civil War in Syria and the Issue of Refugees/ الحرب الاهلية السورية واطواع
اللاجئين

Panel 5: Değişen Ortadoğu'da Dönüşen Komşular: Irak, İran ve Kür-
distan/ Transforming Neighbours in a Changing Middle East: Irak, Iran and
Kurdistan/ البلدان المتجاورة والمتحولة العراق وايران وكردستان في منطقة الشرق الاوسط
المتقلبة

Panel 6: Iran and Arab Awakening/ İran ve Arap Uyanışı/ ايران والصحوه
العربية

12.30-14.00 Öğle Yemeği/ Lunch/ طعام الغداء

Panel 4- IMPR Özel Paneli: Suriye’de İç Savaş ve Mültecilerin Durumu/ Civil War in Syria and the Issue of Refugees/ الحرب الاهلية في سوريا و اوضاع اللاجئين

Panel Başkanı/Chair/ رئيس المجموعة: Hacı Mehmet Günay (Prof. Dr., Sakarya University)

- **Erdem Ayçiçek**, Çıkılmaz Sokakları Aşmak: IMPR Örneğinde Toplumsal Entegrasyon/ Overcoming Dead-ends: Social Integration in the Case of IMPR/ التكامل الاجتماعي في عينات : كسر حواجز الطرق المغلقة : مركز الشرق الاوسط الدولي للدراسة السلام
- **Eda Yakmaz**, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Bağlamında Koruma Statüleri ve Başvuru Süreçleri/ Protection Status and Application Processes with Regards to Law on Foreigners and International Protection/ حالات الحماية وعمليات التطبيق في سياق قانون الحماية الدولية للأجانب
- **Ahmad Malati**, الاوضاع النفسية للاجئين السوريين بناء على الملاحظات الميدانية Saha Gözlemlerine Dayalı Suriyeli Mültecilerin Psikolojik Durumları/ Field Observations on the Psychological State of the Syrian Refugess

Panel 5- Değişen Ortadoğu’da Dönüşen Komşular: Irak, İran ve Kürdistan/ Transforming Neighbours in a Changing Middle East: Irak, Iran and Kurdistan/

البلدان المتجاورة و المتحولة العراق و ايران و كردستان في منطقة الشرق الاوسط المتقلبة

Panel Başkanı/Chair/ رئيس المجموعة: Ertan Efeğil (Prof. Dr., Sakarya University)

Mehmet Ali Göngen -Akdeniz Üniversitesi – Ortadoğu’da Mezhepsel Kırılma ve Kürtler/ Kurds and Sectarian Clash in the Middle East/ الاكراد الصراع الطائفي في منطقة الشرق الاوسط

2010'da Tunus'ta başlayan halk ayaklanmaları kısa sürede bütün Ortadoğu'yu etkisi altına aldı. Tunus, Yemen, Libya ve Mısır'da diktatörlerin devrilmesine sebep olan halk ayaklamaları tarihe Arap Baharı olarak geçti. Bu süreç birçok ülkede çok kanlı geçti. Cezayir, Ürdün, Umman, Fas, Kuveyt gibi devletler halkın talepleri doğrultusunda adımlar atarak kitlelerin tansiyonunu düşürmeye çalıştı. Suriye'de Mart 2011'de başlayan isyan kısa sürede mez-

hepsel fay hatlarını harekete geçirerek bir iç savaşa dönüştü. Mezhepsel kırılma bir yandan Esad rejimini ayakta tutarken diğer yandan hem Türkiye ve İran gibi bölgesel güçlerin hem de ABD gibi küresel güçlerin politika belirlenmesinde etkili oldu. Mezhep temelli seyreden savaş İŞİD önderliğinde Irak'ı etkisi altına alırken, savaşın yaşandığı bölgede Kürtlerin geleceği şimdiden en çok tartışılan konulardan biri oldu. IKBY ve Suriye Kürtleri ve Türkiye'de devam eden "çözüm sürecinin" geleceği bu tartışmaların odağını oluşturdu. Mesele Sünnilik/Şiilik ekseninde değerlendirilirse Sünni Kürtlerle, Sünni Türkler aynı kategoride, Irak hükümeti, Esad iktidarı ve İran karşı safta gibi görünüyor. Suudi Arabistan ve Katar gibi Sünni ülkelerin İŞİD'e mali finansman sağladığı iddiasının bir ön kabul olarak değerlendirilmesi de İran merkezli Şii jeopolitiğinin siyasi etki alanını daraltma düşüncesine dayanıyor. Böylesine keskin bir bloklaşmada ağırlıklı olarak Sünni olan Kürtlerin, denklemde nasıl bir anlam ifade ediyor sorusu, bu çalışmanın başlıca cevap aradığı sorudur. Bu bağlamda bu çalışma mezhepsel saflaşmada ekonomik faktörleri de göz önünde bulundurarak Kürt/ Türkiye ittifakının gelişeceğini ve PKK'nin temsil ettiği Sosyalist çizginin bu bloklaşmada aşınacağını öngörüyor.

Zafer Akbaş -Düzce Üniversitesi - Irak Geleceğinin Muhtemel Durumu Bölünmüş Irak mı? Aktörler, Eylemler ve Sorun Alanları/ Towards a Divided Iraq? Actors, Actions and Conflicting Issues/

هل هو صحيح ان العراق سينقسم في المستقبل ؟ الجهات الفاعلة و الاجراءات و فروع المشكلة

Irak, ABD işgali sonrası istikrar kazanamamış bölgenin önemli bir aktörüdür. Konumu, iç ve dış dinamikleri ile ekonomik ve politik özellikleri Irak'ı adeta bir laboratuara çevirmiş durumdadır. Irak öznesinin analizi adeta tüm Ortadoğu ve Ortadoğu'da yaşananlar ile ilişkilidir. Bu nedenle girift yapıya sahip Irak'ın değişken, çok aktörlü ve inişli çıkışlı sosyo politik yapısı geleceğine dair olası senaryoların sayısını artırmaktadır. ABD işgali sonrası istikrar kazanması beklenen Irak, her geçen gün farklı bir gündemle kaotik bir ortama bürünmektedir. Ortadoğu'nun minyatürü olarak nitelediğimiz Irak, iç ve dış aktörlerin birbiri ile çatışan çıkarları arasında, toprak, petrol, siyasi iktidar ve mezhep çekişmeleri gibi unsurlar nedeniyle kendi geleceğinden olmaktadır. En azından üçe bölünme tehlikesi kapısında olan Irak ve Iraklıların bu bölünmeyi engelleyici birlikteliği ve birliktelik iradesi gün geçtikçe zayıflamaktadır. Bölgesel ve küresel güçlerin ülke üzerindeki çıkar hesapları ile Irak'ın kendi unsurları gün geçtikçe fakirleşen, bölünen, kan ve göz yaşının hakim olduğu bir yapıya bürünmektedir. Irak ekonomisini ayakta tutan

yegane unsur olan petrolün paylaşımında yaşanan çatışma Irak'ın kaderini etkilemektedir. Yıllardır üzerinde uzlaşamadığı için kabul edilmeyen Petrol Kanunu çekişmelerin önemli bir unsuru iken, başta Kerkük olmak üzere ülkenin ihtilaflı bölgeleri, ülkedeki siyasal istikrarsızlık, Sünni-Şii çatışması, Bölgesel Kürt Yönetimi ile Merkezi Irak Hükümeti arasındaki çekişmeler, el-Kaide ve Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) öncelikli terör örgütleri ve bunların eylemleri Irak'ın geleceğini ipotek altına almış görünmektedir. Üçüncü kez Irak Başbakanı olması beklenen Nuri el-Maliki'nin Kanun Devleti koalisyonu, 30 Nisan 2014'te yapılan genel seçimlerde 93 milletvekili çıkararak birinci parti oldu. Aynı seçimlerde Sünni blok adeta dağıldı Türkmenler ise hemen hemen hiçbir varlık gösteremedi. Söz konusu seçim bir koalisyon hükümetini zorunlu kılmış olup; halen hükümet kurulmamıştır. Irak'taki çok partili, çok mezhepli siyasi yapı Irak'ın istikrar kazanmasını engellemektedir. Irak'ta daha devlet inşa süreci tamamlanmış değildir. Ordu güçleri eğitimden ve askeri disiplinden uzak durumdadır. Devlet kurumları işlememektedir. Haklın gündelik hayatı normale dönmemiştir. Sünni Şii çatışması tüm hızıyla devam etmektedir. Terör sorunu ülke bütünlüğü önündeki en ciddi engellerden biridir. 10 Haziran 2014'te Irak şehirlerine saldırmaya başlayan İŞİD Irak'ın Musul dahil olmak üzere birçok şehrini ele geçirmiştir. Üstelik İŞİD'in saldırıları ciddi hiçbir direnişle karşılaşmamıştır. Bölgesel ve bölge dışı aktörlerin Irak üzerinde çıkar hesaplarının olduğu, Irak iç aktörlerinin birbiri ile uzlaşma başarısı gösteremediği, ekonomik, politik ve sosyal sorunların artarak devam ettiği görülen Irak ile ilgili çalışma, engelleri, aktörleri ve eylemleri realist bir perspektiften ele almayı amaçlamaktadır. Bu amacın gerçekleştirilmesi için iç ve dış aktörlere ve tutumlarına, Irak'ın dönemsel ve kronik sorun alanlarına, yaşanan ve yaşanması muhtemel gelişmelere odaklanılacaktır. Çalışma da Irak'ta bölünme sürecinin hızla artacağı hipotezinden hareketle; Irak'ın yarınına dair öngörüler realist teori eksenli olarak analiz edilecektir.

Hakan Sezgin Erkan/Şebnem Ece Egeli - Yeditepe Üniversitesi -
 İran Dış Politikasında Değişim ve Sebepleri/ Change in Iranian
 Foreign Policy and its Reasons/ التغييرات في السياسة الإيرانية الخارجية و
 أسبابها

Tarih boyunca büyük savaşların bitiminde ateşkes sürecini barış antlaşmaları takip etmiştir. Bu durumun tek istisnası Soğuk Savaş olmuştur. Soğuk Savaşın bitimiyle 11 Eylül'e kadar anlaşmazlıkların dondurulduğu döneme girilmiştir. Bu dönemde önemlerini yitiren nükleer silahlar, 11 Eylül sonrası değişen güvenlik algısı ile birlikte tekrar tehdit olarak algılanmaya başlan-

mıştır. ABD, 11 Eylül sonrası yüzünü “Şer Eksenini” olarak tanımladığı Irak ve İran’a dönmüştür. Irak işgali sonrası ise tüm dikkatini İran’a yoğunlaştırmış, nükleer programını sona erdirmesini ve topraklarını Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu denetçilerine açmalarını istemiştir. İran, Uranyum zenginleştirmesinin barışçıl amaçlar için olduğunu belirterek denetlemeyi reddetmiştir. Nükleer program İran’a ilk defa 1957 yılında Barış için Atom Programı kapsamında verilmiştir. (EKİNCİ, 2009) Burada dikkat edilmesi gereken nokta ilk Nükleer program ABD’nin desteğiyle Şah döneminde başlamış ve sürdürülmüştür. İran İslam Devrimi sonrası ise nükleer program, İran’ın nükleer güç programına devam etmeye karar verdiği 1989 yılına kadar sekteye uğramıştır. İran İslam Devrimi sonrası, İran’ın Nükleer programının gelişimi süreç olarak dört döneme ayrılabilir. 1. dönem ABD Başkanı George W. Bush’un 29 Ocak 2002 Ulusun Birliği konuşmasına (BUSH, 2002) kadar olan dönem olarak adlandırılabilir. Bu dönemde uyuşmazlıkta sıcak hamleler yaşanmamış ve ABD Baskısı İran üzerinde net olarak kurulmamıştır. 2. dönem Başkan Bush’un konuşmasıyla başlamıştır. Bu dönemde ABD’nin İran üzerindeki baskısı 2002 Ağustosunda ABD tarafından terör örgütü olarak kabul edilen Ulusal Direniş Konseyi eski üyesi Ali Rıza Caferzade’nin Natanz ve Arak’taki iki nükleer tesisi ifşa etmesiyle artmıştır. (CAFERZADE, 2008) Devamında İran Cumhurbaşkanı Hatemi dönemindeki uzlaşma çabaları başarıya ulaşamamıştır.Devamında İran Cumhurbaşkanı Hatemi dönemindeki uzlaşma çabaları başarıya ulaşamamıştır.Mahmud Ahmedinejad’ın İran Cumhurbaşkanı olarak göreve başladığı 3 Ağustos 2005, 3.dönemin başlangıcı olmuştur. Bu dönemde anlaşmazlığın iki tarafı da stratejilerini değiştirmişlerdir.ABD, 2003 yılında gerçekleştirdiği Irak Harekâtı sonucu şer eksenini tanımlamasının diğer üyesi İran’a karşı harekete geçmiş ve diplomatik, ekonomik yaptırım gücünü kullanmıştır.Bu dönemde İran’ın izlediği politika da değişmiştir. Uranyum zenginleştirmede Sarı Pasta seviyesine ulaşmaya çalışan İran, Şahin kanattan gelen Ahmedinejad’ın Cumhurbaşkanı olmasıyla birlikte, uzlaşma sürecini tıkamayı ve süre kazanmayı genel politika olarak kabul etmiştir. Karşılıklı satranç hamleleri ile devam eden bu dönem İran’ın Sarı Pasta seviyesine ulaşması ve ekonomik yaptırımların ağırlaşmasıyla birlikte sona ermiştir. Misyonunu tamamlayan Ahmedinejad’ın görev süresini doldurmasıyla birlikte Hasan Ruhani İran Cumhurbaşkanlığı koltuğuna gelmiş ve 4.Dönem fiilen başlamıştır. Hasan Ruhani verdiği mesajlarla İran iç ve dış politikasının yeni bir mecraa akacağı sinyallerini vermiştir. ABD 4.dönemin başında ekonomik yaptırımları arttırmış ve bu da İran ekonomisinin darboğaza girmesine sebep olmuştur. 10 yıllık uzlaşmazlık sürecinde Sarı Pasta’ya ula-

şan İran (CNN, 2010) yeni dönemde uzlaşmama politikasını değiştirip Orta Doğu'da bölgesel güç olmayı yeni hedef olarak koymuştur. Bu dönemde P5+1 ile İran arasında uzun süreli bir uzlaşma sağlanması halinde bölgedeki dengeler değişecektir. Bu durumda İran için Batı'nın yeni stratejik ortağı olabilme ihtimali doğmuştur. Bölgede sorumluluk alabilen ve Batıyla sorunlarını halletmiş İran'ın, Orta Doğu'daki sorunlarda aktif olarak rol alabileceği düşünüldüğünde gelecek dönemde İran iç ve dış politikası aktif olarak takip edilmelidir. Bu çalışmada İran'ın nükleer programının gelişim sürecine kısaca değinilmekle birlikte, 4. dönem olarak adlandırdığımız süreçte İran dış politikasında yeniden yapılanma süreci ve Batı ile olan ilişkileri ele alınacaktır.

Nazife Selcen/Pınar Akgül -Yıldırım Beyazıt Üniversitesi -İran'ın Bölgesel Aktörlerle İlişkisi ve Şii Kimliği/ Iran's Relationship with Regional Actors and its Shia Identity/ علاقة ايران بالجهات الاقليمية الفاعلة و الهوية الايرانية الشيعية

Tarih boyunca bölgesel ve küresel ekonomik ve siyasi politikaların merkezi haline gelen İran, Avrasya jeopolitiğinde merkezi bir güç olarak ortaya çıkmıştır. Farklı etnik yapı, mezhepsel farklılıklar ve küresel hâkimiyet peşinde olan aktörlerin bölgedeki güç mücadeleleri İran'ı Avrasya'nın en "kilit" noktası haline getirmiştir. Yirminci yüzyılın başlarında keşfedilen zengin petrol yatakları ve doğal gaz rezervleri, ülkenin stratejik önemini bir kat daha arttırmıştır. İran'ın sosyo-politik ve sosyo-kültürel yapılarında gelişen dini anlayış ve dinin bu yapılar içindeki etkinliği tarihsel süreçte kendini göstermiştir. "İnsanlık tarihinin en büyük halk patlamalarından biri" olarak tanımlanan İslam devrimi, söylem ve etkileri açısından Ortadoğu bölgesini etkilediği gibi, devrimin dünyadaki yankıları da büyük olmuştur. İslam Devrimi sonrasında büyük değişim geçiren İran, 2500 yıllık monarşi geleneğinden, Cumhuriyet kurumları ile Şii İslam mezhebinin harmanlandığı kendine özgü bir sistemi hayata geçirmiştir. Devrim her ne kadar tek otoriteye yani Şah'a karşı bağımsızlık ve özgürlük için yapılmış olsa da İslam Devrimi sonrası şekillenen yapı ile yine bir takım kişi, grup (ulema) ve kurumların (İslam Devrimi'ni korumak ve devamlılığını sağlamak adına kurulan kurumlar) liderliği ve öncülüğüne dönüşmüştür. İran'ı devrime taşıyan ya da devrimin gerekliliğini toplumsal bilinçaltına yerleştiren olgunun ne olduğuna gelince, dinin etkisi devrimin alt yapısında ve sürecinde yadsınamazdır. Şah'ın devrilmesinden sonra seküler demokrasi yerine teokratik yönetim anlayışının benimsenmesi dış politikada dini söylemi ve Şii kimliği vurgusunu arttırmıştır. Her ne kadar ABD karşıtlığı, din söylemi ve Şii kimliği dev-

rimden sonra dış politikasını şekillendiren önemli unsurlardan olsa da pragmatik yönetim anlayışı, İran'ı bölgesel gelişmelere meydan okuyan saldırgan bir aktör olmaktan çıkarıp ulusal çıkar hesapları yapan bir ülke olma durumuna sokmuştur. 11 Eylül sonrası ise İran'ın bölgesel değişimlerle birlikte kendine güveni hızla artmıştır. İran, Ortadoğu'da pazarlık etme gücünü, 2003 Irak krizinden sonra ortaya çıkan yeni jeopolitik gelişmelerle birlikte bölgedeki siyasi ve güvenlik konularının yeni ana merkezi haline gelerek arttırmıştır. Dini retoriği, politik boyutuyla ve pragmatik nedenlerle Şii hilali mitine çeviren İran, anti-emperyalist ve anti Siyonist vurgularla da Arap dünyasına karşı elini güçlendirmektedir.

Ziya Abbas - Aksaray Üniversitesi - العراق - الانقسامات الطائفية مشكلة العراق
 "Mezhepsel Bölünmeler" / Irak'ın Kronik Sorunu / المزمنة Divisions as Chronic Problems of Iraq/

ما زالت التوترات الطائفية والاثنية في أعلى مستوياتها رغم مرور أكثر من عشر سنوات على ازالة نظام صدام حسين عن الحكم في العراق عام ٢٠٠٣. إن الانقسامات الدينية والاثنية التي تعد مشكلة العراق المزمنة تأخذ طابعا مذهبيا أكثر من اي شيء اخر وتعد العنصر الاهم الذي يهدد استقرار ووحدة المجتمع في العراق. تعد الانقسامات المذهبية التي تأخذ طابعا سياسيا واجتماعيا في العراق مشكلة مزمنة مستمرة عبر التاريخ، وهي تولد اثارا سلبية على منطقة الشرق الاوسط بشكل عام. ويمكننا القول ان الانقسامات المذهبية في العراق تعود الى بدايات العصر العباسي. فرغم ان الانقسامات بدأت منذ خلافة الامام علي (كرم الله وجهه) إلا ان طابعها الطائفي بدأ يظهر بشكل جلي واكثر تأثيرا بعد سيطرة البويهيين على عاصمة الخلافة بغداد وذلك في عهد الخليفة العباسي المتوكل بالله. واستمرت الانقسامات المذهبية ومرت بمراحل عديدة من التأزم في البلاد عبر العصور اللاحقة وبرزت اكثر في فترة الصراع العثماني - الصفي. ثم تطورت هذه الانقسامات المذهبية بعد الحرب العالمية الاولى وسيطرة الانكليز على العراق وتأسيسهم لنظام سياسي قائم على الاقصاء والتهميش الطائفي وهو ما أدى الى تعميق الخلافات الطائفية في اوساط المجتمع العراقي بشكل اكثر. وظهرت الاختلافات المذهبية بمستويات مختلفة في طابع فقهي وسياسي واجتماعي واحيانا تغلفت بطابع العنف بسبب قيام رجال الدين المتطرفين و السياسيين سواء كانوا من السنة او الشيعة بدور مهم في تاجيح الاختلافات المذهبية خدمة لاهدافهم ومصالحهم الشخصية او السياسية او الحزبية او المناطقية. فمع نهاية العهد العثماني تقاسم الانكليز والفرنسيين المنطقة حسب اتفاقية سايبس - بيكو وظهرت حدود مصطنعة يحكمها انظمة تابعة لهاتين الدولتين مما جلب الكثير من المشاكل للشرق الاوسط عموما. لذا فان بنية هذه الانظمة التي لم تؤسس على ارضيات صحيحة لم تعر اهتمام بحقوق الطوائف الاثنية والدينية بل اخضعتها الى كل انواع الاقصاء وسياسات التهميش والصهر العنصري الى يومنا هذا. فقد تبنى النظام السياسي الذي أسسه الاحتلال الانكليزي في العراق سواء الحكومات الانتقالية او النظام الملكي فيما بعد سياسات اثنية ودينية عنصرية واقصائية منظمة. والجدير بالذكر ان الجهات المتعاقبة على حكم العراق لم تؤسس انظمة مذهبية بالمعنى التشريعي. اي ان هؤلاء لم يبنوا قوانين وانظمة مذهبية في العراق منذ تأسيس الدولة العراقية عام ١٩٢٠ الى انهيار نظام حزب البعث بقيادة صدام حسين عام ٢٠٠٣ كما هو الحال في الدستور اللبناني الذي ينص على حصر رئاسة الجمهورية بيد الطائفة المارونية ورئاسة الوزراء بيد المسلمين السنة ورئاسة البرلمان بيد

المسلمين الشيعة. بل ان حكام العراق تنبوا نهجا طائفيا تطبيقيا في حكمهم للبلاد. وتسبب النظام السياسي الذي تم تأسيسه برعاية الاحتلال الامريكي في العراق بتعميق الخلافات المذهبية بشكل اكثر من الشيعة والسنة وبانت تشكل محور الحياة السياسية في البلاد بعد عام ٢٠٠٣. واصبحت الاختلافات المذهبية عائقا اساسيا في طريق اعادة بناء العراق وادت الى تدهوره الامني وعدم استقراره الى الحد الذي يهدد وحدة اراضيه وانقسامه الى دويلات طائفية واثنية. فبالاضافة الى ان السياسيين العراقيين وفي مقدمتهم المسؤولين الحكوميين لا يقومون بخطوات ملموسة في طريق مكافحة الانقسامات الطائفية، فانهم ينتهجون خطابات ومواقف طائفية توجب الصراعات والانقسامات الطائفية وهو ما يحول دون ظهور شعور وطني واحد يعلو على الهويات الطائفية. ونتيجة لمأسسة الهويات الطائفية اخذ كل مذهب يتبنى خطوات تهدف الحفاظ على موقعه وتقويته وابرار قوته وهو ما ادى الى تحول التوتر الطائفي الى صراع وعنف طائفي يحرق الاخضر واليابس. بدليل ان هذا الامر جلب معه مساعي ايجاد مشروعية لاعمال العنف الطائفي الذي ينفذها بعض الجهات الطائفية بحجة الدفاع عن الحقوق الطائفية لاتباع مذهب دون اخر. وقد وجدت هذه المساعي صدى مهما من قبل المجتمع الذي بات جزء منه يؤمن بمشروعية اعمال العنف الطائفي بحجة الدفاع عن ما يسمى بالحقوق الطائفية لاتباع مذهب معين. ومن الضرورة بمكان عدم التقليل من شان الذين يؤمنون بشرعية اعمال العنف الطائفي مهما كانت نسبتهم ضئيلة في المجتمع. مما لا شك فيه ان العراق سيبقى منقسما في ظل استمرار هذه الاوضاع وسيتدهور وضعه من سيء الى اسوأ كما نرى الان في اجتياح تنظيم الدولة الاسلامية في العراق والشام للعديد من محافظات العراق وما تبعته من احداث امنية في البلاد. فقد أصبحت الطائفية أداة يستخدمها أصحاب المشاريع السياسية، حيث تؤثر الشكوك المتبادلة والتعبئة الطائفية على سلوك النخبة السياسية التي تتطلع إلى تأييد جمهور الناخبين، وحشد الدعم الشعبي. ويتجلى هذا الامر بارضح صوره خلال مواسم الانتخابات، عندما يتبنى القادة خطاباً صدامياً لاستمالة المؤيدين. ولذلك فإن تقسيم القواعد الانتخابية السياسية إلى ثلاث جماعات طائفية وعرقية رئيسية - الشيعة والسنة والکرد - هي السمة المميزة البارزة في الحياة السياسية العراقية منذ عام ٢٠٠٣. لدى الاطلاع على المجرى التاريخي للانقسام المذهبي بين السنة والشيعة نرى ان موضوع الخلاف ذو اساس سياسي وفقهي وعقائدي. لكن السعي الى السلطة والتحكم بالموارد الطبيعية في مقدمة اسباب الانقسام الطائفي في وقتنا الحاضر. فالسنة الذين كانوا يحكمون العراق منذ القرن الاول الهجري يرون انفسهم اصحاب الحكم الشرعيين للبلاد وهم يكافحون الى السيطرة على مقاليد الحكم في العراق مرة اخرى بعد ازيجوا عن السلطة عام ٢٠٠٣. بينما يكافح الشيعة للبقاء في السلطة التي تسنموها لأول مرة بعد عصور طويلة من الصراع ويحاولون التشبث بها والحصول على فرصة لاثبات قدرتهم على ادارة البلاد بالاضافة الى إنجازهم وراء شعور بالانتقام من كل من ساهم في اقصائهم وتعرضهم للظلم والتمييز. وقد مثل موقف السنة والشيعة هذا بعد عام ٢٠٠٣ محور المشكلة والسبب الرئيسي للصراع الطائفي في العراق ويؤدي الى عدم تحقيق الاستقرار المنشود، الى جانب انه يمثل الشرارة التي حولت الشرق الاوسط الى كتلة لهب طائفية بدأت تحرق دول المنطقة بنارها. وهو ما نراها اليوم بعد نشاط التنظيمات الاسلامية المتطرفة ذو الاصول السنية كتنظيم القاعدة والدولة الاسلامية في العراق والشام في المنطقة واستهدافها للطوائف الاخرى والاقليات في الشرق الاوسط وفي مقدمتها الطائفة الشيعية ورموزها ومقدساتها الامر الذي ولد ردود افعال مشابهة من قبل تنظيمات اسلامية متطرفة ذات اصول شيعية تحت غطاء الدفاع عن المقدسات والمذهب كحزب الله والتنظيمات الشيعية الاخرى التي تدخلت في سوريا بحجة الدفاع عن مرقد السيدة زينب. وكنتيجة حتمية لنشاطات هذه التنظيمات فقد وصل الاستقطاب الطائفي في الشرق الاوسط خصوصا والعالم عموما الى اقصى درجاته وبات العنف الطائفي يهدد العالم بأسره. لذا فمن

الضروري الوقوف على اسباب هذا الانقسام الطائفي ونتائج الكارثية والعمل بجدية على ايجاد السبل والحلول الناجعة لانهاية وتأسيس الاستقرار والرفاه المنشود في الشرق الاوسط والعالم عموما. يعالج ورقة البحث هذه الجذور التاريخية للانقسامات المذهبية في العراق واسباب الاختلافات المذهبية ونتائج العنف الطائفي الكارثية على البلاد ثم السعي لايجاد الحلول والمقترحات التي يمكنها ان تساهم في تخفيف الصراع واستقرار العراق الذي يمثل نموذجا مهما في المنطقة ويمكن من خلاله انتهاء الصراع الطائفي القائم في المنطقة بشكل عام.

Panel 6- Iran and Arab Awakening/ İran ve Arap Baharı/ ايران و الربيع العربي

Panel Başkanı/Chair/ رئيس المجموعة: Kayhan Barzegar (Assoc. Prof. Islamic Azad University, Science and Research Branch)

Salih Yasun – Sabancı University - Scenarios for Increased Role of Iran in the Middle East/ İran'in Ortadoğu'da Yükselen Rolüne Dair Senaryolar/ السيناريوهات الناتجة عن الدور الايراني المتزايد في منطقة الشرق الاوسط

Iran's role in the Middle East is becoming more important as US plans to withdraw its forces from Afghanistan. A potential power vacuum has erupted in the region by the civil war in Syria, the US toppling of Saddam Hussein, and the war in Afghanistan. Through this turmoil, Iran has the potential to arise as a resource rich, and relatively politically stable country. It could become the arbiter of disputes. Lack of cooperation between the US and Iran has so far made this somewhat unlikely. However, the recent steps taken to develop a nuclear agreement could result in long term cooperation, which would take away sanctions and lead to stronger Iranian presence in the region. In this paper, I will discuss about the regional implications of a stronger Iran on Syria, Iraq, Afghanistan and Palestine. Through a political and historical survey of the region, my conclusion indicates that a more powerful Iran will benefit American interests in Iraq and Afghanistan, and serve against US interests in Syria. The impact on Israel and Hamas seems ambiguous.

Mahdi Zolfaghari - Allameh Tabatabai University - The Effect of the Soft Power of Iran's Islamic Revolution on Arabian Revolutions/ İran İslam Devrimi'nin Yumuşak Gücünün Arap Baharı Üzerindeki Etkileri/ انعكاسات القوة اللطيفة للثورة الاسلامية الايرانية على ثورات الربيع العربي

Soft power is a word which is used in the theories of international relations in order to describe the ability of a political system such as the government.

An ability which affects the behavior or interests of the other political institutions via cultural and ideological methods. This concept finds its meaning in comparison with hard power which is historically the realistic and dominant criteria for national power and its indexes are quantitative including population, military power or Gross Domestic Product(GDP). While the components of soft power are broader than this such as culture, values, foreign policy, scientific products and technology. Islamic Republic of Iran relying on the soft power of its religious beliefs is going to be a regional power in the international arena. The concept of the unified nation, Islamic awakening and Islamic resistance were same of the concept which entered by Iran's Islamic Revolution in the world political literature. Although domestic problems, imposed war and economic sanctions were some of the problems for Iran in its way toward its higher goals but these matter couldn't prevent Iran's soft power from affecting the security of Middle East and Southwest Asian region. The Islamic Revolution's main goal is to participate the Middle East nations in shaping to their destiny and reach to the democratic process and regional security. These efforts weren't fruitless and it seems that the Arab Spring and the recent awakening in Islamic countries have been affected by Islamic Republic of Iran's soft power. There for the main question of this research that which components of Iran's Islamic Revolution have been effective on contemporary Islamic movements and the Arab Spring phenomena. The Hypothesis of this research is that the developments of Arab Spring and Islamic awakening in the region are inspired and affected by Iran's Islamic Revolution and thoughts.

Sika Sadoddin - University of Tehran - The Improvement of the Relations between Saudi Arabia and Iran and Its Impact on Resolving Regional Crises/ Suudi Arabistan ve İran Arasındaki İlişkilerin Gelişmesi ve Bunun Bölgesel Krizlerin Çözümüne Etkisi/ تطور العلاقات الإيرانية السعودية و انعكاسها على حل الازمات الاقليمية

Relations between Iran and Saudi Arabia have had many fluctuations since Iran's Revolution in 1979. Since then the political systems of the two countries were fundamentally opposed and this has created mutual distrust in their relations. In 1980, eight-year war between Iran and Iraq began and Saudi's backing of Iraq has darkened the relations between Iran and Saudi Arabia. With the end of the war in the 1990s, the relations between the two countries have improved. With Khatami's victory in the presidential election in 2001, their relations have reached its highest level and a joint security pact between Tehran and Riyadh signed. From 2003 to 2006, these relations once

again degenerated; because in Iraq, after the fall of Saddam, a Shiite government close to Iran took the power. In addition, Hezbollah won the war against Israel in Lebanon in 2006. These two events horrified Saudi Arabia of increasing the Iranian influence in the region. Following the revolts in the Arab countries including Bahrain in 2011, the hostility between the two countries has increased; since the Bahraini's Shiites have had deep ties with Iran and Saudis have accused Iran of supporting them. Now, with the election of Rouhani in 2013 and his policy of constructive engagement with an emphasis on the priority of improving Iran's relations with regional countries, the relations between the two countries could be restored. The questions are: what reasons are willing Saudis to ameliorate their relations with Iran; what reasons will result in a willing from Iran to improve its relations with Saudi Arabia; and finally, what are the results of this amelioration in terms of resolving regional crises in Iraq and Syria and the improvement of the relations with Iran and other Persian Gulf Arab countries. In this survey it will be shown that due to the lack of success in Saudi's foreign policy in building a coalition among the Arab states against Iran, the prospect of improving the Iran's relations with the west, particularly the United States, the different perception of Saudi Arabia and the west of the threat from Iran, and finally, the assumption of the Saudi's leadership that the American foreign policy's priority has been changed from Middle East to Asia, the Saudis are willing to improve their relations with Iran. From Iran's side, the amelioration of its relation with Saudi Arabia helps this country to act from a higher regional position in the nuclear deal with the west. Furthermore, this could lead to the improvement of Iran's relations with other Arab countries, especially with the Persian Gulf Cooperation Council. The common interest of both countries is the debilitation of both Shia and Sunni terrorist groups in the region that can accelerate the peace process and end the civil war in Iraq and Syria.

Yasamin Rezaei/Sohrab Sadoddin – University of Tehran- Two Emperors in a Territory/ Bir Bölgede İki İmparator/ امپراطوریتین فی منطقة واحدة

The recent meeting between the presidents of Iran and Turkey demonstrated the two neighbors' willingness and strong desire to improve and develop their relations. But the question is: what are the reasons behind this decision? In answering this question it should be said that the triangle of Turkey's need to rebuild its regional position (after the weakening of Turkey's regional position as a result of miscalculation in Syria), Iran's effort to get out of the

isolation and integration into the global economy, and the necessity of confrontation with growing extremism in the region are the main reasons that encourage Iran and Turkey to strengthen their ties. Furthermore, the importance of Iran's oil and gas resources for the Turkish economy and also, the attraction of Iran's market of 80 million for Turkish manufactures on the one hand, and the importance of Turkish capitals for rebuilding Iran's economy on the other hand are another reasons that justify this new approach. 3+1 Reasons: (1) Turkey's need to rebuild its regional position, (2) Iran's effort to get out of the isolation, (3) Confrontation with extremism, (4) Economic Reasons. But one important question is still remained, is this rapprochement is temporary or long-term? This is the question that this survey is trying to answer it. In fact, in this survey we are aiming to evaluate the possibility of the formation of long-term cooperation between Iran and Turkey, the two former emperors of the region.

3.Oturum / 3rd Session / الجلسة الثالثة

Ortadoğu Siyaseti/Politics in the Middle East/سياسة الشرق الاوسط

14.00-15.30:

Panel 7: SETA Özel Paneli: Türkiye ve Yeni Ortadoğu: Dördüncü Yılında Arap Baharı/ Turkey and the New Middle East: Arab Spring in its Fourth Year/ تركيا و الشرق الاوسط الجديد : الربيع العربي في سنته الرابعة

Panel 8: Ortadoğu'da Siyasal Sistem ve Sorunları/ Political System in the Middle East and its Problems/ النظام السياسي في الشرق الاوسط و مشاكله

Panel 9: Iraqi Politics/ Irak Siyaseti/سياسة العراق

15.30-16.00 Kahve Arası/ Coffee Break/استراحة لشرب القهوة

Panel 7- SETA Özel Paneli: Türkiye ve Yeni Ortadoğu: Dördüncü Yılında Arap Baharı/ Turkey and the New Middle East: Arab Spring in its Fourth Year/ تركيا و الشرق الاوسط الجديد: الربيع العربي في سنته الرابعة

Panel Başkanı/Chair/ رئيس المجموعة: Enes Bayraklı (Assist. Prof., Turkish-German University)

- **Ufuk Ulutaş**, Uluslararası Müdahale ve Suriye'nin Geleceği/ Foreign Intervention and the Future of Syria/ التدخل الدولي ومستقبل سوريا
- **Can Acun**, Neo El-Kaide ve IŞİD/ Neo Al-Qaida and ISIS/ داعش و تنظيم القاعدة
- **Kılıç Buğra Kanat**, Arap Baharı'nda Türk Amerikan İlişkileri/ Turkish American Relations During the Arab Spring/ العلاقات التركية الامريكية اثناء فترة الربيع العربي
- **Ali Aslan**, Yeni Ortadoğu Düzeni: Konsolidasyon mu, Dağılma mı?/ New Order in the Middle East: Consolidation or Breakup/ نظام الشرق الاوسط الجديد : هل هو التفكيك ام التوحيد؟

Panel 8- Ortadoğu'da Siyasal Sistem ve Sorunları/ Political System in the Middle East and its Problems/ النظام السياسي في الشرق الاوسط ومشاكله

Panel Başkanı/Chair/ رئيس المجموعة: Fatih Savaşan (Prof. Dr., Sakarya University)

Fatih Yardımcıoğlu/Furkan Başel – Sakarya Üniversitesi - Demokrasi ve Yolsuzluk İlişkisi: Seçilmiş Ortadoğu Ülkelerinin Analizi/ Relationship Between Democracy and Corruption: Analysis of Selected Middle Eastern Countries
علاقة الديمقراطية بالفساد : تحليل للوحات بيانات الدول المرشحة في الشرق الاوسط

Kamu gücünün ve kaynaklarının özel menfaat amacıyla kötüye kullanılması (World Bank, 1997: 8) şeklinde tanımlanan yolsuzluğun oluşabilmesi için yetkinin kötüye kullanılması ve çıkar ilişkisi olması gerekmektedir. Farklı bir tanımda, kamu kaynaklarının kamusal olmayan amaçlar için kullanılması (Al, 2005: 239) şeklinde de tanımlanan yolsuzluk başta ekonomik kurum ve kurallar olmak üzere, makro ekonomik istikrar, ekonomik büyüme ve kalkınma, gelir dağılımı, doğrudan yabancı yatırımlar, enflasyon, kayıt dışı ekonomi ve kamu mali dengesi gibi çeşitli ekonomik alanları olumsuz yönde

etkilemektedir (Dökmen, 2012: 41). Kamu yönetiminde ve bürokraside ortaya çıkardığı olumsuz etkiler bakımından kamu yönetimi; ekonomik büyüme, ekonomik istikrar, enflasyon ve gelir dağılımını olumsuz etkilemesi bakımından iktisat; kamu gelirleri, kamu harcamaları, kamu yatırımları, devlet bütçesi üzerinde ortaya çıkardığı saptırıcı etkiler bakımından maliye; toplumsal etkileri bakımından sosyoloji gibi bir çok disiplin tarafından, gerek teorik gerekse ampirik olarak incelenen yolsuzluk, günümüzde düzeyi değişmekle birlikte ister gelişmiş olsun isterse gelişmekte olsun hemen hemen her ülkede karşılaşılan, olumsuz etkileri çok fazla olan ve çözülmesi gereken en önemli problemlerin başında gelmektedir. Son yıllarda özellikle hesap verebilirlik ve saydamlık ile ilgili ortaya çıkan birçok gelişme ve toplumun hesap verebilirlik ve saydamlığa atfettiği önemin artması yolsuzlukların ortaya çıkmasını ve sorgulanmasını beraberinde getirmiştir. (Yardımcıoğlu, 2013:438) Bu çalışmanın temel hipotezi demokrasi ve yolsuzluk arasında uzun dönemli karşılıklı bir ilişkinin olduğu ve toplumların demokratikleşme eğilimlerinin artmasının yolsuzlukların azalmasını beraberinde getirdiğidir. Bu kapsamda çalışmada 13 Ortadoğu ülkesinde (Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Irak, İran, İsrail, Katar, Kıbrıs, Kuveyt, Lübnan, Mısır, Suudi Arabistan, Umman, Yemen ve Türkiye) demokrasi ve yolsuzluk arasındaki ilişkin varlığı, bu ilişkinin yönünün ve boyutunun araştırılması amaçlanmaktadır. Bu amaçla çalışmada Ortadoğu ülkelerinde seçilen yıllar için demokrasi ve yolsuzluk düzeylerinin gelişimi değerlendirildikten sonra, demokrasi ve yolsuzluk ilişkisi ile ilgili yapılmış olan ampirik çalışmalar ve sonuçları ortaya konulacak, daha sonra 2003-2013 dönemine ilişkin 13 Ortadoğu ülkesinde demokratikleşme seviyesinin yolsuzluk ile olan ilişkisi Pedroni Panel Eşbütünleşme testi ile araştırılacak, son olarak da demokrasi ve yolsuzluk değişkenleri arasındaki nedensellik ilişkisinin varlığı ve bu ilişkinin yönü Canning ve Pedroni (2008) tarafından geliştirilmiş olan model yardımıyla belirlenmiştir. Çalışmada kullanılan yöntemlerden Canning ve Pedroni (2008) nedensellik analizinin literatürde bu alanla ilgili yapılmış çalışmalarda çok fazla kullanılmadığı görülmüştür. Bu açıdan çalışma özellikle kullanılan bu yöntem bakımından daha önce yapılmış olan çalışmalardan farklılık arz etmektedir. Ayrıca incelenen dönem ve özellikle incelenen ülke grubu bakımından da literatürdeki diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Bu nedenle elde edilen sonuçların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yelda Elcandırılı -Ortadoğu Teknik Üniversitesi -Ortadoğu’da Demokratikleşme: Eleştirel Gerçekçi Bir Yanıt/ Democratization in the Middle East: A Critical Realist Response/

الديمقراطية في الشرق الأوسط : رد واقعي و ناقد

Bu çalışma eleştirel gerçekçi perspektiften Ortadoğu üzerine yapılan demokratikleşme çalışmalarının analizinin amaçlamaktadır. Bu çalışma Ortadoğu üzerine yapılan demokratikleşme çalışmalarının sınırlarını, eksiklerini sorun-sallaştırmaktadır. 2011'in Ocak ayında başlayan ve Mısır, Libya, Ürdün, Bahreyn ve Suriye gibi birçok Arap ülkesine yayılan ayaklanmalar siyasal, toplumsal ve entelektüel anlamda şok yaratmıştır. Demokratikleşme çalışmalarının otoriteryanizmin sürekliliği konusunda "ısrarcı" tutumları, bölgede oluşan ufak tefek ayaklanmaları ve bunların birbiri içerisine girmiş birçok "nedensellikten" oluşabileceğini ve Arap toplumlarında belli başlı değişimlere sebep olabileceğinin gözardı edilmesine sebep oldu. Bir grup akademisyen ve düşünür Ortadoğu'nun Arap ülkelerinde sivil toplumun zayıf, ekonominin devlet kontrolünde, insanların fakir, okuma yazma oranının düşük, eşitsizliğin hakim ve İslam'ın demokrasi ile uyumsuz olduğunu söyleyerek bölgede otoriteryan rejimlerin varlığını açıklamaya çalışırken; öte yandan diğerleri kurumsalcı bakış açıları ile bu devletlerde otoriteryan rejimlerin varlığını ve hatta Arap ayaklanmalarından sonra devamını ya ordu ile rejim arasındaki ilişki ya da liberalleşme sürecinde rejimin kendini konumlandırabilmesi ile açıkladı. Her iki grup da bir şekilde pozitivist devlet kurum merkezli Avrupa merkeziliğini tekrar tekrar üreten çalışmalarda ısrar ederken post-yapısalcılar olarak nitelendirebileceğimiz üçüncü bir grup bir yandan demokrasi kavramını kendisini sorgularken öte yandan Ortadoğu'nun Arap ülkelerinde yaşananların "söylem" temelinde ele alınması gerektiğini vurgulayarak gerçekliğin "insan deneyiminden bağımsızlığını" görmezden geldi. Bu çalışmaya göre bu açıklamaların hiçbirisi ne Ortadoğu'da neler olduğu hakkında açıklayıcı bir güce sahiptir ne de bölgesel dinamiklerin arkasında yatan "nedensel" bağı anlamamıza yardımcı olur. Bu çalışmaları yapan (agent) yönelimli (oriented) analizlerine alternatif olarak Eleştirel Gerçekçiliğin yapı ile yapan arasındaki "karşılıklı" ilişkiyi göz ardı etmeyen ve bu kapsamda olayları yapana indirgemeyen "yapısalcı" felsefesi bölgede yaşananların anlaşılmasında oldukça değerlidir. Eleştirel Gerçekçilik halihazırda Uluslararası İlişkiler dahil birçok disipline katkıda bulunmuştur. Ortadoğu çalışmalarında ise muhtemel katkıları henüz yeterince tartışılmaya başlanmamıştır. Bu kapsamda Eleştirel Gerçeklik toplumbilimlerinde bireyin, toplumsal grupların ve diğer görünmeyen birçok mekanizmanın yapan olarak alınması gerektiğini savunarak, gerçekliğin farklı katmanlarına vurgu yapmakta ve eylemin ortaya çıkışında yapısal ve nedensel faktörleri ön plana çıkarmaktadır. Bu kapsamda bu çalışma giriş ve sonuç kısımları hariç dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm pozitivist, orientalist ve devlet merkezli analizlerin eleştirisini, ikinci bölüm yumuşak (post) pozitivist olarak kabul

edebileceğimiz kurumsalcı ya da rejim merkezli çalışmaların değerlendirilmesini içermektedir. Üçüncü bölüm ise gerçekliğin birden fazla olduğunu iddia eden ve Ortadoğu'da yaşananların bu kapsamda ele alınması gerektiğini savunan post-yapısalcıların sınırlı duruşlarını analiz edecektir. Çalışma eleştirel gerçekliğin alana yapabileceği katkıların bir serimini yaparak sonuçlanacaktır.

Semir Kime - Tebessa University - دور الحوكمة الانتخابية في مأسسة
Ortadoğu'da Demokratik / العملية الانتخابية في الشرق الأوسط: رؤية مستقبلية
Kamu Kurumlarında Hükümet Seçimlerinin Rolü/ Role of Elections
in Middle Eastern Democracies

يعتبر النظام الديمقراطي اليوم أحد السبل الكفيلة لتأسيس قيم المواطنة والفعالية الوظيفية، وهذا بالنظر لقيامه على مجموعة من الآليات المرتبطة بحق المشاركة الانتخابية والتداول على السلطة وتولي المناصب العامة، وإستقلالية القضاء وهومايضمن تمتع المواطن بحقوقه السياسية والمدنية. بناء على ذلك تعتبر العملية الانتخابية القائمة على منطق الشفافية والعدالة الآلية المؤسسة للنظم الديمقراطية ببعدها الحديث، على ضوء ذلك تزايد الإهتمام الأكاديمي بموضوع الانتخابات الحرة والنزيهة في إطار الأدبيات المرتبطة بالحوكمة بشكل عام، حيث تشكل الحوكمة في بعدها السياسي أحد الحركيات المعرفية الجديدة من خلال الخلفية التي تقوم عليها والمتمثلة في منطق الحكم والتسيير، من خلال إرساء منظومة قائمة على مبادئ: العقلانية والشفافية والمحاسبة... والهادفة لتكريس منطق المشاركة لجميع الأطر الفاعلة من المجتمع المدني للقطاع الخاص بجانب القطاع الحكومي، مشكلة نسقا مترابطا أساسه الفعالية والجودة. في هذا الإطار تشكل الحوكمة الانتخابية أحد الأبعاد الأساسية المحركة لمنظومة الحوكمة من خلال تكريسها لقيم التجانس والمساواة والتمثيل، حيث شهدت العملية الانتخابية في السنوات الأخيرة العديد من التعديلات التنظيمية والإجرائية في طريقة تنظيمها، حيث بدأ الإهتمام المتزايد بإستخدام الوسائل التكنولوجية الحديثة لتقديم الخدمات الانتخابية، وكذا فصح المجال أمام مزيد من الإستقلالية للإدارات القائمة على تنظيم الانتخابات، إضافة لذلك التأكيد على ضرورة تحقيق مستويات التمثيل المختلفة.

على ضوء هذه التطورات على الصعيد النظري، شهدت بالمقابل منطقة الشرق الأوسط العديد من التطورات المرتبطة بالأبعاد السياسية والإقتصادية والإجتماعية والثقافية، لاسيما مع أحداث الربيع العربي التي شكلت منعطف سياسي جديد في المنطقة التي جاءت كنتيجة لمجموعة من الحركيات السببية المرتبطة بالسياق الداخلي، وكذا السياق الخارجي على الصعيدين الإقليمي والدولي.

ويشكل البعد السياسي أبرز المسببات التي أدت إلى أحداث الربيع العربي على إعتبار أن أغلب بلدان الشرق الأوسط هي ذات نظم شمولية وإستبدادية، وعليه فإن مظاهر التعددية السياسية والتداول على السلطة والمشاركة السياسية والانتخابية تعد شكلية فقط، ولا تعبر حقيقة عن الفعالية التي تضمن إيجاد نظم ذات جودة ديمقراطية. بناء على ذلك وتأسيسا عليه سيتم في هذه المداخلة معالجة دور الحوكمة الانتخابية كإطار تنظيمي فاعل في مأسسة العملية الديمقراطية في دول الشرق الأوسط، وعليه تتمثل إشكالية المداخلة فيمايلي: كيف تساهم الحوكمة الانتخابية في مأسسة العملية الديمقراطية على ضوء منطقة الشرق الأوسط؟

Noureddine Dakhane - University of Mesile - البحث عن الديمقراطية
Ortadoğu'da Yönetimin
İyileştirilmesi için Demokrasi Üzerine Bir Araştırma/ Research on
Democracy for Improving Governance in the Middle East

إن سمة التجربة السياسية في العالم العربي، غياب شامل و كلي لنموذج الدولة الحديثة، التي تقوم على أساس الديمقراطية وسلطة المؤسسات. فرغم ما قد يبدو من حضور شكلي لهذه الدولة، فإن جوهر التجربة السياسية الحديثة غائب، فليس هناك تداول سلمي وديمقراطي على السلطة، ولا تباين سلطوي، والعملية السياسية انعكاس لغياب التنافسية الحزبية و المشاركة السياسية. إن التجربة السياسية في العالم العربي موصوفة باستمرارية النموذج السياسي العتيق واستغلال القيم السياسية الحديثة، وهذا يشكل غياب مضاعف لنموذج الدولة الحديثة، التي يرتبط وجودها بالشرعية الشعبية، الممارسة عبر تعددية حزبية حقيقية وانتخابات نزيهة وفصل بين السلطات، باعتبارها آليات سياسية تبلور ممارسة ديمقراطية حقيقية. إن المجتمعات العربية علقت في دوامة التحديات التي جلبتها المسيرة العالمية للديمقراطية الى المنطقة، وشكلت البنى السلطوية لمختلف الدول العربية حالة استثناء دامت عقودا مديدة حتى صار ينظر الى الديمقراطية كنقيض لا ينسجم والسياق العربي للحكم، وامتد هذا التناقض ليطال فرص بناء المجتمع الديمقراطي. هذا الاستثناء أوجد خصوصية للتحليل السياسي في دراسة المنطقة العربية خاصة في ظل استمرار الأنظمة السلطوية وقدرتها على التكيف بالرغم من موجات التحول الديمقراطي التي مست جميع مناطق العالم. وقد دعم هذا التصور ما أنتجته الدولة العربية من بيروقراطية وسلطوية وما كرسه هذه السلوكيات من فراع بنيوي ومؤسساتي في معظم المجتمعات العربية، ولا زالت الدولة في العالم العربي اليوم تواجه مجموعة تعيق تقدمها، أبرزها انتشار معيقات الديمقراطية وغياب الشفافية وضعف آليات الحكم الرشيد وانتشار الفساد والتسلط وهشاشة المؤسسات السياسية والإدارية، إضافة إلى تزايد الضغوط الإقليمية والدولية، لذلك أصبحت مسألة الدولة العربية المعاصرة أهم المسائل التي يتوقف بناء المستقبل على حلها حلا تاريخيا صحبها تنقل به الأمة من لحظة التآزم والغموض والانسداد السياسي إلى لحظة النهوض والاستقرار والنماء ، ولا زال الاشكال في رسوخ المضمون التسلطي للدولة العربية وتجذره وتمدده في كامل الجسد الاجتماعي.

Panel 9-Iraqi Politics/ Irak Siyaseti/ سياسة العراق

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Jotiar Mahmoud (Assoc. Prof., Salahaddin University)

Neggaz Nassima - National University of Singapore- Sunnis, Shi'a, and the State in Iraq since 2003: Inter-Communal Violence in a New Sectarian-Authoritarian State/ Irak'ta 2003'ten Bu Yana Sün-niler, Şiiler ve Devlet: Yeni Mezhepçi-Otokratik bir Devlette Grup-lar İçi Şiddet/ الطائفية الجديدة و العراق: الدولة في العراق منذ عام ٢٠٠٣م السنة و الشيعة و الدولة في العراق: الطائفية الجديدة و العنف داخل الجماعات في دولة مستبدية

This paper examines the evolving nature of state-society relations in Iraq after the fall of Saddam Hussein's regime in 2003, with a particular

emphasis on sectarian relations. It focuses on the slow emergence and consolidation of what might be characterized as a “sectarian-authoritarian state” in Iraq, where inter communal violence and polarization have been on the rise since the US-led invasion in March 2003. The recent political developments demonstrate a sectarian state in the making, where a majority of Sunnis feel marginalized and not adequately represented. The paper critically examines four dimensions of the construction of this sectarian-authoritarian state in the last decade, shedding light on its impact on the Iraqi social fabric. The first factor to be analyzed is the political one: this section addresses the ways in which the US-led invasion, the US-run Coalition Provisional Authority (CPA), and the government of Nuri al-Maliki have had an impact on social cohesion, nationalist discourse, and Iraqi identity through the various policies and institutional reforms adopted. De-baathification policies, the disintegration of the Iraqi army, and the institutional reforms led by Nuri al-Maliki as a means to strengthen his power are assessed as to the ways in which they have impacted the social fabric and its perception of government and state. The second factor is the economic policies of the state since 2003: how has the management of economic reform altered social and communal behaviors in Iraq? To what extent has the harsh economic crisis in the country (in post-2003 Iraq, unemployment was as high as 60% in several parts of the country) further transformed the social pact between state and citizens, leading to the strengthening of tribal groups and allegiance, where the state was too weak to provide? The third important factor to examine is the role of foreign influence in the new Iraqi state: how are Iran, Saudi Arabia, and the war in Syria shaping/changing the narrative and discourses within both government and social groups in Iraq? The regional landscape certainly plays a considerable role in influencing both government policies and the ways in which the population reacts to regional sectarianism. This is all the more visible in the context of the rise of social media in Iraq since 2003, with the advent of Facebook in 2003, YouTube in 2005 and Twitter in 2006. These social platforms connected people within the country, but also outside; staunchly Sunni forums created in Saudi Arabia but also pro-Shi’a sectarian platforms have been feeding polarization and resentment amongst the groups, building upon grievances, old and new. The paper argues that the democratic transition in Iraq is far from having taken place; while post-invasion Iraq has seen the holding of free elections, this element alone is not sufficient to establish democratic rule. Rather, the Iraqi state needs to work on institution-building, as well as safeguarding a clear separation between

each of the main branches of power: the legislature, the executive power, the judiciary, as well as the media. Establishing stronger, pluralistic and non-sectarian based institutions is the most viable way to end the sectarian escalation in the country. The paper concludes by offering a number of key policy recommendations.

Özüm Sezin Uzun - Istanbul Aydın University - Necessity for Iraq: "State Building for Peace"/ Irak İçin Olmazsa Olmaz: Barış için Devlet İnşası/بناء الدولة من أجل السلام/ضروري للعراق :

Iraq has entered into a new period of transition in which the power of non-state actors, including new Islamist extremists, has been rising. Within this framework, sectarianism became one of the main determinants in Iraqi politics after the War of Iraq in 2003. However, the failure of state-building process in the post Saddam period created a ground to exploit religious identities for the political interests of different groups despite the existence of sectarianism in the past. Furthermore, it triggered the conflict among the groups. Regarding the current political instability, this article seeks to answer the following questions; how would firstly "negative peace", then "positive peace" be constructed in Iraq? This article argues that the successful state-building process is the sole solution to build peace in Iraq. It also predicts that the possible future outcome at the end of the state-building process will depend on the nature of state institutionalization and state capacity.

Anne Hagood - Kings College London - An Independent Kurdistan: National Challenges and Regional Realities/ Bağımsız Bir Kürdistan: Ulusal Engeller ve Bölgesel Gerçeklikler/کردستان المستقلة:العوائق الوطنية و الحقائق الإقليمية

In almost every meeting with foreign officials, Kurdish civil society leaders have made the argument for independence. For now, Kurdish officials are still weighing their options for next steps, but they have made clear that the settlement that held Iraq together as a state has been torn up. Kurds argued that much of the disputed territories, including Kirkuk itself (the Jerusalem of the Kurds), had been illegally "Arabized" in ethnic cleansing campaigns by Saddam, to ensure control over the land and the oil beneath it. Exploiting the power vacuum that resulted from Iraqi military troops and ISIS' offensive, they are now unequivocal about the fact that what has been gained will not go back under Baghdad's control and will be incorporated into the region. By pumping crude oil from Kirkuk, the KRG seems as close as it has ever been towards achieving an independence that allegedly was hampered by the status of Kirkuk and oil export policies. Yet, the political realities

inside the KRG, combined with Erbil-Baghdad's tensions over oil revenues and how regional influence play out on those rivalries may in fact be the real impediment and still a long-standing obstacle to Kurdish independence. First, Kurdistan's own boom mainly stems from its share of Iraq's national budget rather than its own regional economic development. Prime Minister Maliki's decision to withhold that budget as a result of illegal oil sales by Kurdistan resulted in the suspension of government salaries in KRG for several months. This crisis along with the current gas shortages that is plaguing Kurdistan are two patent examples of KRG's inability to actually transform a dream of independence into a concrete political step. In addition, while the Kurds are convinced that Ankara will support their declaration of independence, Tehran considers recent developments in Kirkuk as a threat to Iraq's wealth and is likely to stand against it. Given the support that both countries have provided to the two leading parties in Kurdistan during the civil war and after, with Turkey backing KDP and Iran, the PUK, a failure to manage these tensions will result in further fracturing the KRG. Kurdistan President Masoud Barzani's KDP seized the opportunity of Kirkuk under the control of the Peshmarga (PUK-led) to announce a soon-to-come independence, the speech took place in the contested city in the absence of PUK leaders. Yet, the city is one of the PUK's strongholds and which further provoked the ire of the latter party. The real tension between the KDP and PUK over the control of resources and who is to be the leader of the Kurds was further made evident in the latest provincial and regional elections. Without Baghdad to unite them, can the Kurds actually build a sustainable and stable government, not to mention the destabilizing factor of Gorran's increasingly important role (as insisted on getting the second deputy speaker position in Iraq's parliament – a traditionally held position by KDP)? Finally, while Kirkuk is principally Kurdish, other minorities contest Kurdish control of the city, a social fissure easy to exploit by the parties in Baghdad who are waiting for the current political wrangling to be dealt with before tackling this issue. This paper will address these points and analyze how internal political and economic dynamics of Kurdistan are the real impediment to its independence. In doing so it will assess the influence that regional forces hold on the political process in Kurdistan and how it plays out in its relationship to Baghdad. The argument will be based on an analysis of recent developments, interviews with Kurdish leadership and citizens, Iraqi parliament members, as well as literature on Kurdish nationalism.

4.Oturum / 4th Session / الجلسة الرابعة

**Ortadoğu'daki Dönüşümün Bölgesel Etkileri/
Regional Effects of the Transformation in the Middle East/
التأثيرات الاقليمية للتحول في منطقة الشرق الاوسط**

16.00-17.30

Panel 10: Arap Devrimleri ve Uluslararası İlişkiler/ Arab Revolutions and International Relations/ ثورات الربيع العربي و العلاقات الدولية

Panel 11: Bölgesel Gelişmeler Işığında Filistin ve İsrail/ Israel and Palestine in Light of Regional Developments/ فلسطين و اسرائيل تحت ضوء التطورات الاقليمية

Panel 12: Arab Revolutions and Their Regional Effects/ Arap Devrimleri ve Bölgesel Etkileri/ الثورات العربية و التأثيرات الاقليمية

18.00 Akşam Yemeği/ Dinner/ طعام العشاء

Panel 10- Arap Devrimleri ve Uluslararası İlişkiler/ Arab Revolutions and International Relations/ ثورات الربيع العربي و العلاقات الدولية

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Nurullah Ardic (Assoc. Prof., Istanbul Şehir University)

Nurullah Ardic - İstanbul Şehir Üniversitesi - ‘Arap Baharı’ ve Uluslararası İlişkiler: Soğuk Savaş’ın Sonu, 11 Eylül ve Dış Müdahalelerin Etkileri/ Arab Spring and International Relations: End of the Cold War and Effects of September 11 and Foreign Interventions/ الربيع العربي و العلاقات الدولية : نهاية الحرب الباردة و ١١ سبتمبر و تأثير التدخلات

Bu tebliğin amacı 2010 yılı sonunda başlayan ve ‘Arap Baharı’ adı verilen geniş çaplı dönüşüm sürecinin altında yatan toplumsal dinamiklerden biri olan uluslararası siyasi ve askeri (güvenlik) bağlamındaki değişimleri incelemektir. Birçok ülkeyi derinden etkileyen ve yerleşik siyasi ve toplumsal yapıların sarsılmasını, bazı rejimlerin yıkılmasını ve milyonlarca insanın seferber olmasını içeren bu son derece karmaşık olay kimi ‘sol’ görüşlü yorumcular tarafından ya kapitalizmin küresel çapta genişlemesinin bir fonksiyonu ya da emperyalizmin bir başka komplosu olarak anlaşılmaktadır. Diğer taraftan bazı liberal yorumcular ise bu olayı, demokrasiye doğru, adeta bir tür “görünmez el” tarafından yönlendirilen küresel bir yürüyüşün son dalgası (“dördüncü dalga”) olarak resmetmektedir. Tek-yanlı, indirgemeci ve Batı-merkezci nitelikteki söz konusu yaklaşımların öngördüğünün aksine ‘Arap Baharı’nın ortaya çıkıp gelişmesinin altında Orta Doğu’nun içsel dinamikleriyle dış faktörlerin bir karışımını içeren çok-faktörlü bir analiz yapmak daha yerinde olacaktır. Zira devrimler genelde geçiş dönemlerinde olan toplumlarda ve bu ülkelerin içsel çelişki ve gerilimlerinin yanı sıra kimi uluslararası gelişmelerin baskısı neticesinde meydana gelirler. Bu olayda da uluslararası askeri-siyasi gelişmelerin etkisi yadsınamaz. Bu açıdan bakıldığında söz konusu dış gelişmelerin ‘Arap Baharı’ üzerindeki etkisi en az üç noktada tespit edilebilir: (i) çatışma ve gerginliklerin yaşandığı ülkelere uluslararası güçler tarafından yapılan doğrudan (askeri) ve dolaylı (siyasi) müdahaleler, (ii) Soğuk Savaş’ın sona ermesi ve (iii) daha sonra 11 Eylül (2001) saldırılarının bölge için sonuçları. Bu çerçevede tebliğ, önce bu son derece karmaşık sürecin ortaya çıkışına yol açan ana içsel dinamiklere (ekonomik, kültürel ve psikolojik faktörler) kısaca değinecek, ardından da ‘Arap Baharı’nın zamanlamasını belirleyen dış faktörlerin birer analizini sunacaktır. Tebliğin bir başka hedefi de bu sürecin salt dış müdahalelerin bir ürünü olmayıp bölge

halklarının iradesinin belirli toplumsal şartlar çerçevesinde tarihe yansımaları olduğunu göstermektedir.

Özge Gökçen Terzi - Uludağ Üniversitesi - Konstrüktivizmde Kimlik Vurgusu ve Mısır Dış Politikasına Yansımaları/ The Concept of Identity in Constructivism and Egyptian Foreign Policy/ تأكيد الهوية في البنائية و انعكاساتها على السياسة الخارجية المصرية

Konstrüktivizm Onuf' un yazıları ile birlikte uluslararası ilişkiler yazınına katılmış olsa da popüler bir hal alması Wendt ile birlikte olmuştur. 1990'ların dinsel, kültürel ve etnik çatışmalarıyla boğuşan siyasal atmosferi ve ansızın oluşan küresel dönüşümü, Wendt'e göre toplumu göz ardı eden birey odaklı ve materyalist geleneksel uluslararası ilişkiler teorileri öngörmekte yetersiz kalmıştır. Eleştirel teoriler içinde yer alan teorisyenler alanda oluşan bu boşluğu doldurmak iddiasıyla yola çıkmış ve meydana gelen değişimleri farklı yöntemlerle okumak adına farklı bir metodoloji sunma çabasına girmiştir. Bu bağlamda ilki, uluslararası siyasetin esas yapısının maddi değil, sosyal temellere dayalı olduğu; ikincisi ise söz konusu sosyal temellerin, aktörlerin yalnızca eylemlerine değil aynı zamanda kimlik ve çıkarlarına da şekil verdiği şeklinde iki önemli iddiayı gündeme getirmişlerdir. Getirdikleri birçok farklı varsayımla beraber, konstrüktivizmi disiplinin hâkim teorilerinden ayıran en önemli özellik analizlerinde "kimlik" ve "çıkâr" kavramlarına yaptığı vurgu olmuştur. Neorealizmin ve neoliberalizmin dışsal ve verili olarak kabul ettiği aktör kimlikleri, konstrüktivizm tarafından yeniden yorumlanarak uluslararası ilişkilerde tartışmaya açılmıştır. Varlık olmanın kaçınılmaz bir boyutu olarak kabul edilen kimlik, en basit tanımıyla bir "şeyi" o "şey" yapan unsurdur. Sosyal bir fenomen olarak kabule edilen ve farklılıklarla ilişkisi yoluyla inşa edilen kimliğin bilincine varılması da ancak "öteki" olarak kabul ettiklerinden hangi özellikleri ile farklı olduğunun bilgisi ve yardımıyla gerçekleşmektedir. Ulusların kendine özgü mirasını meydana getiren unsurların sürekli tekrarlanması ve bireylerin kendilerini bu mirasla tanımlamaları ile oluşan ulusal kimlik ortak dil, din, ırk ve coğrafi konum gibi objektif unsurlara dayanabildiği gibi hafıza, kültürel pratikler gibi sübjektif unsurlara dayanabilir. Söz konusu kimlikler varlıklar için kaçınılmaz olarak kabul edilse de bunların rasyonel teorilerde olduğu gibi sabit ve değişmez veriler olduğu konstrüktivizm tarafından reddedilmektedir. Zira Wendt'e göre kimlikler ve çıkarlar karşılıklı bir etkileşim sürecinde oluşur ve birbirini etkiler; kimlikler durağan değerler değildir; çıkarlardaki değişim kimlikleri değiştirebildiği gibi, kimliklerin değişimi de çıkarları değiştirebilmektedir. Sonuçta konstrüktivistlere göre devletlerin de bireyler gibi kim-

likleri ve bununla orantılı olarak değişen çıkarları vardır ve bu kimlik ve çıkarlar devletlerin davranışlarına yön vermektedir. Mısır siyasal tarihine bakıldığında da iktidarların tercih ettikleri kimliklerin onların gerek iç gerekse dış politikalarına yansıdığı görülmektedir. Nasır'ın politikalarını Arap milliyetçiliği ve Arap sosyalizmi kimlikleri belirlemiş ve çıkarları kimliğini, kimlikleri de çıkarlarını şekillendirirken ülkenin Batı karşıtı bir pozisyon almasına neden olmuştur. Sedat ise iktidarının meşruluğunu sağlamak adına önce İslami kimliğini ön plana çıkarmış, daha sonra bu kimliği öteki olarak ilan ederek politika üretmeye çalışmıştır. Sorunlarını Batı karşıtı bir kimlikle değil de ABD'nin desteğini alarak çözebileceğini düşünen Sedat, İsrail ile anlaşma masasına oturmuştur. Bir anlamda çıkarları kimliğinin değişmesine vesile olmuştur. Mübarek döneminde Batı yanlısı kimlik korunmuş ve ülke ABD'nin müttefiki olarak tanımlanmıştır. Kısa süren Mursi iktidarında ise yıllarca öteki olarak kabul edilen İslami kimlik yeniden gün yüzüne çıkmış fakat gerek ülke içi gerekse uluslararası camia da meşruiyet sorunu yaşama-ya devam etmiş en nihayetinde de bir darbeye iktidarına son verilmiştir. Bu süreçte içsel ve dışsal aktörlerin tutumları ancak kimlik olgusuyla açıklanabilecek veriler ortaya koymaktadır. Dolayısıyla söz konusu çalışmada bu unsurlar dikkate alınarak, Mısır siyasal hayatında yaşanan kırılma noktaları kimlik-çıkar ve dış politika bağlamında analiz edilmeye çalışılacaktır.

Cihangir İşbilir - Rabia Platformu Koordinatörü - Ortadoğu'daki Çatışmalarda 'Algı Yönetimi': Medya Analizi/ Perception Management in the Conflicts of the Middle East: Analysis of Media/ منسق منصة رابعة - إدارة الإدراك في الصراعات الموجودة في الشرق الأوسط : تحليل وسائل الإعلام

Ortadoğu'da Soğuk Savaş'ın sona ermesinden günümüze kadar geçen 23 yıllık süre içinde statükonun değişmesi yönünde gerçekleşen olaylar bölgesel ve küresel etkileri sebebiyle aynı ölçekte medya savaşlarını ve algı yönetimi çalışmalarını da tetikledi. 11 Eylül sonrası bölgeye yönelik müdahale ve Arap Baharı ile birlikte kırılan jeokültürel fay hatları birbiriyle kesişen yeni eksenleri ve küresel nüfuz mücadelelerini doğurdu. İç içe geçmiş birçok çatışmayı yaşayan Ortadoğu, jeopolitik özellikleri sebebiyle küresel algı savaşlarının da merkezi haline geldi. Orduların mücadelesinden çok klasik ve sosyal medya mücadelesine sahne olan bölgede algıyı yönetmeyi başaran aktörler yeni düzenin de kurucuları olacaklar gibi görünüyor. Bu tebliğde özellikle Arap Baharı sürecindeki çatışmalarda yürütülen algı yönetimi çalışmaları analiz edilecektir.

Ziyad Abdulvahhab Naimi -University of Mosul- موقف القانون الدولي / Arap Devrimlerinin Uluslararası Hukuktaki Konumu/ Arab Revolutions and the International Law

القانون الدولي العام مجموعة القواعد القانونية التي تنظم العلاقة بين أشخاصه وتحدد اختصاصات والتزامات كل منهم من حقوق واجبات.. والملاحظ أن القانون الدولي المعاصر، لم يعد يقف عند مفهوم الحرب والسلام أو المواضيع التقليدية حسب بل هو في تطور، مع تطور الأحداث والشعوب في وقتنا الحاضر، من خلال الكثير من القواعد القانونية التي أضحت اليوم جزءاً لا يتجزأ من النظام الدولي الحالي فلم تعد الدولة والمنظمات الدولية هي أشخاص الدولي الوحيد فقط، بل أصبح اليوم الفرد بكيانه المجرد في الوقت الحالي أحد أشخاص القانون الدولي العام عبر الحماية الدولية للأفراد ومحاكمة المسؤولين عن الجرائم ضد الإنسانية، إذ إن حماية الفرد وهو يطالب بحقوقه أصبحت حقوق عالمية مترابطة لا تقبل التجزئة، وتتمتع بأولوية مطلقة في المجتمع الدولي، بسبب ارتباطها بالأخلاق الدولية العامة، وكرامة الإنسان، بحيث أصبحت هذه الحقوق من القواعد الآمرة في النظام الدولي تتمتع بحجية في مواجهة الكافة، ويجمع الفقه الدولي اليوم على اعتبار الفرد شخصاً من أشخاص القانون الدولي المعاصر، ويرتب على الفرد واجبات ويمنحه حقوق.

وفي ظل التطورات الدولية التي شهدتها الشرق الأوسط عموماً ودولاً عربية بعينها بشكل خاص من ثورات شعبية كان من نتائجها التغيير في أحد أهم أركان الدولة ألا وهي السلطة السياسية، وتأسيس مفهوم جديد لنظام الحكم يتفق وأهداف ومبادئ تلك الثورات، فقد كان للقانون الدولي دوراً إيجابياً في تعزيز الحماية الدولية لحقوق الإنسان في ظل الثورات العربية من خلال تفعيل القواعد القانونية الدولية لتلك الحماية، مثل حماية المركز القانوني للثوار، وحماية حقوق الإنسان عبر آليات التدخل الإنساني الدولي كما حصل في ليبيا أو فرض مناطق حظر طيران من أجل حماية المدنيين، إذ تعد هذه الحماية من ضمن اختصاص القانون الدولي المعاصر .

Amel Ouchenane/Djallel Khechib -University of Mentouri-

/أبعاد ومحددات السياستين الخارجية الروسية والصينية تجاهها لازمة في سوريا

Suriye Krizi Ekseninde Rusya ve Çin Dış Politikasının Boyutları ve Belirleyicileri/ Determinants of Russian and Chinese Foreign Policy in the Context of Syrian Crisis

"من الممكن أن نهاية الحرب الباردة ستعوض بمجموعة واسعة ومتعددة من الحروب الباردة الصغيرة بين القوى الكبرى." ... لقد كان صامويل هنتنغتون محقاً حينما عبّر بصيغته هذه عن التحدي الجديد الذي سيواجهه النظام الدولي الجديد المنبثق عن حرب باردة انتهت بانتصار الليبرالية الغربية بتزعّم مطلق للولايات المتحدة دون أن ينتهي معها منطق التاريخ ، فالديناميكية من خاصية البشر و سيادة الإنسان لا تُحجمه عن فعل التنافس و منطق تواصلية الصراع من أجل الاعتراف كما يعبر عن ذلك إكسيل هونيث في نقديته الجديدة امتداداً للنزعة النيتشوية الراضة لمنطق السكون البشري و القناعة الإنسانية..

فمنذ تفكك المنظومة السوفياتية شهد حقل الدراسات الدولية تحولات كبيرة سواء تلك المرتبطة بالنزعات التنظيرية الجديدة الثائرة على المنظور الوضعي أو بتلك المرتبطة بمنهجية التحليل و مستوياته و أدواته المعرفية .. فمن هذه التحولات أننا أصبحنا نُبدي اهتماماً أكبر بالأنظمة الإقليمية و مستوياتها التحليلية بدلاً من الارتكاز لمنطق النظام الدولي الذي كان منطقاً متناسباً بحق مع ما

شهدته الساحة الدولية منذ الحرب العالمية الأولى من ديناميكية تسارعية .. فانتهاء الحرب الباردة لم يكن في الحقيقة إلا بداية لحقبة جديدة من التنافس الدولي ، إذ لم تكن مقولة النظام الدولي الجديد - بزعامة أمريكية مطلقة- و التي بشر بها تشارلز كروثامر إلا وصفا لفترة زمنية قصيرة جدًا من بهجة الانتصار ، فلم يكن هذا النظام الجديد إلا مرحلة انتقالية تحولية في مسار بنية النظام الدولي نحو التعدد ، فالإفرازات الجديدة للحرب الباردة لم تكن كإفرازات سابقتها من الحروب ، تحولات بنوية على جميع المستويات ، قوى دولاتية إقليمية ، فواعل غير دولاتية "مايكروسكوبية" مؤثرة ، انتهاء مفعول الثلجة و صعود الأديان و تأثير خطاب الإيديولوجيات ، تفجر النزاعات الإثنية... إلخ مما جعل كل طرف في هذا العالم طرفا "حساسا" فاعلا و متأثرا في نفس الوقت "مفعول الفراشة" ... كل ذلك ساهم في بلورة جديدة لمفهوم الأمن المتجاوز لمنطق الدولة الصلب .. و لم تكن منطقتنا العربية إلا ساحة من ساحات هذه الحروب الصغيرة في هذا العالم الجديد إن لم تكن أهم المناطق على الإطلاق، وقد بدا ذلك بشكل واضح في الاهتمام الدولي بالأزمة السورية، حيث اصطفّت الأطراف بشكل حاسم (الولايات المتحدة وحلفاءها الأوروبيين في مواجهة كل من روسيا والصين) بين مناوئ لنظام الأسد ومؤيد له، الأمر الذي يجعلنا نتساءل عن أسباب هذا الاستقطاب الدولي الذي أنتجته الأزمة السورية، كما يدفعنا إلى البحث عن أبعاد ومحددات السياسات الخارجية لهذه الأطراف تجاه الأزمة السورية ، مركزين في دراستنا هذه على كل من روسيا والصين بشكل أخص كطرفين دوليين أساسيين -داعمين لنظام الأسد- في هذه الأزمة .

Panel 11- Bölgesel Gelişmeler Işığında Filistin ve İsrail/ Israel and Palestine in Light of Regional Developments/ فلسطين و اسرائيل تحت ضوء التطورات

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Nebi Miş (Assist. Prof., Sakarya University)

Göktürk Tüysüzoğlu - Giresun Üniversitesi - Değişen Bölgesel Denklemler Işığında Türkiye-İsrail İlişkileri'nde İşbirliğini Tetikleyen Unsurlar/ Changing Regional Environment and the Dynamics that Effect Cooperation between Turkey and Israel/ العوامل المؤثرة على التعاون في العلاقات التركية الاسرائيلية في ضوء تغيير المعادلات الدولية

1990'ların ikinci yarısında stratejik işbirliği olarak ifade edilen Türkiye-İsrail İlişkileri, milenyum sonrası dönemde ciddi bir değişim geçirmiştir. Türkiye'nin Ortadoğu'da bölgesel lider olabilme hedefini ortaya koyması ve bu doğrultuda Arap halkları/devletleri ile yakınlaşması bunun birinci nedenidir. İsrail'in Filistin Meselesi bağlamında çatışmacı ve saldırgan bir tutum sergilemesi ve bu durumun Arap halkları/devletleri ile yakınlaşmak isteyen Türkiye'ye zarar veriyor olması ise Türkiye-İsrail İlişkileri'ne hâkim olan gerginliğin ikinci nedenidir. Ne var ki, Arap ayaklanmaları sonucunda özellikle Mısır ile Suriye'de yaşanan olaylar neticesinde beliren kamplaşmalar ve özellikle İran'ın etkin bir aktör olarak bölgesel gelişmelere eklemlenmesi, Türkiye ile İsrail'i yakınlaşmaya itmektedir. Doğu Akdeniz merkezli muh-

temel enerji projeleri de Türkiye ile İsrail'i işbirliğine iten bir başka faktör olarak görülebilir. Bu çalışmada, iki ülke arasında yakınlaşmayı beraberinde getirecek faktörler irdelenmiş ve mevcut sorunlar ile fırsatlar bağlamında Türkiye-İsrail İlişkileri'nin orta vadede yeniden işbirliğine eklemenebileceği öngörülmüştür.

Metin Duyar - Nevşehir Üniversitesi- Israel's Water Policy and Scenarios on the Future of This Policy/ İsrail'in Su Politikası ve Ortadoğu'da Suyun Geleceği Üzerine Politikalar/ السياسة الاسرائيلية المتعلقة بالمياه – سياسات الشرق الاوسط المرتبطة بمستقبل المياه

Water utilization is a human right and providing impartiality and justice in water usage has a vital importance. Everyone has an right to use suitable for health requirements water, which is vital for people's needs and health conditions, and policies related to water utilization are expected to protect this right punctiliously. Consideration of equality and suitability to justice principles of these policies must be demanded form people who determine these policies. Today, providing equality of accessing to water and issuing the relevant policies in a way that they will enhance the disadvantageous citizens' status has vital importance. As much as half of the countries having experienced water scarcity and tension due to water utilization are in the Middle East region. There is water problem among Turkey-Syria-Iraq; Syria-Israel-Jordan and Egypt-Sudan in the Middle-East. As well as many other subjects, inordinate and factitious borders of the Region, which was created in colonial period, are also in a fundamental determinant position in water resources matter and most states have encountered the problems of unequally sharing of water resources. In Middle-East, water policies are shaped not according to needs, but to asymmetric balances of power. This study, examines the water problem in Middle-East within the perspective of Israel. Economy of Israel depends on the effective use of limited resources and bettering the infrastructure, and water carries a vital importance for Israel. In addition, Israel has 'asymmetric power' superiority on water sharing and usage in the Region. To put it simply, if there will be a war because of the water, this war will be the one that Israel starts and ends.

Sadeq Alshaikhheid - Sakarya Üniversitesi - تطور علاقة حركة حماس مع مصر قبل و بعد احداث ٣ يوليو ٢٠١٣ مؤثر هذه العلاقة على القضية الفلسطينية / Hamas Hareketi ile Mısır Arasındaki İlişkinin 3 Temmuz Darbesi Öncesi ve Sonrasında Filistin Konusundaki Evrimi/ Relations Between Hamas and Egypt with Regard to Palestine: Analysis of Before and Aftermath of the Coup

شهد عدد من الدول العربية في الأعوام الأخيرة عدة ثورات سميت بالربيع العربي غيرت من واقع هذه الدول وأثرت على المنطقة برمتها، جاءت هذه الثورات كنتيجة حتمية لحالات القمع والاضطهاد التي تعانيها شعوب هذه الدول، والتي من بينها مصر وهي أحد أكبر الدول العربية ومن أهم الدول المؤثرة في منطقة الشرق الأوسط، حيث انطلقت فيها ثورة 25 يناير من عام ٢٠١١م، والتي أطاحت بالرئيس الأسبق حسني مبارك. انعكست هذه التطورات بشكل كبير على الجارة المحتلة فلسطين وبشكل خاص على قطاع غزة والذي تديره حركة حماس، حيث تذبذبت العلاقة بين الحميمة والقطيعة مع تنامي التطورات في الثورة المصرية ما بين فترة حكم أول رئيس مدني منتخب وهو الرئيس محمد مرسي (٣٠ يونيو ٢٠١٢ حتى ٣ يوليو ٢٠١٣) ومرحلة ما بعد أحداث 3 يوليو ٢٠١٣م والتي اختتمت بعودة العسكر لحكم مصر حيث وصل المشير عبدالفتاح السيسي إلى منصب الرئاسة، وهذا ما انعكس بشكل مباشر على حياة الفلسطينيين اليومية من خلال إغلاق المعابر أمام الأفراد والبضائع وبالتالي تشديد الحصار المفروض منذ زمن على غزة، فضلا عن أثرها على الصعد السياسية والاقتصادية والاجتماعية بل والقضية الفلسطينية والصراع مع إسرائيل بشكل عام.

Mohamed Hamchi/Samia Rebiai - Oum Al Bouaghi University -
İsrail Ulusal Güvenliği / الأزمة المصرية من منظور الأمن القومي الإسرائيلي
Açısından Mısır Krizi/ Crisis in Egypt and its Impact on Israel's
National Security

مرت مصر، أكبر بلد عربي تربطه معاهدة سلام "معاهدة كامب ديفيد" مع إسرائيل، باضطرابات قوية على مدار الثلاث سنوات الأخيرة بين قوى تتصارع على شكل وطبيعة النظام الذي تريده لمصر (ليبراليون/إسلاميون /جيش). و يبدو أن هناك قلق إسرائيلي حول عدد من القضايا التي تفرزها التطورات المتسارعة في مصر، بما في ذلك وجود التنظيمات الجهادية السلفية في سيناء) قوات الأمن المصرية لم تسيطر بشكل كاف على شبه جزيرة سيناء حتى في عهد مبارك) والخطر الذي يشكلونه على الأمن القومي الإسرائيلي. حيث تجد إسرائيل نفسها في مواجهة هذه التهديدات والمخاطر ، و دائما ما تتخذ إجراءات وقائية ضدها. بعد ٣٠ يونيو ٢٠١٣ قامت إسرائيل بتجميد بروتوكولات معينة من اتفاق كامب ديفيد، تحديدا البروتوكول الأمني و بروتوكول المنطقة 'C'. كما اتخذت سلسلة من التدابير على طول حدودها مع مصر. إن نظرية الأمن المطلق لإسرائيل لم يعد لها وجود، فهي مهددة من الشمال حيث يتمركز حزب الله، و من الجنوب من جانب قطاع غزة. ويبدو أن أعظم ما تخشاه إسرائيل هو الصواريخ التي تستهدف مؤسساتها الحيوية. و تعتقد إسرائيل أن الهدوء لن يسود مصر لبعض الوقت، لذلك يخشى صناع القرار أن ذلك سيشجع الجهاديين لتنفيذ عمليات ضد إسرائيل.

تحاول هذه الورقة أن تعالج إشكالا رئيسا وهو كيف تعاملت إسرائيل إزاء التطورات في مصر بعد انتفاضة ٢٥ يناير ٢٠١١ من منظور أمنها القومي؟ كيف استقبلت إسرائيل خسارة أكبر نظام حليف في منطقة الشرق الأوسط "نظام مبارك" الذي لعبت الجماهير المصرية الدور المركزي في إسقاطه والذي-أي نظام مبارك- كان يردد دوما "حنا مش عايزين نحارب" ؟ كيف تعاملت مع حكم الإخوان المسلمين-أصحاب الشعار الشهير "يا قدس، إنا قادمون"- مصر لمدة سنة والذين امتنعوا عن اتخاذ أي سياسات راديكالية خلال فترة حكمهم؟ كيف تعاملت مع انقلاب/انتفاضة ٣٠ يونيو ٢٠١٣ الذي أطاح بحكم الإخوان المسلمين وأعاد مصر للحكم العسكري؟ وماهي السيناريوهات المختلفة التي تحضرها إسرائيل بشأن التطورات في مصر؟ لذلك تتفحص هذه الورقة الأسس التي يقوم عليها مفهوم الأمن القومي لإسرائيل مع التركيز على الطبيعة المتغيرة للأمن القومي الإسرائيلي

خاصة بعد اكتساب إسرائيل لأراضي إضافية في الحروب التي خاضتها (تحديدا حربي ١٩٦٧ و١٩٧٣). من هنا، تنتقل الورقة إلى إبراز حاجة إسرائيل لضمان الأمن على المدى الطويل في بيئة الأمن القومي المتقلبة والمتغيرة باستمرار. تفترض هذه الورقة أن ما يهم إسرائيل هي أن تبقى مصر مستمرة في احترام معاهدة السلام بغض النظر عن من يحكم مصر: إسلامي أم ليبرالي؛ عسكري أم مدني. فخلال حكم الإخوان لم تعرف العلاقات المصرية الإسرائيلية أي أزمة، حيث عملت الحكومة المصرية كوسيط بين إسرائيل وحماس خلال عملية "عامود السحاب". ومع أن الرئيس مرسي امتنع عن إجراء اتصالات مع قادة إسرائيليين لكن العلاقات والتنسيق بين الجيشين استمر خاصة في شبه جزيرة سيناء. كما أن إسرائيل لن تخاطر بفقدان مصر كشريك للسلام في المنطقة. وإن كان يبدو أن إسرائيل تعمل على استبدال دور مصر القيادي في عملية السلام من خلال منح الأردن مكانة أكبر. إضافة إلى ذلك، فإن إسرائيل سوف تستخدم سقوط الإخوان للحد من حركة حماس، الخاسر الأكبر في هذا التطور بأكمله. فالجيش المصري يرى في حماس مصدر مشاكل وأيضا يعتبرها حركة معادية من الناحية الأمنية بسبب علاقتها مع جماعة الإخوان المسلمين والجماعات الجهادية. و كان قد هدد باستخدام القوة في قطاع غزة إذا لم تلجم حماس أنشطتها في سيناء.

Panel 12- Arab Revolutions and Regional Effects/ Arap Devrimleri ve Bölgesel Etkileri/ الثورات العربية و التأثيرات الاقليمية

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Thomas Pierret (Assoc. Prof., University of Edinburgh)

Luis Melian Rodriguez - Salamanca University- Stability and change in the Hashemite Kingdom: an Analysis of the Arab Spring from the Jordanian Perspective/ Haşimi Krallığında Süreklilik ve Değişim: Arap Baharı'nın Ürdün Perspektifinden Analizi/ الاستمرارية والتغيير في المملكة الأردنية الهاشمية: تحليل الأردن من منظور الربيع العربي

In the context of the popular uprisings in the MENA countries, commonly known as the "Arab Spring", Jordan has remained in a second place both from the international scene and from scholar analysis. The Hashemite Kingdom, characterized by political stability and "neutral" positioning in many of the confrontations that shape regional politics has overcome some changes and modifications in order to avoid political processes like those that are experiencing some of its neighbours. Thus, this article analyses from a political science perspective and throughout a process-tracing method that changes have occurred in Jordan and how this process has been. The theoretical frame is strongly influenced by the seminal work done by O'Donnell and Schmitter but with a particular emphasis on the central role of tribal organization politics within the Jordanian Monarchy.

Michelle Dromgold -Middle East Technical University - The Geopolitics of Migration in the Hashemite Kingdom of Jordan: A Regional Buffer Zone or a Regional Holding Zone?/ Ürdün Haşimi Krallığı'nda Göçün Jeopolitiği: Bölgesel Geçiş Noktası Mı, Kalış Noktası Mı?/ هل هي نقطة : المملكة الأردنية الهاشمية : الهجرة الاقليمية ام نقطة البقاء ؟

The Hashemite Kingdom of Jordan's geopolitical role in the Middle East has and continues to be that of a regional geopolitical buffer zone, aiming to maintain stability and peace within the region and to physically separate the conflicts to its eastern, western and northern borders. Jordan's status – and importance among the regional and international community – as a regional 'buffer' and 'land between' both reflects and is reflected in the Kingdom's domestic, regional and foreign policy, which has predominately sought to 'balance.' This 'buffer' status binds Jordanian foreign and domestic policy in "a geopolitical quandary" (Held), predominately responding to regional conflicts. Simultaneously, Jordan seeks to preserve its foreign relations with the Arab world, Israel and the West in addition to balancing its internal obligations to its diverse population refugee and native population. As a result of the region's historical and modern-day conflicts and Jordan's status as a geopolitical 'land beyond' such conflict (Held), the Hashemite Kingdom additionally serves as a 'safe haven' and inevitably a 'holding zone' for regional refugees. This is reflected in the diversity of the Kingdom's modern day demographics: of a population of 5.6 million, an estimated two-thirds are Palestinians, the number of Iraqis in Jordan has surged since 2003, and Syrian refugees continue to flow across Jordan's borders each day, with the Zatarri refugee camp now serving as the country's fourth largest city. While Jordan's demographics have historically included large percentages of refugees, the current refugee influx threatens to challenge Jordan's traditional role as a stable, regional 'buffer zone.' As such, the enduring regional conflicts threaten Jordan's role both as a regional 'buffer zone' and a safe 'holding zone' for the region's refugees. Instead, the looming fear is that Jordan could become a political security vacuum (Samaan), particularly in the case of regime change or a "less than decisive outcome in Syria" (Spencer). Such a situation would "have profound effects on the Israeli-Palestinian conflict, and the regional future of Palestinians," therefore also threatening Jordan's internal political and demographic stability (Spencer). It is therefore the aim of this paper to address how Jordan's refugee policy reflects the state's regional geopolitical role as a 'buffer zone' as well as theorize the modern-day geopolitical consequences of migration in Jordan at the national, regional

and international level. The historic role of the Jordanian territory as a geographical ‘buffer zone’ of the Middle East will first be discussed in three subsections, aimed to overview the territory’s history, its changing geopolitical importance and the Kingdom’s role as a stabilizing “geopolitical pivot in the Middle East” (Samaan) since 2001. The second section will analyze Jordan’s historic and enduring status as a haven for refugees by discussing the country’s main refugee influxes: Palestinians, 1990-1 Gulf War refugees, Iraqi refugees and today’s Syrian and Iraqi refugees. The final section will address the modern-day geopolitical consequences of refugee migration in Jordan at the internal, regional and international levels.

Taner Doğan - City University London - The Impact Of The New Geo-Political Dynamics On Society/ Yeni Jeopolitik Dinamiklerin Topluma Etkisi/ تأثير محركات الجغرافيا السياسية الجديدة على المجتمع

With the collapse of the Soviet empire in the late 1980s, Eastern Europe was westernized, and what Francis Fukuyama called the liberal idea –the combination of the rule of law, liberal democracy, and market capitalism– emerged as the basis of a truly global order (Murden 2002). Notions such as rationalism, secularism, individualism, and equality and empathy between humans were in the epicenter of the European countries. Moreover, the support of western states and companies accentuated liberalism as the dominant value system of the new global hegemony. When the Arab uprisings began in the Middle East in the beginning of 2011, a new chapter has opened with regard to social and religious issues. As in the Soviet empire experience, it was a new opportunity for countries ruled by dictatorships to open its face towards the globalized world. More precisely, this was the term for the Islamists, who were waiting for decades to gain power. As in the example of the AKP and Erdogan in Turkey, who formed a moderate, reformist and business-oriented party, and supported secularism, democracy and pro-Western foreign policy after leaving Erbakan’s Islamist party, Nahda in Tunisia and the Muslim Brotherhood in Egypt was following the same path when they gained power (Ismael and Perry, 2014: 203). Islamists’ new approaches to politics emphasized the change in their social and religious ideologies, and were therefore described as ‘post-Islamists’. Although a coup d’état directed against Morsi has slowed down this process in Egypt, one could observe the first signals of pragmatic policies that comprehended pluralistic democracy in politics and neo-liberalism in economics. Especially these two notions led the AKP to a more moderate and liberal Islam understanding of the society in the last 12 years.

Consequently, the 9/11 events and the Arab uprisings in the Middle East were a new era of integrating the 'Islamic world' into the global system, which still affects the religious and social understanding of Muslims that can be considered as an opportunity and challenge.

Şeniz Bilgi - Middle East Technical University - An Analysis of the New Al-Qaeda: Tactics, Threats and the Intell Challenges Ahead/ Yeni El-Kaide'nin Analizi: Taktikler, Tehditler ve Olası İstihbarat Güçlükleri/ تحليل تنظيم القاعدة الجديد : التكتيكات، التهديدات والتحديات المقبلة

This paper firstly takes an analytical look at the new al Qaeda tactics and threats especially in 2012 and 2013 as it is possible to observe a clear shift in the organization. The once upon a time suicide bombers are no longer on the stage. Instead, what can be called as small units or small bombers have become more popular and the most striking examples of this can be seen in Boston, London and Paris attacks. Moreover, the current situation in Syria has become such an important tool for the organization that the country has started to become a terrorist training ground where the Al Qaeda is working hand-in-hand with the Al Nusra Front. These developments also pose intelligence challenges which constitute the second part of the paper as the intelligence community had to start all over to track the threats posed by al Qaeda especially after the National Security Agency (NSA) leaks.

3. Gün / Day 3 / اليوم الثالث

5. Oturum / 5th Session / الجلسة الخامسة

Ortadoğu'da Toplum ve Siyaset / Politics and Society in the Middle East
السياسة و المجتمع في الشرق الاوسط /

9.00-10.30:

Panel 13: Müslüman Kardeşlerin Eleştirel Tarihi/ Critical History of the Muslim Brotherhood/ التاريخ الناقد لجماعة الاخوان المسلمين

Panel 14: Ortadoğu'da Toplum/ Society in the Middle East/ المجتمع في الشرق الاوسط

Panel 15: Politics and Society in Iran/ İran'da Toplum ve Siyaset/ السياسة و المجتمع في ايران

10.30-11.00 Kahve Arası/ Coffee Break/ استراحة لشرب القهوة

Panel 13- Müslüman Kardeşlerin Eleştirel Tarihi/ Critical History of the Muslim Brotherhood/ الانتقادات التاريخية لجماعة الإخوان المسلمين

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Fuat Aydın (Prof. Dr., Sakarya University)

Zehra B. Güney - Sakarya Üniversitesi – Müslüman Kardeşlerde İlk İç İhtilaflar: Hasan El-Benna'ya Yöneltilen Eleştiriler/ Three Initial Divisions Among Muslim Brotherhood: Criticism Against Hasan Al-Banna/ الانتقادات الاولى لدى جماعة الاخوان المسلمين: الانتقادات/ الثلاثة النزاعات الاولى لدى جماعة الاخوان المسلمين: الانتقادات التي تم توجيهها الى حسن البناء

1928 yılında kurulduğundan itibaren Mısır Arap Cumhuriyeti'nin en güçlü ve köklü İslami Cemaati olan Müslüman Kardeşler Cemaati, Mübarek'in 2011 yılında devrilmesinin ardından iktidara gelmiş ilk İslami Cemaat olma sıfatını kazanmıştır. 85 yıllık hayatı boyunca inişli ve çıkışlı birçok dönem yaşayan bu Cemaatin Mısır'daki siyasi iktidarı 1 yıl sonra 3 Temmuz 2013 tarihinde askeri darbe ile son bulmuştur. Bu askeri darbe ile birlikte Müslüman Kardeşler her krizde olduğu gibi yine ikiye bölünerek Cemaat içi kopuşlar baş göstermiştir. Birinci kesim siyasi ve dini arenada yaptığı yanlışlardan ötürü askeri darbeye fırsat veren İhvan cemaatini eleştirip sorgularken diğer kesim, İhvanın icraatlarını her dönemde doğru bulduğunu söyleyerek cemaatin sıkı savunucularından olmuştur. Bu tebliğ sınırları içinde Müslüman Kardeşler Cemaati'nin içindeki bu bölünmelerin tarihteki ilk kırılma hattına inilerek cemaat içi süre gelen anlaşmazlıkların temel çıkış noktasına değinilecektir. Başka bir deyişle, cemaatin kurucusu ve ilk mürşidi olması hasebiyle Hasan el-Benna'nın döneminde ortaya çıkan ilk ihtilafın hangi sebep ve olgulardan beslendiği sorgulanarak, hem radikal hem de liberal İhvanların teşkilata yönelik eleştirileri ve söylemleri ortaya konulacaktır. Ardından, ilk dönemde yaşanan doktriner krizlerin Benna ile ilişkisi sorgulanacak ve Benna'nın izlemekte olduğu dini ve siyasi çizgisiyle olan bağlantıları örneklendirilerek ele alınacaktır. Son olarak da bu krizin ortaya çıkışının Benna'nın öldürülmesine olan etkisi değerlendirilecektir. Bu tebliğde, Selefî bir akım olarak ortaya çıkan Müslüman Kardeşler cemaatinin ilk dönem iç ihtilaflarına değinerek İslam dünyasının kendi içinde son yıllarda yaşadığı doktriner krizlerin ve parçalanmaların yanı sıra tekfirî gurupların ortaya çıkışlarına neden olan saiklerî anlamak açısından biraz olsun ışık tutacağını umud ediyoruz.

Tamer Yıldırım - Sakarya Üniversitesi – Çağdaş İslam Dünyasında Kurtuluş Teolojisinin İmkânı/İmkansızlığı Üzerine: Seyyid Kutub Örneği/ Liberation Theology Opportunity / Impossibility in the World of Contemporary Islam: The Case of Sayyid Qutb/ حول امكانية و عدم امكانية التحرر من الشريعة في العالم الاسلام المعاصر : على سبيل المثال السيد قطب

Günümüzde özellikle Latin Amerika'daki sosyalist kökenli dini karaktere sahip olan hareketlerin nitelendirilmesinde kullanılan Kurtuluş teolojisinin İslam dünyasında bir karşılığı olabilir mi? Bu soruya olumlu cevap verenlerin aklına ilk gelen isim Seyyid Kutub olmaktadır. Kutub ile beraber Mevdudi, Ali Şeriatî ve Mahmud Muhammed Taha gibi İslam dünyasının farklı coğrafyalarında etkili olan isimlerde eklenmektedir. Genel olarak bakıldığında Kurtuluş teolojisi, eşitlikçi bir toplum düşüncesi, ezilenlerin/mazlumların bu doğrultudaki faaliyetleri ve buna din temelli yaklaşımları içerir. Siyasi alanda bu kendini muhalif, devrimci bir siyasi akım olarak gösterir. Kutub'un genel düşüncesine baktığımızda bunu şöylece özetleyebiliriz: Müslümanlar temel kaynak olarak gördüğü Kur'an'ın kıymete kadar insanlığın karşılaşacağı tüm sorun ve durumlara en iyi çözüm ve en yüksek sözü söyleme iddiasındadır. Müslümanlar Sünnetten ve İslamî gelenekten de yararlanarak günümüzde hem dünya hem de ahiret kuruluşu için Kuran'ın teklif ettiği şeyin ne olduğunu bulmaya çalışmalıdır. Yani İslam'ın hak, eşitlik ve adalet için günümüze neler verebileceğini bilmek oldukça önem arz etmektedir. Tarihsel olarak siyasi anlamda İslamiyet, Hristiyanlıktan farklı bir şekilde daha en başından bir devlet dini olarak kendini gösterdi. Fakat Hz. Muhammed'den sonra sosyal eşitsizlik kendini gösterdi ve bu eşitsizliğin temel nedeni olarak Emevi saltanatı döneminde gelişen dini anlayış şekli görüldü. Çözüm yolu da Asr-ı Saadet özlemiyle, geçmişin eşitlikçi toplumuna dönüş olarak kendini gösterdi. Bunun kökeninde, esas olarak insanların eşitlikçi bir topluma dönüş umuduna yatmaktadır. Seyyid Kutub'un "İslam'da Sosyal Adalet" ve "İslam-Kapitalizm Çatışması" kitaplarının temel tezi de gerçek sosyal adaletin ancak İslam'ın saf öğretilerinde var olduğudur. Kutub'un bu düşüncesinin temelinde de Müslümanlar'ın sosyal adalet söylemlerini kendi özgünlüklerini ve kimliklerini koruyarak geliştirme anlayışına bağlı olarak ortaya koymalıdır. Bu noktada Arap dünyasında İslami uyanışın en önemli teorisyenlerinden biri olarak görülen Seyyid Kutub'un düşünceleri acaba kurtuluş teolojisinin bir modeli mi yoksa 'tüm iktidar Allah'a' sloganıyla modern, fundamentalist temayüle ait sığ bir yorumu mudur? Bu minvalde sunumumuzda ana hatlarıyla Seyyid Kutub'un görüşlerinde yani İslam algısında "kurtuluş teolojisi"nin izlerini görebilir miyiz? bu konu tartışılacaktır.

**Süleyman Akkuş - Sakarya Üniversitesi – Seyyid Kutup'ta İmanın
Radikal Yorumu/Radical Interpretation of Faith on Sayyid Qutb/
تعليق سيد قطب على الايمان المتطرف**

İhvan-ı müslimîn hareketinin kuşkusuz en önemli şahsiyetlerinden olan Seyyid Kutup Mısır'ın adaletsizliklerle boğuştuğu bir dönemde tüm bunların batı tarzı eğitim ve öğretimden kaynaklandığını, İslamda Sosyal Adalet ismiyle yazdığı eserinde gerçek adaletin İslâm'da olduğunu bildirmiştir. Sorunların üstesinden gelmenin yegane yolunun İslam'ın ilk dönemlerinde olduğu gibi Kur'an ve sünnete dönülmesi gerektiğini müdafaa etmiş, İslami ve İslami olmayan oluşumlar temelinden hareketle içinde bulunduğu toplumları câhiliyye-hakimiyye kavramlarıyla toplumların ayrışan yönlerine dikkat çekmiştir. İslam'ın hayata hakim olmasında cahili düşüncelerden kurtulmanın zorunluluğu üzerinde ısrarla durmuştur. İnançla ilgili temel düşüncelerini özellikle Meâlim fi't-tarîk isimli eserinde belirtmiştir. İctimâi-edebî tefsir olarak tanımlanan Fî zilâli'l-Kur'an isimli eserinde ise toplumsal yozlaşmalara karşı bir tepki oluşturma, tüm cahili düşüncelerden arındırma adına okuyucusunda İslami bir uyanışı canlandırmayı hedeflemiş, bu çerçevede yaşadığı dönem ve sonrasında önemli tesirler bırakmıştır. Türkiye'de bir dönem Gazzâlî'nin İhyâ ulûmi'd-dîn'iyle birlikte en fazla satan eserlerden olan bu eser, benzer sıkıntıları yaşayan Mısır halkıyla aynı kaderi paylaşan Türk halkı üzerinde siyasi ve düşünsel bir alt yapı oluşturmada oldukça etkili olmuştur. Temel dini alt yapıdan yoksun kitlelerde Müslüman bilincini uyardırarak, İslami kavramlara dair duyarlılık kazandırmıştır. Ancak bu duyarlılık ve yeni dil, toplumsal şartları dikkate almaksızın ideolojik yaftalamayı da beraberinde getirmiştir. Nitekim bu ayrıştırıcı üsluba karşı hareketin bünyesinden ve dışarıdan Seyyid Kutup'un düşüncelerine karşı bir takım eleştirileri de gündeme taşımıştır. Aynı dönemlerde Seyyid Kutup'un, kendisinden oldukça etkilendiği Mevdûdî'nin eserlerinin Türkçeye kazandırılması da bu ayrıştırıcı üslubu desteklemiştir. Nitekim bu üslupla beslenen kitleler zamanla kimliksel ayrıştırıcı bir yapıya bürünmüşlerdir. Biz bu tebliğimizde diğer eserlerini de dikkate almakla birlikte daha çok Seyyid Kutup'un Meâlim fi't-tarîk ve Fî Zilâli'l-Kur'an isimli eserlerindeki inançla ilgili kavramlara dair tanımlamaları üzerinde duracağız. Özellikle iman, İslam, nifak, fık, fücûr, inkâr, küfür, şirk, Mü'min-Müslüman, kâfir, münafık vb. inançla ilgili tanımların, klasik kelâm ekollerinin ilgili yaklaşımlarını da göz önünde bulundurarak, ne ölçüde radikal, ideolojik ve siyasi bir kimlik inşa ettiğinin tespiti yapacağız.

Muammer İskenderoğlu - Sakarya Üniversitesi - Müslüman Kardeşlerde Radikalizmle Mücadele: Hasan El-Hudeybi ve Ortayol Arayışı/The Struggle Against Radicalism Within Muslim Brotherhood: Hasan al-Hudaybi and the Search for the Middle Path / محاربة التطرف الموجود لدى جامعة الاخوان المسلمين: حسن الحديبي و البحث عن الاعتدال

Müslüman Kardeşler Hareketi bir asra yaklaşan tarihi boyunca değişik fikri ve eylemsel badirelerden geçmiştir. Hareketin bu uzun tarihine damgasını vuran önderlerden bir kısmının, özellikle de hareketin kurucusu olan Hasan el-Benna'nın fikirleri ve dönemi yeterince akademik çalışmaya konu olmasına rağmen, onun vefatını müteakip hareketin başına geçip hareketi en zor dönemde içine düştüğü fikri ve eylemsel iç çatışmadan düzlüğe çıkarmayı başaran Hudeybi ile ilgili yeterince akademik çalışma yapıldığı söylenemez. Bu tebliğimizde, Benna sonrası Müslüman Kardeşler Hareketi içinde ortaya çıkan Hasan el-Hudeybi-Seyyid Kutup çatışmasını ve Hudeybi'nin Duat la Kudat(Davetçiyiz Yargılayıcı Değil) aldı eser çerçevesinde görüşlerini inceleyeceğiz. Müslüman Kardeşler içinde 1950'li yıllardan itibaren Seyyid Kutup'un önderliğinde ortaya çıkan radikal eğilimin fikirlerinin yayılışı ve Müslüman Kardeşler içinde artan tesiri, ardından da bir grup üyenin Müslüman Kardeşler'den ayrışması, bunun neticesinde ortaya çıkan radikal gruplar ve onların görüşleri, Kardeşler'in lideri Hudeybi'yi ve yakın çalışma arkadaşlarını meşgul eden en önemli sorundu. Bu soruna çözüm sunma çabasının bir ürünüDuat la Kudat adlı eserdir. Bu bağlamda tebliğde Duat la Kudat'ın telifi ortamına dair tartışmalara değindikten sonra, eserde tartışılan temel konuları inceleyeceğiz. Bu konular sırası ile; Kelime-i şehadet, inkar, küfür, şirk, riddet ve nifak bağlamında kim Müslüman, kim kafirdir? Günah ve suçun mahiyeti nedir? Hakimiyet, "Hüküm Allah'ındır" ve hakiki İmamet bağlamında şariat ilahi kanun mu, insani ürün müdür? İslami devlet nedir? İtaat ve muhalefetin tabiatı nedir? Tağutu reddetmek ne demektir? Hiç şüphesiz bu konular Müslüman Kardeşler'in içine düştüğü fikri kargaşada en çok tartışılan ve neticede Kutupçu çizginin ayrışmasına neden olan konulardır. Bu eser çerçevesinde geliştirilen fikri ve eylemsel çerçeve ile Hudeybi, Müslüman Kardeşler içerisinde önemli bir yere sahip olmuştur. Döneminde devlet düzenine yönelik uzlaşmacı tavrı ve hareket içinde ortaya çıkan radikal fikirleri reddetmesi ile günümüz Müslüman Kardeşler çizgisinin üzerinde de güçlü etkiler barındırmasına rağmen Hudeybi'nin yeterince ilgi gördüğü söylenemez. Bu ilgisizliğin ardında İslami hareketlerin düşünce ve eylemde radikal olması gerektiği önyargısı yatmaktadır ve bu önyargılı yaklaşım sorgulanmalıdır. Bu tebliğle Hudeybi'nin fazlasıyla hak ettiği ilgiye küçük de olsa bir katkısı sunmayı amaçlamaktayız.

Panel 14- Ortadoğu’da Toplum/ Society in the Middle East/ المجتمع في الشرق الاوسط

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Arif Bilgin (Prof. Dr., Sakarya University)

Gülçin Karabağ - Yıldız Teknik Üniversitesi - Nusaybin Belediye Başkanı Ayşe Gökkan’ın Açlık Grevini Sınır ve Toplumsal Cinsiyet İlişkisi Üzerinden Düşünmek/Considering the Hunger Strike of Mayor of Nusaybin Ayşe Gökkan in Lights of Societal Gender Relations/ حدود الاضراب عن الطعام و التفكير من خلال العلاقة الاجتماعية بين الجنسين

Nusaybin Belediye Başkanı Ayşe Gökkan 30 Ekim-9 Kasım 2013 tarihleri arasında Mardin’in Nusaybin ilçesi ile Suriye (Suriye Kürdistanı-Rojava-Batı Kürdistan)’deki Kamışlı kasabası arasında Ceylanpınar’a doğru Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından örülen duvara engel olmak için açlık grevi/ölüm orucu yapmıştır. Devletin duvarın yapımını durduracağını belirtmesi üzerine ölüm orucuna son vermiştir. Bu bildirinin amacı Nusaybin Eski Belediye Başkanı Ayşe Gökkan’ın açlık grevinden hareketle sınırlar/duvarlar ve kadın kimliği ilişkisini sorgulamak ve kadın örgütlerinin olayı ele alışına bakmaktır. Bildiride öncelikle duvar örülmesi süreci ve Ayşe Gökkan’ın eylemi üzerinde durulacaktır. Ayşe Gökkan kimdir? Nusaybin’de 4 yıllık görev süresince neler yapmıştır? Ayşe Gökkan neden böyle bir eylem yapma gereği duymuştur? Neden eylemlilik olarak açlık grevini seçmiştir ve daha sonradan açlık grevini neden ölüm orucuna çevirmiştir? Bu sorular üzerinden açlık grevine giden süreçten ve Ayşe Gökkan’ın verdiği mücadeleden bahsedilecektir. Ayşe Gökkan’ın eylemini gerçekleştirmeye çalıştığı mekânın fiziksel özelliklerine de bildirinin konusu açısından önem arz etmesi sebebiyle yer verilecektir. Böyle bir eylemin ortaya çıkmasının sebebi sınırlar/duvarlar olduğu için eylemin yapıldığı yer olan Türkiye-Suriye Sınırı ve Nusaybin ilçesinin konuyla ilgili özellikleri üzerinde de durulacaktır. Bildiride sınır-kadın (toplumsal cinsiyet) ilişkisi Ayşe Gökkan’ın yaptığı eylem ve eylemini anlamlandırışı, neden böyle bir eylem yaptığı üzerinden tartışılacaktır. Eylemi yapan kişinin bunu ne üzerinden kurduğu üzerinde özellikle durulacaktır. Peki, Ayşe Gökkan bir kadın olduğu için mi bu eylem kadın örgütleri ve feminist çevreler tarafından desteklenmiştir? Ayşe Gökkan’ın feminist duyarlıklara sahip bir kadın olmasının bunda bir etkisi var mıdır? Eylemi gerçekleştirenin kadın olmasının yanı sıra, eyleme giden sürecin, eylemin nedeninin ve eylemin şeklinin toplumsal cinsiyetle ilişkisi var mıdır? Bildirinin devam eden kısmında feminist çevrelerin ve kadın ör-

gütlerinin bu olayı ele alışları ve verdikleri destek üzerinde durulacaktır. Sosyalist Feminist Kolektif, İstanbul Feminist Kolektif, Ekmek ve Gül Der-gisi, Demokratik Özgür Kadın Hareketi, Barış İçin Kadın Girişimi vb. kadın örgütlenmeleri ve feminist örgütlenmeler üzerinden Ayşe Gökkan'a verilen destek, bunun ne üzerinden ve nasıl bir dille kurulduğuna bakılmaya çalışılacaktır. Burada Kürt kadın kimliği meselesi üzerinde durulmaya çalışılacak ve de DÖKH'ün (Demokratik Özgür Kadın Hareketi'nin) söylemleri üze-rinden mesele ele alınacaktır. Bildiride örnek olay ele alınırken feminist örgütler ve kadın örgütleri üzerinden bir tarama yapılmıştır. Sınır sosyolojisi alanına girilerek sınır-toplumsal cinsiyet ilişkisi üzerine bir çerçeve oluşturu-lmaya çalışılmıştır. Örnek olay bir meseleyi anlatmanın aracı olarak kullanılmamış, aksine örnek olaydan hareketle kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Ayşe Gökkan ile hâlihazırda bir görüşme yapılmasına gerek görülmemiş, onun olayı ayrıntıları ile anlattığı demeçleri yol gösterici olmuştur. Ayşe Gökkan'ın demeçlerinin yanı sıra açlık grevi süresince çekilen videolar da izlenerek hem görsel olarak eylem ve eylemin yapıldığı yer anlaşılmasına çalışılmış hem de Sabahat Tuncel ve Gültan Kışanak gibi Kürt hareketinin önemli kadın figürlerinin konuyla ilgili demeçleri izlenerek meselenin nasıl kurulduğu ve nasıl ele alındığı takip edilmeye çalışılmıştır. Bu bildiri ile birlikte tartışmaya açılması istenen temel ve tali konular şunlardır: Sınır-Kadın (toplumsal cinsiyet) ilişkisi, sınır-ulusdevlet ilişkisi, Kürt kadın kimli-ği, açlık grevi-beden meselesi, barış süreci-duvar örülmesi arasındaki çelişki.

Burak Özçetin/Ömer Turan - Bilgi Üniversitesi/Akdeniz Üniversitesi-Kahire'den İstanbul'a: Futbol, Siyaset ve Toplumsal Hareketler/Football, Politics and Social Movements: From Cairo to Istanbul / من القاهرة الى اسطنبول : كرة القدم، السياسة و الحركات الاجتماعية

Gezi eylemlerinin başladığı 2013 yazından beri Türkiye'de futbol sahaları kayda değer bir toplumsallaşma yaşamaktadır. Arap Baharı sürecinde futbol taraftarlarının ve taraftar gruplarının oynadığı rol göz önüne alındığında, olgunun sadece Türkiye ile sınırlı olduğunu söylemek mümkün değildir. Futbol ve siyaset arasındaki ilişki pek çok araştırmacı tarafından dünyanın farklı bölgelerindeki izdüşümleri ve farklılaşmaları açısından ele alınmıştır. Futbol-siyaset ilişkisi açısından yeni olan taraftar gruplarının yeni toplumsal hareketler içinde oynadıkları faal rol olmuştur. Bu etkinliğin farklı bağlam-lardaki karşılaştırmalı analizi hem toplumsal hareketleri hem de Ortadoğu'da sivil toplumun gelişimini anlamak açısından bize son derece değerli tartışma öğeleri sunacaktır. FIFA, UEFA ve federasyonlar başta olmak üzere, futbo-lun ana-akım eyleyenleri futbol alanını siyasetten arındırılmış, sterilize edil-

miş ve piyasanın (özellikle de sponsor taleplerinin) gereklerine uygun bir şekilde dizayn edilmiş bir “oyun” olarak kurgulama gayretindedirler. Bunun karşısında futbolun artan oranda ticarileşmesine, siyasi ve toplumsal duyarlılıklardan arındırılmasına karşı çıkan taraftar grupları yer aldı. Arap Baharı protestoları sırasında Al-Ahli ve Zamalek taraftar gruplarının eylemciler yanında yer alması; Türkiye’de de taraftar gruplarının Gezi eylemlerinin önemli aktörleri olarak öne çıkmaları buna örnek olarak gösterilebilir. Bu çalışma Mısır ve Türkiye (daha özelde ise Kahire ve İstanbul) örneklerine odaklanarak, futbol-siyaset ve toplumsal hareketler arasındaki ilişkiyi karşılaştırmalı bir perspektiften ele almayı amaçlamaktadır. Gözlemciler “Al Ahli ve Zamalek birer futbol takımı değil, aynı zamanda Mısır’ın en büyük siyasi partileridir” derken futbol siyaset ilişkisinin Mısır’daki özgül eklemlemesini vurgulamaktadırlar. 1952 sonrasında Mısır’da siyasal alanın gitgide daralması, sivil toplumun baskılanması ve özgürlüklerin kısıtlanması ile birlikte Kahire futbolunun gitgide siyasallaştığı gözlemlenir. Tribünler ve taraftar grupları geleneksel siyasi ve sivil kurumlar yoluyla dillendirilemeyen taleplerin taşıyıcılarından biri olur. Türkiye’de, kendine özgü sorunları ve kısıtlılıkları taşımakla birlikte, siyasal alanın Mısır’a oranla daha geniş olduğu söylenebilir. En güçlü ve ikonografik örneği Çarşı grubu olan İstanbul taraftar gruplarının siyasallaşma süreci ise farklı bir seyriz. Çarşı, bir taraftar grubu olarak futbol alanını daha fazla konunun konuşulduğu/tartışıldığı, etik duruşların paylaşıldığı bir mecra olarak yeniden kurmayı hedeflemektedir. Mısır ve İstanbul örneklerinde siyasallaşma sürecindeki farklılıklar bu grupların toplumsal hareketlere eklemleme ve bu hareketlerin bir parçası olma halini de etkilerler. Kahire ve İstanbul örnekleri arasındaki farklılıklarlar kadar ortak noktalar da önemlidir. Örneğin iki vakada da toplumsal hareketlerin zirve yaptığı anda futbol içi rekabet ve çekememezlik belirli bir kesim için de olsa parantez içine alınabilmiştir; ya da takım formları ve bayraklar siyasi gerilimin yükseldiği anlarda dolaysız siyasi gösterenler haline gelebilmişlerdir. Çalışmamızda İstanbul ve Kahire örneklerine odaklanarak iki farklı bağlamda futbol-siyaset-toplumsal hareketler ilişkisini karşılaştırmalı bir perspektiften ele almayı hedeflemekteyiz. Bu çerçevede, Çarşı taraftar grubundan kişilerle yapılan derinlemesine görüşmeler, Gezi eylemleri sırasında yapılan diğer görüşmeler, katılımcı gözlem faaliyetleri, sanal etnografi (taraftar gruplarının sosyal medya varlığının incelenmesi) ve diğer ikinci el kaynaklara başvurulacaktır. Kahire örneği ile ilgili ise de ikincil kaynaklara başvurulacaktır.

Zeynep Şartepe -Uludağ Üniversitesi - İran'da Entelektüel Hayat'ın Gelişimi: Reformist Düşünce ve Hatemi Dönemi Üzerine Et-kileri/ Development of Intellectual Life in Iran: Reformist Ideology and Its Impact on Khatemi Era/ انعكاساتها على تطور الحياة الفكرية في إيران: انعكاساتها على عهد الرئيس خاتمي و على الفكر الاصلاحي

Ünlü teorisyen Immanuel Wallerstein dünya sistemleri adı verilen teorisinde ekonomik değişim ilişkilerinin oluşturduğu kompleks bir ağ ile birbirine bağlı tek bir dünya olduğunu savunarak son dönemde de kapitalist süreçte krizlerin yaşandığı uzun bir geçiş dönemini deneyimlediğimizi iddia etmektedir. Dünya genelinde farklı coğrafyalarda görülen sosyal/politik hareketlenmeleri ve isyan/devrim dalgalarını 1968'de yaşanan ünlü devrimin devamı olarak görmekte olup, eylemlerin genel benzerliklerine dikkat çekmektedir. Wallerstein'in güncel yorumları takip edildiğinde Arap Baharı'nı ABD'de başlayıp birçok ülkeye yayılan 'İşgal Et' hareketleri, Yunanistan'daki Oxi ve İspanya'daki Indignados, Şili'deki yaşanan öğrenci protestolarını bir bütün isyan dalgasının parçaları şeklinde yorumladığı görülmektedir. Bu çalışmada iddia edildiği gibi Arap Baharının anlaşılmasında Wallerstein'in dünya sistemleri tezinin ne kadar açıklayıcı olup olmadığı tartışılacaktır. "Arap Baharı" İsyanları'nın Tunus'ta başladığı ve de bu ülkede çatışmasız bir siyasi dönüşüme öncülük ettiği gerçeğinden hareketle, Tunus vaka çalışması olarak ele alınacaktır. Bunun için makalenin ilk bölümünde Arap baharı öncesinde Tunus'un yapısı ve bu hareketi oluşturan etmenlerin neler olduğu (siyasi, ekonomik, küresel) analiz edilecektir. Böylece kapitalist ekonomik ilişkilerin açıklayıcılık derecesi anlaşılabilir olacaktır. Hareket sonrası Tunus'un yapısında ne gibi değişikliklerin ya da iyileşmenin olup olmadığı, hareketin oluşmasını tetikleyen taleplerin ne düzeyde gerçekleştirildiği irdelenecek olup bu şekilde diğer sosyo-ekonomik hareketlerle benzerlik ve farklılıkları görülebilecektir. Tüm bunlar Wallerstein'in "dünya sistemleri analizi" çerçevesinde değerlendirilecektir. Bu çalışmayla hem Arab Baharı İsyanlarının teorik düzeyde anlaşılması hem de Wallerstein'in teorisinin geçerliliğinin test edilmesi amaçlanmaktadır.

Muhammed Cheaa - University of Mesile - الأنظمة التسلطية والتوظيف Ortadoğu'daki Otoriter Rejimler ve Siyasi Tarikatçılık: Kuramsal Tartışmalar ve Uygulamaları /Authoritarian Regimes in the Middle East and Political Sufism

تستبطن منطقة الشرق الأوسط مناطق تتسم بوهن أساسات الدولة ومحدودية تحكمها في إدارة العنف، وفي بعض الأحيان تبلغ فيها النزاعات الاجتماعية الذروة القصوى، في حين تنعدم

الثقافة السياسية التعددية، بحيث أصبح بمقدور قوى الإرهاب والتطرف أن تفرض نظامها الداخلي، وساهمت أزمة الدولة الأمة في دفع الجماعات إلى إعادة تأسيس هوياتها المختلفة وإبداع سماتها المميزة، وتبعاً لذلك غدت بلدان الشرق الأوسط مهددة بالتفكك الطائفي.

وأصبح "الحس الطائفي" قيمة راهنة وعلوية، بالنظر إلى هشاشة الرموز السياسية الوطنية ذات القدرة التعبوية، في مواجهة بعض الأنظمة التسلطية التي تسعى إلى إعادة بعث وإحياء النعرات العصبية وتطويق المجتمع وفق نمط عدائي مفرط.

ومن آثار هذه الإشكال عجز بعض الدول الوطنية المتزايدة عن التعبير عن هوية قومية وثقافية جامعة، مما يفسر ظواهر انفجار الخصوصيات والتميزات والالتزام بالولاءات والانتماءات الضيقة، وانعكس هذا الأمر في تنامي ظاهرة التيارات القومية المتطرفة والطوائف الدينية المنغلقة، وتعاضل خطر التمايز بين الدعوة إلى القيم الجمهورية أو الوطنية (التعلق بالأمة في حدودها السياسية والقومية) وتبني النظرة الطائفية ومنطق الأقليات (تعويض القيم القومية بقيم الطوائف والأقليات). وتشهد الساحة العربية حدة مضاعفة لهذا الإشكال المطبوع بتزايد القلق من تأثيرات عملية التطويق على واقع الكيانات القطرية الهشة في غياب نظام إقليمي فعال.

إذا استمر مسار مذهبة الصراعات الإقليمية، فإن منطقة الشرق الأوسط قد تعرف المزيد من تشويه الدولة على نحو يفرض إلى صعوبة التمييز بين الدولة ومكوناتها، وهذه صورة لأزمة بناء الدولة بأكملها، ففي المجتمعات الطائفية تطرح فكرة الموطنة بقوة، أي طبيعة انتماء الفرد إلى الدولة، وعادة ما تلعب الطائفة دوراً وسيطاً بين الدولة والفرد، وهذا ما يعيق تطور دولة المواطنين. كما أن سياسات التطويق تخرب مفهوم التعددية وتمنع تشكل نسيج الدولة الطبيعي وتطوير التلاحم المجتمعي.

Panel 15- Politics and Society in Iran/ İran'da Toplum ve Siyaset/ السياسة و المجتمع في ايران

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Murat Yeşiltaş (Assist. Prof., Sakarya University)

Ion Josan - Babes-Bolyai University - Political Spirituality as a Closure: The Unavoidable "Everydayness", Some Thought on the Iranian Revolution/Bir Kapanma Olarak Siyasal Maneviyat: Gündelik Olanın Kaçınılmazlığı, İran Devrimi Üzerine Düşünceler/
باعتبار السياسة الروحانية انغلاق: تأملات في الثورة الإيرانية مع حتمية كل يوم

There are some instances when religion, theology and spirituality are removed from their transcendental logic and thrown in the world entirely, becoming the world by being transformed into politics. This is a process of radical immanentization brought about by the tensions of everydayness that entangles the religious into this project of total transformation of the world. By this, the political brings about the progressive detachment of religion from any transcendental goals becoming a political force which brings peo-

ple under a certain system of control. In our case, the Iranian Shi'ite Islam (under its contemporary interpretations) brought to the people "the promise and guarantee of finding something that would radically change their subjectivity" (Foucault) using the "spiritual" and its "highly prized additional level of meaning" to mobilize masses for a "political will". In this paper my purposes is to analyze how in the problematic of government the political, ethical and spiritual are originally interwoven and how they formed the "mechanisms" and the techniques of producing 'truth'. In this way, the religious and the theological are suspended in the "political" having the distinction between the political and the spiritual dissolved into the same network of power relationships, fighting for mundane goals. By this the spiritual becomes a form of discursive power in the attempt to win "territory in the governance of human life". In this paper I will take a closer look at this phenomenon of fusion between the political and spiritual and the coming about of a so called "political spirituality" that was so significant in the Iranian Revolution as a contemporary manifestation of religion as an overt political force.

Zeinab Ghassemi Tari - University of Tehran- Iran's Foreign Policy and the Relation Between the Supreme Leader and the President/İran Dış Politikasında Dini Lider ve Cumhurbaşkanı Arasındaki İlişki/ علاقة رئيس الجمهورية بالزعيم الديني في السياسة الخارجية الإيرانية

During his campaigns for presidential election and more specifically in the three televised presidential debates, Hasan Rohani mostly focused on Iran's foreign policy, with highlighting the legacies of the former president Ahmadinejad. His major electoral promise was the reduction of tensions with the outside world. Hassan Rohani became Iran's president-elect following a 72 percent turnout which defied most expectations abroad that maintained Iranian public was disillusioned with the election and "democracy" in Iran. Moreover, for many foreign observers Iran is regarded as an "Islamic theocracy" in which the Supreme Leader exerts control over the system and every major function of the state. Often the created image by many politicians and Iran's experts in the West is that there is a constant and major dispute between the president and the leader in which the president is curbed and therefore reduced to a formality of executive power with no agency. This view is often more expressed when a so-called "moderate" president is elected by the public. Considering the context, the present paper will attempt to challenge this popular perception by referring to the history of relations between Iran's supreme leader and presidents to answer the following

questions: why Iran's foreign policy toward the West has gone through changes from Rafsanjani to Ahmadinejad to Khatami and presently Rohani? What is the relation between Iran's Supreme Leader Ayatollah Khamenei and Iranian presidents in foreign policy? Why Iranians participate in presidential elections in high turn-out if the Iranian president has no agency? Why the West watches Iranian elections closely if it is maintained that Iranian presidents have no agency? What are the implications for Rohani's presidency and the nuclear dossier?

Omid Shokri Kalehsar - Yalova University - Iran Energy Policy under Ahmadinejad Era/Ahmedinejad Döneminde İran'ın Enerji Politikası
سیاسة الطاقة الايرانية في عهد احمدي نجاد

Iran's energy policy has very close relations with its foreign policy. For a better understanding of Iran's energy policy, we have to understand its foreign policy and the role hydrocarbon resources play in it. The former Iranian foreign minister at the 1997 UN summit stated that: "Iran's highest policy priority... is to strengthen trust and confidence and peace in our immediate neighborhood." It is clear that attention to security and international relations were the main elements in such a decision, but it should be noted that energy and Iran's cultural and historical outlook have been reserved as major tools in achieving these goals. Iran's 20-Year Plan, which began in 2005, concentrated on regionalism and calls for Iran to be the region's top economic and technological power by 2025. Iran's economy and especially sector faced with US and EU's sanctions due to Iran's nuclear program. Sanctions not only shows down Iran's plan for development in natural gas field and energy sector but also have enforced Iran to become more pro-active in employing the Tehran's major aggressive advantage in consolidating regional relations. Some of more active foreign companies in energy sector which in charge of some projects in Iran's energy sector have withdrawn from participation in Iran due to US pressure, the Iran's flow political situation makes any investment especially in energy sector difficult. No international bank or financial institutes is willingly to return an energy project in Iran. The lack of international companies such as Royal Shell Dutch, Repsol, Total and Sorfegaz on Iran's oil and natural gas development has influenced oil and gas production levels. When Rouhani came to power tried to solve main problems in Iran energy sector and invited foreign companies to invest in Iran energy sector.

Marzieh Javadi Arjmand - University of Tehran - The Role of Congress in U.S. Foreign Policy toward Iran/ Amerikan Dış Politikasının İran'a yönelik Politikalarında Kongrenin Rolü/ السياسة الأمريكية الخارجية تجاه إيران و دور الكونجرس في اتخاذ القرار السياسي

Foreign policy powers in the United States are divided between the President and Congress. Although the executive branch and the President are responsible for decision making and implementing U.S. foreign policy, the Constitution of the United States has given some foreign policy powers and responsibilities to Congress. Based on Article I, Section 8 of the U.S. Constitution foreign policy powers of Congress include “regulating commerce with foreign nations, declaring war, granting letters of marque and reprisal, making rules concerning captures on land and water, raising and supporting armies; providing and maintaining a navy; making rules for the regulation of land and naval forces organizing arm, discipline, and calling forth the militia.” U.S. Congress also plays an important role in U.S. foreign policy making. In this regard, U.S. foreign policy toward the Middle East has been one of the areas where U.S Congress has exerted its influence through its foreign policy powers. Iran as an ally of the United States and later its adversary has not been an exception to this rule. The aim of the present paper is to look into the role U.S. Congress has played on Iran policy and its impact on U.S. foreign policy toward Iran. Specifically, the paper focuses on U.S. Congressional sanctions and how the U.S. Congress has influenced U.S. foreign policy toward Iran through sanction laws.

6. Oturum / 6th Session / الجلسة السادسة

Ortadoğu’da Toplum, Din ve Siyaset/Society, Religion and Politics in the Middle East/الدين و السياسة و المجتمع في منطقة الشرق الاوسط

11.00-12.30:

Panel 16: ORSAM Özel Paneli: Değişen Ortadoğu’da Türk Dış Politikası/ ORSAM Special Panel: Turkish Foreign Policy in a Changing Middle East/السياسة الخارجية التركية و الشرق الاوسط المتغير

Panel 17: Ortadoğu’da İslami Hareketler ve Bölgesel Gelişmeler/Islamic Movements in the Middle East and Regional Development/الحركات الاسلامية والتطورات الاقليمية في منطقة الشرق الاوسط

Panel 18: Co-IRIS Special Panel: Islamic Perspectives on Theory and Praxis in International Relations/ Co-IRIS Özel Paneli: Uluslararası İlişkilerde Teori ve Pratiğe Dair İslami Perspektifler/وجهات النظر الاسلامية المتعلقة بالممارسة والنظرية في العلاقات الدولية

12.30-14.00 Öğle Yemeği/ Lunch/ طعام الغداء

Panel 16- ORSAM Özel Paneli: Değişen Ortadoğu'da Türk Dış Politikası/ Turkish Foreign Policy in a Changing Middle East/ السياسة الخارجية التركية في الشرق الاوسط المتحول

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Şaban Kardaş (Assoc. Prof., Center for Middle Eastern Strategic Studies - ORSAM)

- **Şaban Kardaş** – Ortadoğu Düzeninin Değişimi ve Türkiye/ Turkey and the Transformation of Order in the Middle East/ تركيا و تغيير نظام الشرق الاوسط
- **Bilgay Duman** – Yeni Meydan Okumalar Çerçevesinde Türkiye'nin Irak Politikası/ New Challanges in Turkey's Policy Towards Iraq/ سياسة تركيا تجاه العراق في سياق التحديات الجديدة
- **Oytun Orhan** – Suriye İç Savaşı ve Türkiye/ Syrian Civil War and Turkey/ تركيا و الحرب الاهلية السورية
- **Harun Öztürkler** - Türkiye'nin Ortadoğu Politikasının Ekonomik Arka Planı/ The Economic Background of Turkey's Middle East Policy/ الخلفية الاقتصادية للسياسة التركية في الشرق الاوسط

Panel 17- Ortadoğu'da İslami Hareketler ve Bölgesel Gelişmeler/Islamic Movements in the Middle East and Regional Development/ الحركات الاسلامية والتطورات الاقليمية في منطقة الشرق الاوسط

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Ahmet Uysal (Assoc. Prof., Marmara University)

Abdülğani Bozkurt/Eyüp Ersoy - Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi - Bilkent Üniversitesi- İslami Hareketlerin Siyasi Stratejileri: Ürdün Siyasetinde Müslüman Kardeşler/Political Strategies of Islamic Movements: Muslim Brotherhood in Jordanian Politics/ الاستراتيجية السياسية للحركات الاسلامية: الاخوان المسلمين في السياسة الاردنية

1967 senesinde yaşanan Altı Gün Savaşı'nın ardından sıkıyönetim ilan eden Ürdün Kralı Hüseyin, Ürdün toplumunda süreç içerisinde, siyasi ve ekonomik nedenlerle baş gösteren huzursuzlukların üstesinden gelebilmek için 1989 yılında halkın sandık başına gitmesini öngören anayasal düzenlemeye imza atmıştır. Ürdün'de politik liberalleşme sürecinin başlangıcı olarak kabul edilen 1989'dan itibaren yedi genel seçim yapılmıştır. Yasamanın alt kanadı olan Temsilciler Meclisi üyelerini seçmek için gerçekleştirilen 1989'daki genel seçime, 1950'lerden beri ülkede en geniş toplumsal desteğe

sahip Müslüman Kardeşler hareketi de katılmıştır. Müslüman Kardeşler, 1993, 2003 ve 2007 senesinde gerçekleştirilen genel seçimlere de katılırken 1997, 2010 ve 2013 senesinde gerçekleştirilen seçimleri boykot etmiştir. Ürdün’de, 1989’dan bugüne kadar geçen sürede, gerçekleştirilen yedi genel seçimden dördüne katılıp üçünü boykot eden Müslüman Kardeşler hareketinin seçimlerde izlediği seçici siyaset, sadece Ürdün’deki değil aynı zamanda bölgedeki diğer İslamcı partilerin de rejimlere karşı geliştirdiği politikaları anlama ve tahlil etmede fikirler verecektir. Bu çalışma, ilk olarak, Müslüman Kardeşler’in Ürdün’de neden seçici bir siyasi strateji izlediğini, seçimlerden bazılarında katılırken bazılarını neden boykot ettiğini açıklayacaktır. İkinci olarak, çalışma, Müslüman Kardeşler’in boykot ettiği seçimleri mukayese edecek ve boykot kararlarının arkasında bulunan sebeplerin ortak bir payda-ya sahip olup olmadığını sorgulayacaktır. Çalışma üçüncü olarak, Müslüman Kardeşler’in izlediği seçici siyasetin, harekete Ürdün siyasi ve içtimai hayatında kazandırdığı ve kaybettiği fırsatları açıklayacaktır. Son olarak, çalışmada, Ürdün siyasi hayatı ele alınarak bundan sonraki süreçte gerek Müslüman Kardeşler’in gerekse diğer İslami hareketlerin izleyecekleri muhtemel stratejiler tartışılacak ve ilaveten, Müslüman Kardeşler’in seçici siyasetinin ve bu siyasetin sonuçlarının hareket içinde nasıl bir dönüşüme yol açabileceği tartışılacaktır.

Burcu Bulut Gürpınar - Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü - Suriye İhvanı ve Türkiye/The Muslim Brotherhood in Syria and Turkey/ اخوان سوريا و تركيا

AK Parti iktidarı ile Türkiye’de yaşanan siyasal dönüşüm, dış politikada kendini Osmanlı geçmişine sıklıkla atıf yapılması, kardeşlik ve akrabalık bağlarının yoğun olarak vurgulanmasıyla göstermiştir. Bu politikanın ana hatlarını, yakın çevresi ile başta ekonomik ilişkileri geliştirerek, bu coğrafyalarda bütün uluslararası süreçlere olabildiğince müdahil olma stratejisiyle aktif ve “öncü” dış politika uygulaması oluşturmuştur. Türkiye’nin Ortadoğu’ya Batılı değerlerin taşıyıcısı olma konumu, Arap isyanları ile birlikte insan hakları ve demokratikleşme vurgusuyla değerlerin savunucusu rolü ile bütünleştirilmiştir. Tunus’ta başlayan sürecin bir halkası olarak tanımlanan Suriye krizinde, kısa sürede rejimin değişebileceği beklentisi ile geleneksel dış politika çizgisi olan “içişlerine karışmama” prensibinden vazgeçilmiş, etik değerler işlevselleştirilerek muhalefetten yana tavırla rejim değişikliği açıkça desteklenmiştir. Türkiye sistematik ve açık bir müdahale ile sorunun taraflarından biri haline gelirken, Suriye’deki muhalefetin başta İhvan olmak üzere rejime karşı açıkça desteklenmesi, seküler dış politika çizgisinden

uzaklaşılması, sınırın hemen yakınına kurulan kamplarla mültecilerin araç-sallaştırılması, dış politika çizgisindeki keskin kırılmanın görünen yüzleridir. Bu çalışma Türkiye'nin dış politikasındaki bu kırılmanın nedenlerini, Suriye İhvanı örgütü bağlamında açıklamaya çalışacaktır. Suriye İhvanı'nın uluslararası bağlantıları bakımından Türkiye ile ilişkisinin özel bir yeri olduğu söylenebilir. Bu ilişki, Arap isyanları ve sonrası gelişmelerle birlikte yeni bir ivme kazanmıştır. Özellikle Ortadoğu'da yükselen İhvan hareketi ile Türkiye ilişkileri bu dönemde ön plana çıkmıştır. Beşar Esad dönemi ve Arap isyanları ile birlikte yeniden gündeme gelen Suriye İhvanı, İslamcı örgütlenmeler arasında önemli bir role sahip olmasına, Suriye'de gelişimi ve siyasal etkinlikleri Türkiye'yi yakından ilgilendirmesine karşın Türkiye'de gereken akademik ilgiyi bulamamıştır. Bu eksiklikten yola çıkan çalışma, öncelikle Suriye İhvanı'nın politik konumuna ve özelliklerine değindikten sonra, esas olarak Türkiye'deki durumunu inceleyecektir. Bunun için, Türkiye'nin Suriye İhvanı ile kurduğu ilişkinin tarih içerisinde seyri, Türkiye'deki İhvan algısı ve bunun değişimi, basın ve kamuoyuna yansıyan yönleriyle birlikte tartışılacaktır. Çalışma, Suriye İhvanı'nın Türkiye'de gündeme gelişini, tanımır olmaya başlamasını, gerçekleştirdiği faaliyetleri, bu faaliyetlerin yansımalarını, kısaca Türkiye ile ilişkisini sergilemeyi amaçlamaktadır.

Meltem Demircan Özütam - Yeditepe Üniversitesi - Arap Baharı'nın Ürdün'de Müslüman Kardeşler-Rejim İlişkisi Üzerindeki Etkisi/The Impact of The Arab Spring on The Muslim Brotherhood-Regime Relations in Jordan/ انعكاسات ثورات الربيع العربي على الإخوان المسلمين في الاردن و النظام الحاكم

The Jordanian Muslim Brotherhood is the only Brotherhood branch in the Arab world that has been allowed to operate legally without any interruption since its establishment in 1945. From its establishment until the late 1980s, the regime and the Islamist movement had maintained a symbiotic relationship based on their common threat perception from the radical Arab Nationalists, leftists and communists. At such important turning points for the Jordanian monarchy as the 1957 coup and rebellion attempt, the Black September showdown with the Palestinian guerillas, and the 1989 bread riots, the Brotherhood would either refrain from participating in the opposition camp or would overtly side by the regime. However, major developments in the 1990s – such as the democratization initiative and the peace deal with Israel – would lead to a deterioration in the regime-Islamist relations to a considerable extent. Still, however, while criticizing successive governments harshly for their authoritarian measures, economic policies or normalizaiton policy towards Israel, the members of the Brotherhood would refrain from a

direct reference to the monarchy and never challenge the fundamentals of the Jordanian regime. The tension between the regime and the Islamists was clear and time and again referred to by the respective Jordanian monarchs. Nevertheless, both King Hussein and King Abdullah were careful to appreciate the non-violent and conciliatory nature of the Jordanian Brothers as opposed to their counterparts elsewhere. However, the period of co-existence and mutual toleration between the two sides seems to have come to an end with the eruption of the sweeping revolutionary process in the Arab world, the Spring. Now, looking at the crumbling of the authoritarian regimes in Tunisia and Egypt within weeks, and supported by the Muslim Brotherhood government in Egypt, the Islamists in Jordan were more ready to adopt a more confrontationist posture vis-a-vis the regime and demand a fundamental transformation in Jordan's political structure from absolute to constitutional monarchy. Also, for the first time, the Islamist movement would not listen to the calls by the monarch for caution and restraint and engage in unauthorized mass demonstrations against the regime that would end up with clashes with the riot police. The king, in an unprecedented interview, would describe the Brotherhoods as "wolves in the clothes of sheep," projecting a moderate image but actually trying to impose their conservative, uncompromisingly anti-modern and anti-Western policies on the rest of the people by pressure or force. This paper intends to analyze and explain how and why the Islamist-Muslim Brotherhood relationship in Jordan has evolved from collaboration to one of confrontation. In doing that, both structural and actor-related inputs will be thoroughly dealt with.

Nurullah Çakmaktaş - Marmara Üniversitesi - Mısır'da Apolitik Selefi Hareket: ed-Da'vetu's-Selefiyye Örneği /Apolitical Salafi Movement in Egypt: The Case of ed-Da'vetu's-Salafiyya/ الحركة السلفية الغير سياسية في مصر : على سبيل المثال الدعوة السلفية

Her ne kadar Selefilik'in tarihi, bir düşünce ekolü, İslam'ı anlama ve bir yorumla biçimi olarak İslam tarihinin ilk yıllarına kadar uzansa da, Selefilik'in yakın dönem için dikkati câlip bir hal alması 11 Eylül saldırılarının akabine denk gelmektedir. Son bir asırdır Suudi Arabistan öncülüğünde Arap Yarımadasına hâkim resmi bir mezhep olan Selefilik içinden, 20. yüzyılın ortalarından itibaren Mısır merkezli siyasal yönü baskın İslamcı düşüncenin tesiri ve bazı bölgesel gelişmeler neticesinde radikalize olan ve şiddeti bir yöntem olarak benimseyen el-Kaide gibi örgütler ortaya çıkmış; Mısır'da 25 Ocak Halk Devrimi gerçekleşinceye kadar, özellikle Batı'daki araştırmaların yönlendirmesi sonucu Selefilik denilince akla ilk gelen, kendilerine "Cihadi Selefiler" denilen bu kimseler olmuştur. Oysa Mısır'daki devrimin akabinde,

şiddeti bir değişim yöntemi olarak kabul etmeyen ve çok daha büyük toplumsal desteğe sahip apolitik selefi hareketlerin farkına varılmıştır. Söz konusu selefi hareketler denilince, bir düşünce ekolü olarak İslam tarihinin ilk yıllarında Ahmed b. Hanbel öncülüğünde Ehl-i Hadis kavramsallaşması ile ortaya çıkan, 12. ve 13. yüzyıllarda İbn-i Teymiyye ve İbn Kayyim gibi isimler öncülüğünde sistemleşen ve 18. yüzyılda Arap Yarımadasında İbn Abdulvehhab'ın öğretileri ile Suud ailesinin tesis ettiği siyasal erkin bütünleşmesi sonucu modern formunu alan; buna göre siyaseti ve siyasal muhalefeti reddedip ana kaynaklar ekseninde ilim, irşat ve davet faaliyetlerine yoğunlaşarak yüzyıllar içinde dinin aslından uzaklaşmış, bidat ve hurafelere boğulmuş Müslümanları saf İslam ile tanıştırmayı amaçlayan bir düşünce sistemi ve bunun için çabalayan kimseler anlaşılmalıdır. Çünkü Selefilik olgusu, günümüzde İslami akım ve hareketler bağlamında modern bir olgu olarak ele alınıyor olsa da, temelde bu akım ve hareketlere ruh veren bir selefi düşünce biçiminin İslam tarihi içinde epistemolojik ve metodolojik bir geleneğinin olduğu ve bugünkü selefilerin kendilerini tarihteki bu geleneğin devamı olarak gördüğü bir hakikattir. Geleneksel Selefilik Arap Yarımadasında 18. yüzyılda İbn Abdulvehhab düşünceleri ile başlayıp Suudi devleti ile bütünleşmesi sonucu ortaya çıkan modern formunun Mısır topraklarındaki geçmişi, İslami hareketlerin doğuşunun da tarihi olan 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar uzanmaktadır. Bu dönemde kurulan el-Cem'iyyetü's-Şer'iyye ve Ensâru's-Sünneti'l-Muhammediyye cemaatleri günümüze kadar, bulundukları hayır faaliyetlerinin yanında siyasete mesafeli olmak suretiyle selefi ilkelere göre toplumun İslamileştirilmesi için eğitim ve irşat faaliyetlerinde bulunmuştur. Selefi düşüncenin Mısır toplumunda yaygınlaşması yetmiş sonrası dönemde hızlanmıştır. Bütün İslami hareketler için canlanmanın ve çeşitlenmenin dönemi olan bu yıllar, kendilerine İskenderiyye Selefileri de denilen ed-Da'vetü's-Selefiyye öncülüğünde Selefilik de canlanmayı ve çeşitlenmeyi yaşadığı dönem olmuştur. Yıllardır devam eden eğitim, irşat ve sosyal hizmet faaliyetlerinin yanında, gerek Suud'un petrol devrimi ile birlikte sahip olduğu selefi modeli ihraç etme çabaları, gerek Mısırlıların Körfez ülkelerine siyasi, eğitim ve ekonomik amaçlarla gerçekleştirdiği göçler ve gerekse de siyaseti önceleyen İslami akımların başarısız addedilen tecrübesi ve geçen zaman içinde ödediği ağır bedeller davetçi apolitik selefi anlayışın Mısır toplumu içinde yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır. Yine bu yıllar içinde müesses nizamın İhvan gibi siyasal yönü baskın İslami hareketleri dengeleyebilmek için apolitik selefi grupların faaliyetlerine müsamaha göstermesi bu grupların toplum üzerindeki etkinliğini artırmıştır. Özellikle söz konusu müsamaha neticesinde kurulan selefi uydu kanalları vasıtasıyla selefilerin propaganda serbestliği kazanması, son on yıl içinde ülkede bariz-

leşen selefi canlanmanın en önemli etkeni olarak gösterilmiştir. Mısır'da 70 sonrasında apolitik selefi hareketin taşıyıcısı büyük oranda ed-Da'vetu's-Selefiyye grubu olmuştur. Fakat grubun toplum üzerindeki etkisi ve gücü ancak 25 Ocak Devrimi sonrası tam olarak ortaya çıkabilmiştir. Çünkü daha öncesinde siyaset ve örgütsel yapılanmaya karşı mesafeli olmaları ed-Da'vetu's-Selefiyye'yi kapalı bir kutu haline getirmiş ve bu durum grubun sahip olduğu büyüklüğü test edebilmeyi zorlaştırmıştır. Fakat devrim sonrasında düşünce esaslarıyla tenakuz teşkil edecek nitelikte siyasi hayata parti kurmak suretiyle katılmaları ve yapılan ilk seçimlerde oyların dörtte birini almaları Mısır toplum üzerindeki gücünü ve etkinliğini net olarak ortaya koymuştur.

Hasan Hüseyin Güneş - Afyon Kocatepe Üniversitesi - Sünnî-Şîi Ulema ve Aydınlarının Son Yüzyıldaki Mezhepleri Yakınlaştırma Çabaları/ Sunni-Shia Intellectuals and Their Attempts for Mediation Between Sects in the Last Century/ الجهود التي بذلها علماء السنة و الشيعة في القرن الماضي للمقاربة بين المذاهب

İslam âlemi son yıllarda mezhep kökenli bir çatışmanın içerisine sürüklenmek istenmektedir. Yaşanan çatışmaları şimdilik mezhepsel farklılıkla açıklamak yerine siyasal olanın mezhepsel farklılığı olarak değerlendirmek gerekse de Sunnî-Şîî karşıtlığı üzerinden Ortadoğu coğrafyasının her an kaosa sürüklenebileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle makalede genel olarak tüm dünya, özel olarak ise Müslümanlar açısından önem arz eden bir mesele olarak mezheplerin yakınlaş(tırıl)ması hususu ele alınmak istenmiştir. Bu amaçla ortaya konan gayretlerin tarihçesi verilerek şimdiye dek yapılan mezhepleri yakınlaştırma çalışmalarında ne tür hedeflerin belirlendiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Mezhepleri yakınlaştırma düşüncesi VI./XII. yüzyılda yavaş yavaş kendini göstermeye başlamış ve ilk nüvelerini vermiştir. Bu nüveler tarih içerisinde filizlenmiş ve yirminci yüzyıl içerisinde olumlu denilebilecek çalışmalarla da gün be gün güçlenmiştir. Özellikle Dâru't-Takrîb müessesesinin oluşumu bu minvalde zikredilmelidir. Çalışmamızda bu nüvelere kısaca temas edilmiş ve Ehl-i Sünnet-Şîî ulema ve aydınları tarafından XX. yüzyılda yapılan mezhepleri yakınlaştırma gayretleri ve çalışmaları hakkında bir takım örnekler üzerinden bazı tespitler yapılmıştır. Üzerinde durulan isimler şunlardır: Sunnî cemahtan Allâme Abdullah Süveydî, Muhammed Hasan el-A'zami, Muhammed Abduh, Muhammed Reşid Rıza ve Mustafa Sibâî; Şîî cemahtan Muhammed Hüseyin Âlî-i Kâşifu'l-Gitâ, Abdülhuseyn Şerefuddîn, Ayetullah Muhammed Taki Hansârî, Ayetullah Burucerdî ve Ayetullah Humeynî.

Panel 18- Co-IRIS Special Panel: Islamic Perspectives on Theory and Praxis in International Relations/ Co-IRIS Özel Paneli: Uluslararası İlişkilerde Teori ve Pratiğe Dair İslami Perspektifler/ وجهات النظر الإسلامية المتعلقة بالممارسة و النظرية في العلاقات الدولية

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Michel Luders (Dr., Deputy Director of the German Orient Institute, Berlin)

Nassef Manabilang Adiong – Middle East Technical University– Islamic Approaches to International Relations/ Uluslararası İlişkilere İslami Yaklaşımlar/ المناهج الإسلامية تجاه العلاقات الدولية

This presentation will survey approaches confined in contemporary Islamic political thought towards the study of International Relations (IR). It is suggested that these approaches were merely normative than empirical and devoid of systematic theorization of IR. Turan Kayaoglu argued that there are palpable three Islamic approaches: 1) Radical Islamic IRT which posits that the notion of umma rejects fundamentals of international relations, such as nation-state, territorial sovereignty, and the Westphalian order. 2) Internationalist Islamic IRT which views nation-state, territorial sovereignty, and the Westphalian order are legitimate and believes that the umma can be realized through building at institutions transnational and intergovernmental level as exemplified by the Organization of Islamic Cooperation. 3) Shia IRT which believes that contemporary international relations reflects the recurrent struggle between Imams and sultans: it is a struggle between mustakbirun (arrogant imperialist powers) and mustadafun (the oppressed of the world) that will only end when a just and powerful prophetic voice emerges as personified in the Mahdi's return. Consequently, this paper will suggest one more approach and that is the Khaldunian epistemology which may filled the lax of Islamic empiricism in the study of IR.

Tareq Sharawi - Fatih Sultan Mehmet University- Comparative Analogy of War Between Classical Islamicists and Hedley Bull/ Savaş Kavramının Klasik İslamcılar ve Hedley Bull Arasında Karşılaştırılması/ مقارنة مفهوم الحرب بين الإسلاميين الكلاسيكيين و هيدلي بول

War, according to Hedley Bull, is presented as organized violence waged between political entities. This position, rightfully accepted in essence and meaning, presupposes that the interrelated ends of war are both political entities. In modern times, one could argue, these political entities are represented by states. In the Islamic discourse, however, war has traditionally been linked with the body of the Muslim community, the

Ummah, as an entity. But the notion that the concept of war in Islam should necessarily be tied to a political entity has caused some confusion; certainly, groups who seem to lack proper political organization are conducting violence against groups far from political entities while giving the description of 'war' to their acts. In this paper, I will base my discussion on classical Islamic texts and historical pointers from the Medina period of the birth of Islam to argue that the concept of war in Islam does not escape Bull's presentation. I will humbly try to draw from the historical insights a coherent understanding of the link between war, the Ummah as an organized political entity, and perhaps, the modern nation-state.

Yasser Salimi – Islamic Azad University - West vs. Islamic World: From Clash to Dialogue Çatışmadan Diyaloga İslam Dünyası- Batı Karşılaştırması/من الصراع الى الحوار مقارنة بين الاسلام و الغرب

This research wants to argue that dialogue among civilizations and other similar initiatives resulted to a paradigm shift in international relations. After the end of cold war, efforts for defining situation of post cold war era have started. Most of these efforts were made by scholars in US as the only super power in the world that theories made by Huntington and Fukuyama are the most famous ones. After introducing his theory Huntington developed it and answered to critics and did not only make theory and made some suggestion to US government as post cold war strategy. During the cold war attention of world powers to multilateralism decreased and world issues was focused on security and armament. Leaving international organizations such as UNESCO by US is a proof to that. US had been founding member of UNESCO since 1946 but in 1984 left it and in 2003 rejoined it again. George W. Bush administration by declaring war against terrorism and invading Afghanistan and Iraq displayed return of unilateralism and realism. After Obama came to power a U turn is visible in US foreign policy that pulling troops out of Iraq is one example. U.S. did not oppose openly Dialogue among Civilizations initiative in 2001 despite its contradiction to US hawkish foreign policy. Secretariat of international year of dialogue among civilizations was based in Seton Hall University in New Jersey and Leslie H. Gelb emeritus president of Council of Foreign Relations was also member of prominent group of UN SG for dialogue among civilizations. Bush for the first time appointed an envoy to OIC in 2008 and after that Britain and Russia did the same. Though change from clash to dialogue backs to last years of Bush administration. Hillary Clinton also appointed Farah Pandith as special rep. to Muslim Communities in 2009. US joined Alliance of Civilizations Group of Friends

after Obama came to power, 5 years after its establishment also shows the change. After Madrid bombings which are speculated to be in response of Spain military involvement in Iraq Afghanistan its PM proposed Alliance of Civilizations initiative. Its main goal is decreasing tensions between west and Islamic world through dialogue and cooperation.

Fadi Zatari – Fatih Sultan Mehmet University- The Concept of Enemy in the Hamas Ideology/Hamas İdeolojisinde Düşman Kavramı/مفاهيم العدو في ايدولوجية حركة حماس

The Islamic movement of Hamas-controlled Palestine historically traces its roots from the Muslim Brotherhood, which was established in 1928 as the first Islamic movement in Egypt. The study aims to fulfill research gaps and look for alternative approaches to the analysis of the Hamas' conception of Jihad and Hudna (truce), i.e., studying the Hamas charter, leaflets, and other disseminated informative sheets. Hamas uses the concept of 'Hudna' or truce, not directly meant for peace, for subsequent reasons. Firstly, it is possible to achieve ceasefire with Israel through Hudna without recognizing the 'state of Israel'. Hence it is a legitimate theological concept since Prophet Mohammed signed Hudna (truce) with the people of Quraish in Mecca. Secondly, it includes limited duration of ceasefire so that Hamas will not concede for an indefinite truce. Therefore, this paper argues for further comprehension and research of Jihad and Hudna under the perspective of Hamas and their process of utilizations as tools of foreign policies towards Israel.

7. Oturum / 7th Session / الجلسة السابعة

Arap Devrimlerinin Sosyolojisi/ Sociology of Arab Revolutions/
علم الاجتماع و ثورات الربيع العربي

14.00-15.30:

Panel 19: SDE Özel Paneli: Birinci Dünya Savaşı'nın Yüzüncü Yılında Ortadoğu/ 100th Anniversary of the World War I and the Middle East/
الشرق الاوسط بعد مرور مائة عام على الحرب العالمية الاولى

Panel 20: Arap Devrimleri ve Siyaset/ Politics and Arab Revolutions/
ثورات الربيع العربي و السياسة

Panel 21: Egyptian Revolution and Social Dynamics/ Mısır Devrimi ve Sosyal Dinamikler/ الثورة المصرية و المحركات الاجتماعية

15.30-15.45 Kahve Arası/ Coffee Break/ استراحة لشرب القهوة

Panel 19- SDE Özel Paneli/SDE Special Panel: Birinci Dünya Savaşının Yüzüncü Yılında Ortadoğu/ The Middle East at the 100th Anniversary of the World War I/ الشرق الاوسط بعد مرور مائة عام على الحرب العالمية الاولى

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Birol Akgün (Prof. Dr., Institute of Strategic Thinking)

- **Birol Akgün**, 100 Yıl Önce 100 Yıl Sonra: Orta Doğu ve Türkiye/ Turkey and the Middle East: Before and After 100 Years/ تركيا والشرق الاوسط قبل ١٠٠ سنة و بعد ١٠٠ سنة
- **Mehmet Şahin**, Maşrık'ta Radikal Siyaset/ Radical Politics in Mashreq/ السياسة الراديكالية في المشرق
- **Ahmet Uysal**, Arap Baharı Sürecinde Mağrip/ Maghrab During the Arab Spring/ الغرب اثناء فترة الربيع العربي
- **Murat Yılmaz**, Birinci Dünya Savaşı Sonrasında Türkiye'de Siyasetin Otoriterleşmesi/ Authoritarinization of Turkish Politics after the W.W.I/ سياسة التسلط في تركيا في فترة مابعد الحرب العالمية الاولى

Panel 20- Arap Devrimleri ve Siyaset/ Politics and Arab Revolutions/ الثورات العربية و السياسة

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Şaban Kardaş, (Assoc. Prof., Center for Middle Eastern Strategic Studies – ORSAM)

Cevher Şulul - Harran Üniversitesi -Arap Devrimlerinin Geleceği/The Future of Arab Revolutions/ مستقبل الثورات العربية

Geçen yüzyıldan günümüze kadar birçok ülkede siyasi devrimler gerçekleşmiştir. Bu yapılan devrimlerin etkileri yapısı itibariyle birbirinden farklıdır. Bazı devrimlerin hem yapıldığı ülkede hem de bölgesel ve uluslararası boyutta çok ciddi etkileri olmuştur. Bazı devrimler hedefine ulaşırken bazıları hedeflerine ulaşamamıştır. Tarihte yapılan devrimlerin çoğu kanla sonuçlanmış, baskıcı yönetimleri netice vermiştir. Çin'de yapılan komünist devrim, Rusya'da Bolşevik devrimi ve Fransız devrimleri bunun en iyi örneğidir. Örneğin Rusya'da Bolşevik ihtilali Stalin ile birlikte yüz binlerce insanın ölümüyle sonuçlandı; insanlık bu ihtilalin sonucunda büyük bedel ödedi. Bu nedenle bazı sosyal bilimciler Arap devrimlerinin geleceğinden endişe duymaktadır. Bu endişeler tamamen yersiz de değildir. Günümüz Arap devrimleri için de böyle bir şey söz konusu olabilir mi? Bu devrimlerden sonra de-

mokratik bir yapı inşa edilebilir mi? Tarihte gerçekleşen diğer devrimlerin geçiş süreci ile Arap devrimlerin geçiş süreci arasında benzerlik var mıdır? Tarihte gerçekleşen devrimlerin geçiş sürecini belirleyen ortak yasaları var mıdır? Geçiş sürecinde değişim belirleyen yasalar nelerdir? Dünyada olup biten devrimlerden Arap devrimleri için nasıl bir tecrübe çıkarılabilir? Bu tür meseleler Arap dünyasında tartışılmaktadır. Bu tartışmalar nedeniyle bazı siyaset bilimcileri, Arap devrimlerinin kazanma ile kaybetme, var olma ile yok olma arasında belirsiz bir noktada gidip geldiğini belirtmişlerdir.

Veysel Kurt –Istanbul Medeniyet University - SETA - Arap Baharı'nın Evriminde Orduların Etkisi/ Impact of Militaries on Evolution of Arab Spring/تأثيرات الجيوش في تطورات الربيع العربي/

Suriye'de Mart 2011'de başlayan isyanı ateşleyen kritik gelişme okul duvarlarına rejim karşıtı grafitiler çizen çocuklara Suriyeli kolluk kuvvetlerince uygulanan kötü muamele olmuştur. Ne var ki bu olay Suriye'de üç seneden uzun süredir devam eden çatışmaların arkasında yatan temel gelişmeleri gizlemekten oldukça uzaktır. Bu çalışma kapsamında Suriye'de yaşanan iç savaş ortamının uzunca bir döneme yayılmasının farklı düzeylerde olduğu kabul edilse dahi ülkenin isyan öncesinde içinde bulunduğu ekonomik koşullarla ve isyanın özü itibarıyla diğer Arap isyanlarından farklılaşmasıyla derin bir ilişkisi olduğu savunulmaktadır. Bu bildirinin ilk argümanını, Suriye'deki isyanın, ülkenin çatışmalar öncesinde yürütmekte olduğu iktisadi politikalarından en çok zarar gören toplumsal sınıfların desteğiyle gerçekleştiği iddiası oluşturmaktadır. Bu kapsamda Suriye'de hafız Esad'ın yönetiminde olduğu son dönemleri temsil eden 1990'lar ve ardından oğul Beşar Esad'ın ülke yönetimindeki ilk yıllarını sembolize eden 2000'ler, ülkede neo-liberal ekonomi politikaların ortaya çıkardığı başarısızlıkların toplumsal sınıflar açısından en çok mağduriyet yarattığı yıllar olmuş ve isyan sonrasında vuku bulan toplumsal polarizasyonu anlamlandırmada belirleyici unsur olarak öne çıkmıştır. Bir başka deyişle Suriye'de neo-liberal ekonomik dönüşüm politikalarının uygulanması neticesinde, devletin sosyal yönü oldukça zayıflamış ve yükselen burjuvazinin çıkarları alt sınıfların çıkarlarına tercih edilmiştir. Ayrıca Suriye'de artan yolsuzluk ve ekonomik eşitsizlikler, Esad rejiminin toplum nezdinde sahip olduğu desteği azaltmış ve ülkede bir avuç zengin azınlık ile fakir yığınlar arasındaki farkı arttırıcı bir işlev görmüştür. Bu çalışmanın ikinci argümanını ise Suriye'de yaşanan isyanın diğer Arap ülkelerinde yaşanan isyan süreçlerinden birçok bakımdan farklı olduğu fikri oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Suriye'deki isyana halkın hangi kesimlerinin destekleyip desteklemediği sorusu ve on yıllar boyu ülkede herhangi bir

siyasi örgütlenmeye müsaade edilmemesinin yaratmış olduğu politik katılım ve kitlesel örgütsüzlük meseleleri ışığında muhaliflerin tek amaç etrafında birleşememelerinin arkasında yatan sebeplere cevap aranmaktadır. Suriye’de yaşanan olayların uluslararası alandaki yansıması da, ülkedeki çatışmaların sürmesinin ve muhaliflerin parçalı yapısının devam etmesinin ana sebeplerinden birisini teşkil etmektedir. Bu bildiri bağlamında, gerek bölge içi gerekse bölge dışı aktörlerin Suriye meselesinin çözümsüzlüğünde oynadıkları rol analiz edilmeye çalışılacaktır.

Emrah Utku Gökçe - Yıldız Teknik Üniversitesi - Suudi Arabistan’da Arap Baharı’nı Engelleyen Dinamikler ve Suudi Arabistan’ın Geleceği/Dynamics that Prevent Arab Spring Uprisings in Saudi Arabia: What Next?/ المحركات التي تعيق الربيع العربي في المملكة العربية السعودية و مستقبل المملكة العربية السعودية

2010 yılının son aylarına doğru Arap coğrafyasında, yönetimlere karşı halk ayaklanmaları ve muhalefet gösterileri başlamıştır. Bu coğrafyadaki birçok Arap devleti -Tunus, Mısır, Libya, Yemen, Suriye, Bahreyn- bu ayaklanmalardan doğrudan etkilenip, iktidar/rejim değişikliği yaşamıştır. Suudi Arabistan, Umman, Cezayir, Fas gibi devletler de olaylardan dolayı olarak etkilenecek, bu devletlerde sadece muhalefet gösterileri gerçekleşmiştir. Genel olarak olayları Batı basını Arap Baharı olarak adlandırmış; böylece Arap Baharı isimlendirmesi Sosyal Bilimler literatüründe de kullanılmaya başlanmıştır. Bu çalışma, Arap Baharı bağlamında ‘Suudi Arabistan’da neden bir iktidar/rejim değişikliği olmamıştır?’ sorusuna cevap vermek için hazırlanmıştır. Suudi Arabistan’ın

- Ortadoğu’da ve Körfez Ülkeleri arasında etkin aktör olması,
- Sahip olduğu petrol yataklarından dolayı dünyanın en büyük petrol ihracatçısı olması,
- Uluslararası petrol fiyatlarını etkileyebilme kapasitesine sahip olması,
- Uluslararası aktörlerle -başta Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olmak üzere- girdiği politik ve ekonomik ilişkiler içinde olması çalışmanın Suudi Arabistan üzerinden ilerlemesini sağlamıştır. Ayrıca, Suudi Arabistan’ın sahip olduğu politik, ekonomik ve sosyal yapısı kendisine komşu ve Arap Baharı’ndan doğrudan etkilenmeyen diğer Körfez Ülkeleri ile paralellik arz ettiğinden, Suudi Arabistan’ın incelenmesinden sonra elde edilecek bulgular diğer Körfez Ülkeleri için de genellenebilir olacaktır. Bu durum da Suudi Arabistan’ın incelenmesinde diğer bir etkidir. Yukarıda sorulan soruya cevap verebilmek için, Suudi Arabistan’ın tarihi incelenmiş; Suudi Arabis-

tan'ın politik, ekonomik ve sosyal yaşamını şekillendiren en önemli etkenlerin dinin ve petrolün olduğu saptanmıştır. Bu çalışma, petrol etkenini ele alarak; petrol gelirlerinin Suudi Arabistan'da doğrudan rejimsel değişikliği önlediği görüşünü savunmaktadır. Suudi Arabistan'da petrolün keşfinden sonra ekonomik üretime dayanmadan elde edilen gelirler rejime meşruiyet kazandırmanın yanında, rejimin iç ve dış güvenliğini sağlayan önemli unsur haline gelmiş; ülkenin bölgede ve uluslararası petrol piyasalarında etkin bir aktör olmasını sağlamıştır. Petrolün Suudi Arabistan'a kazandırdığı bu etkinlik, Arap Baharı'nda da kendini göstermiş ve muhalefet gösterilerinin anında bastırılması petrolden sağlanan gelirler sayesinde olmuştur. Bu sebeple, petrol Suudi Arabistan'ın iç ve dış politik-ekonomik düzenini şekillendirmektedir. Petrol ve gelirleri sayesinde Suudi iktidarı/rejimi, meydana gelecek muhalefet hareketlerine karşı büyük direnç gösterebilmekte ve var olan statükosunu koruyabilmektedir. Durum çalışması olarak ele alınan Suudi Arabistan'ın genel tarihi, politik ve ekonomik durumu incelenirken; Suudi Arabistan'ın petrol gelirlerinden dolayı rantiyeci bir devlet olduğu gösterilmiştir. Ardından, Suudi rejiminin Arap Baharı bağlamında meydana gelen gösterileri nasıl bastırabildiği ve rejimi yıkacak bir muhalefetin nasıl önlediği tartışılmıştır. Tartışmalar şu başlıklar altında toplanmıştır: İlk olarak, Arap Baharı'nı engelleyen en önemli unsur rejimin sürekliliğinin sağlanmasıdır. Suudi rejiminin meşruiyeti, güvenliği ve sürekliliği petrol gelirlerine dayanmaktadır. İkinci olarak, Suudi Arabistan'da petrol gelirleri vergilendirme politikalarını ve siyasal katılımı etkilemektedir. Ülkede “temsiliyet yoksa vergilendirme yoktur” (no taxation without representation) söylemi yerine; “vergilendirme yoksa temsiliyet yoktur” (no representation without taxation) söylemi vardır. Vergilendirmeme siyasal hakların kısıtlanmasında etkindir. Bunun temeli yine petrol gelirlerine dayanmaktadır. Üçüncü olarak, siyasal hakların rejim tarafından kısıtlanması kitlesel muhalefetin ortaya çıkmasını engellemektedir. Muhalefet çıksa dahi, büyük ölçekli parasal yardımlar ve devletin “hayırsever” görüntüsü (benevolent state) kitlesel muhalefeti engellemektedir. Bu engelleme ve sayılan başlıklar Arap Baharı'nda da görülmüştür. Ayrıca yine petrol gelirleriyle alınan güvenlik teçhizatları, rejimin statükosunu korumak adına caydırıcılık sağlamaktadır. Son olarak, uluslararası aktörlerin, Suudi Arabistan petrollerinden dolayı bu ülke ile gerçekleştirdiği çıkar merkezli anlaşmalar, karşılıklı bağımlılığı artırmaktadır. Petrol piyasalarının istikrarının sağlanmasından dolayı Suud rejimine verilen destek, Suudi Arabistan'ın Arap Baharı'ndan rejim boyutunda etkilenmemesini de sağlamıştır ve sağlamaya devam etmektedir.

Cihan Taşgın/Abdurrahman El-Sarraj -Marmara Üniversitesi –
 Arap Baharı ve Suriye İç Savaşı Çerçevesinde Aktörlerin Analizi/Analysis of Actors in Light of Arab Spring and Syrian Civil War/
 الربيع العربي و تحليل الممثلين في اطار الحرب الاهلية السورية

2011 yılında başlayan Arap Baharı süreci zamanla bir domino etkisi oluşturarak tüm bölgeye yayılmış ve rejimlerin değişmesi ile sonuçlanmaya başlayan bir süreç halini almıştır. Başlangıcından birkaç ay sonra Suriye'ye de sıçrayan bu sürecin Libya'yı istisna olarak tutarsak geline nokta itibari ile en yoğun çatışmaların yaşandığı bölge Suriye'dir. Suriye meselesi başlangıçta kısa vadede reformlar veya yönetim değişikliği yeni bir siyasal alanın oluşabileceği bir sorun gibi duruyor olsa da zamanla iç ve dış aktörlerin meseleye dâhil oluşu ve iktidarın protestolara karşı tutumu ile yoğun bir çatışma alanına dönüşmüştür. Bu alan zamanla yeni aktörlerin doğmasına zemin oluşturarak çatışmanın yükselmesine ve daha geniş bir alana yayılmasına etki etmiştir. Bu da geline noktada meselenin bir iç savaş halini almasına neden olmuştur. Geride kalan 3 yıllık süreçte Suriye konusu yalnız Suriye'nin değil bölgenin bir sorunu haline geldi. Demokratik söylemlerle başlayan muhalif hareketin silahlı bir oluşuma dönüşmesi, bölge politikalarında Arap baharı süreci ile siyasal alanın daralması ile jeopolitik çıkarları açısından önemli bir duruma gelen Suriye üzerinden aktif politika üreten İran'ın dolaylı müdahil olması, Rusya'nın uluslararası kamuoyundaki baskın Suriye iktidarının yanındaki tutumu ayrıca Hizbullah ve İşid gibi uluslararası silahlı grupların da çatışma alanına müdahalesi ile iç savaşa evrilen Suriye meselesinde bugünkü geline noktada ana sorun bu aktörlerin davranışını etkileyen temel motivasyonun ne olduğudur. Bu çalışmada bu aktörlerin siyasi, ideolojik veya mezhepsel motivasyonlarının üzerinde durup bunların çatışma alanına dahil oldukları andan itibaren sürecin nasıl bir değişime uğradığını ve oluşturdukları etkiler üzerinde duracağız. Bu bağlamda çatışmanın bölgesel boyutta aldığı hali ve aktörlerin etkilerini mukayeseli şekilde ortaya koyarak çatışma alanının aldığı son hal ile geniş bir aktör analizi yapacağız.

Panel 21- Egyptian Revolution and Social Dynamics/Mısır Devrimi ve Sosyal Dinamikler / الثورة المصرية و المحركات الاجتماعية

Panel Başkanı/Chair/المجموعة رئيس: Khalil Al-Anani (Assoc. Prof., Johns Hopkins Universty)

Saleh Zamani - Free University of Brussels - A Structural Analysis of Preconditions of State Breakdown in Egypt 2011/Mısır'da 2011 Devriminin Oluştığı Ortamın Yapısal Analizi/ التحليل الهيكلي للمجتمع الناتج عن التحول السياسي في مصر في عام ٢٠١١م

In the last few decades, especially after the Cold War, there has been a growing interest in the Middle East studies. Evolutions in this region have been one of principal domains of many researchers' work in various aspects of issues. The majority of these issues have been related to development, energy sources, education, democracy and human rights. The uprising in 2011 led to emergence of new political perspectives in this region, among the most important ones was the study of the structure of the state in some countries such as Egypt, Tunisia, and Libya. Therefore, since three years ago, some Arab regimes have become important academic targets to study the structure of political power and nature of state. It seems that many of domestic challenges in these countries result from the nature of state in old regime. The main purpose of this paper is a case study about the structural preconditions of vulnerability of the old regimes in Egypt (2011). The crucial question is how and why the state becomes vulnerable? In other words, for answering to this question, the relation between structural precondition as dependent variables and vulnerability as independent variable should be explanation. To carry out this analysis, I will employ a theoretical framework for explanation of ideal situation for state breakdown and vulnerability. This theoretical framework is composed of three preconditions which make the state vulnerable: firstly on the specific types of authoritarian regimes which is called Sultanistic by Weber and extend by Linz and Chehabi (1998). Secondly, on the Rentier state theory and socioeconomic policies of state that extracts most of its revenue from outside of society. The rentier nature of regime can effort on degree of infrastructural power (Low or High) and quality of representation. Thirdly, on the role of superpowers as great patron and their support of old regimes. This framework as three main Hypotheses will be tested by the case of Egypt (2011) before state breakdown.

Aadrita Das/Nikita Nagori - Christ University Bangalore -
 Exploring Egypt's Political Crises: From Mubarak To Sisi/Mısır'ın
 Siyasi Krizini Anlamak: Mübarek'ten Sisi'ye/ فهم الازمة السياسية
 المصرية مروراً مبارك حتى السيسي

The Arab Spring 2011, an event of global significance has redirected the discourse of Arab history by deposing the existing autocratic regimes. It is believed to have been instigated by dissatisfaction with the rule of local governments. Numerous factors have led to the protests, including major issues such as dictatorship or absolute monarchy, violations of human rights and political corruption. The Middle Eastern world faced two fold challenges in dismantling the rusted political structure and reconstructing a society based on a democratic model. While most of these countries failed to capitalize on their first stint with democracy, the situation in Egypt seemed much more promising in comparison. The revolution triggered off a series of events that lead to the ousting of Hosni Mubarak's three decade long reign. The eighteen day long civil uprising swept away the remnants of the oppressive rule which was on the verge of collapse. The wind of change ushered in by the Muslim Brotherhood signaled the emergence of a political structure based on the secular ideals of democracy. But cracks started appearing in the fledgling democracy when newly elected leader Mohammad Morsi propagated ideas that were not approved by the minorities and the fundamentalists. The growing instability under his rule and the threat of civil strife between secular and Islamist groups appeared to have convinced the generals that civilian politicians botched the transition. The illusion of national unity was shattered almost immediately after Mubarak was overthrown and the public enthusiasm over democracy waned. The increasingly chaotic situation presented an opportunity for the military to wrest control of the country and a year later in 2014 the Army chief Abdul Fattah al-Sisi assumed the post of the President. Egypt still remains locked in a protracted process of political transition after the military coup successfully deposed the popularly elected leader Morsi. The results of the first democratic elections held in 2011-12 were nullified leaving the country in a state of political vacuum. As a consequence, anarchist groups and the pro- military factions are dominating the political arena and the country is deeply divided between Islamist and secular groups. The nation's future is dependent on the military which is currently the chief political broker. The newly formed Sisi led government has put the army in the forefront of active politics and with the dissolution of the Parliament, there remains no checks and balances on his rule. The paper focuses on paradoxical questions like

whether the scenario in Egypt has improved post Mubarak era or is still the same? Is there a possibility for democracy to re-emerge in the Egyptian society? Finally, through these aspects, the paper attempts to explore the fundamental question of whether political Islam, a strong military structure and democracy are compatible with each other.

Önder Canveren/İsmail Dinçer Güneş -Dokuz Eylül University/ Police Academy - Inside Story: Security and Foreign Policy in the Eyes of Egyptian University Students/ Mısır'da Üniversite Öğrencilerinin Gözünden Güvenlik ve Dış Politika'ya İçeriden Bakış/ نظرة عامة من الداخل تجاة السياسة الخارجية و الأمن حسب وجهة نظر طلاب الجامعات المصرية

The study exploits the results of the thesis study ended in 2013 which measured the public perception of foreign and security policy in Egypt after the Arab Spring. To achieve this aim, a participatory survey method was adopted with a sample of university students in Egypt. The approach was to discover the main trends in public perception regarding the Arab Spring, Egyptian domestic, foreign, and security policies, Turkey, the United States of America, the Arab-Israeli Conflict, Iran, the Middle East, and global affairs with the help of analytical tools such as variance tests and explanatory factor analysis in SPSS. The study arrived at the following findings: (1) the respondents perceived the uprising as the result of the nation's internal dynamic, as the revolt by people who are seeking freedom, dignity, and a better life. (2) Anti-Americanism, deeply influenced by the Arab- Israeli conflict, was prominently noticeable. (3) The identity-perception of Egypt combined Anwar al-Sadat's 'Egypt First' and Gamal Abdel Nasser's Arab nationalism, and this also shaped the public discourse on foreign policy. (4) On the Israeli-Palestinian issue, the respondents were pessimistic regarding a final resolution based on Arab Initiative and did not trust the Israelis. In addition, they favoured a renewal of the Egypt-Israel agreement. (5) They perceived Iranian nuclear enrichment as an attempt towards nuclear armament and felt that Egypt should own WMDs. (6) They perceived Israel and the West as major threats to the country and the region, and advocated Arab alliance as a security strategy. (7) They perceived religious institutions and the SCAF as the most reliable institutions, and security and economy as the main internal issues.

8. Oturum / 8th Session / الجلسة الثامنة

**Ortadoğu'da Demokratikleşme ve Siyaset/ Democratization and Politics
in the Middle East/ الديمقراطية و السياسة في منطقة الشرق الاوسط**

15.45-17.15:

**Panel 22: Suriye İç Savaşı ve Toplumsal Yansımaları/ Syrian Civil War
and its Implications on Society** الحرب الاهلية السورية و انعكاساتها

**Panel 23: Ortadoğu'da Demokratikleşme ve Dış Politika/
Democratization in the Middle East and Foreign Policy/ الديمقراطية والسياسة
الخارجية في الشرق الاوسط**

**Panel 24: Politics, Society and Religion in the Middle East/ Ortadoğu'da
Siyaset, Toplum ve Din / الدين و السياسة و المجتمع في منطقة الشرق الاوسط**

17.15-17.30 Kahve Arası/ Coffee Break/ استراحة لشرب القهوة

Panel 22- Suriye İç Savaşı ve Toplumsal Yansımaları/ Syrian Civil War and its Implications on Society/ الحرب الاهلية السورية وانعكاساتها

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: İbrahim Efe (Assist. Prof., Sakarya University)

İbrahim Efe – Sakarya Üniversitesi – Suriyeli Mültecilerin Türk Medyasındaki Temsilleri/Representation of Syrian Refugees in Turkish Media/ممثلتي اللاجئين السوريين في الإعلام التركي/

Bu sunumda Türk basınında Suriyeli mülteci temsillerinin incelenmesini konu alan bir projenin ön bulguları paylaşılacaktır. İlk olarak Suriye’den Türkiye’ye göç etmek ve sığınmak zorunda kalanlar için kullanılan kavramlar ve bunların hukuki/toplumsal/siyasi boyutları incelenecektir. Türkiye’ye göç etme zorunda kalan Suriyeli mültecilerle ilgili haberler Milliyet ve Hürriyet gazetelerinin internet sayfalarından derlenmiştir. Elde edilen bulgular bir içerik programı (Sketchengine) aracılığı ile tahlil edilmiştir. Elde edilen içerik analizi bulguları söylem analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Sonuçta, ilgili gazetelerde Suriyeli mültecilerin ele alınış şekilleri ile ilgili olarak bazı yaklaşımlar tespit edilmiştir.: güvenlikçi, insani ve ekonomik-siyasi. Bu yaklaşımların tek başına ya da hepsinin bir bütün olarak Suriyeli mültecilerin sorunlarını yeterince yansıtmadığı ve sorunun daha da müzminleşmesine katkıda bulunduğu görülmektedir. Ayrıca mülteciler hakkındaki söylemlerin, ‘kendi’ ve ‘diğeri’ temsilleri aracılığıyla, milli kimliğin sınırlarının belirlenmesi meselesi ile de alakalı oldukları tespit edilmiştir.

Ali Çağlar Deniz -Uşak Üniversitesi - Suriyeli Sığınmacıların Gündelik Hayat Deneyimleri: Antep Şehri Örneği/Daily Life Experiences of Syrian Refugees: Case of Antep/التجارب التي يعيشها اللاجئين السوريين في حياتهم اليومية: مثال في مدينة غازي عنتب

Garfinkel’e göre, etnometodoloji gündelik hayatın örgütlü sanatsal pratiklerinin tesadüfen devam eden başarıları gibi bağlanma gönderimli ifadelerin ve diğer pratik eylemlerin rasyonel özelliklerinin incelenmesidir. (Garfinkel, 1967;11). Araştırmamız, gündelik hayata ilişkin olduğu için nitel araştırma yöntemleriyle ve etnometodolojik bir yöntemle kotarılacaktır. Schmitt’ten mülhem olarak istisnayı bir tür dışlama olarak kavramsallaştıran Agambey, İstisnanın alamet-i farikası ise şöyle açıklamaktadır. İstisna olarak dışlanan şey, dışlandığından dolayı kuralla hiçbir ilişkisi kalmayan şey değildir. Tam tersine, istisna olarak dışlanan şey, kuralla olan ilişkisini kuralın askıya alınması biçiminde devam ettiriyor. Kuralın istisna üzerindeki geçerliliği,

artık onun üzerinde uygulanmama ve ondan çekilme suretiyle devam ediyor. İstisna, tamamen dışarıya terk edilen bir şey değil, dışarıda tutulan bir şeydir. (Agamben, 2001;28-29). Aynı yerde Agamben bir şeyin dışlanma yoluyla içlendiği uç ilişki biçimine istisna ilişkisi demektedir. Suriyeli sığınmacıların, mülteci statüsüne alınmayarak ara bir form olarak sığınmacı olarak adlandırılma stratejisi, kendileri için hazırlanan kamplar içinde yürürlüğe konarak, bu kamplara da çadırkent denmiştir. Böylece çadırkentlerde kalan sığınmacılar iç siyaset açısından müstesna olarak değerlendirilirken dış siyaset açısından da müdahaleden azade bırakılmıştır. Bourdieu'nün tabiriyle, alana yeni girenler baskın grupların alanda yeniden üretimlerini sağlayan Doxa'yı sarsmak için takip/yıkma stratejileri geliştirirler (Kaya,2010;401). Suriyeli sığınmacıların şehir içinde esnaflaşma faaliyetine girişerek ve evlilikler yoluyla şehirde kalıcı hale gelmesi bir strateji olarak görülecekse, Antep'linin hangi koruma stratejileri geliştirdiği de ayrıca araştırmaya değerdir. De Certeau, zayıfın sanatı olarak tanımladığı taktiğin mekansızlığına vurgu yaparak, onun stratejisinin mekanında işlemek durumunda kaldığını belirtmektedir. (De Certeau, 2009;55,114). Suriyeli sığınmacılar, yerel halkın mekanında ve onların stratejileri dahilinde, değişik taktikleri uygulamaya koyarak kendi stratejilerini yürürlüğe sokmaya çalışmaktadır. Gerçeğin ürettiği tarihi tehditlere karşı iktidar, her zaman bir caydırma ve simülasyon oyununa başvurmuştur (Boudrillard,2011;44). Günümüz insanına, yaşamın içinde çözülerek eriyen televizyon yahut televizyonun içinde çözülerek eriyen bir yaşam dayatılmaktadır. Medyanın ürettiği simülakrlar gerçeğin yerini alabilmektedir (Boudrillard, 2011;56-57). Suriyeli sığınmacılar özelinde ise, medyanın ürettiği simülakrlar gündelik hayatın gerçeğine yenilmiş görünmektedir.Suriyelileri bir bütün olarak yardıma muhtaç, masum ve ezilen olarak gören merkez medyanın söylemine maruz kalan yerel halk, sığınmacılarla karşılaştığında onların da 'insan' olduğu gerçeğine mutali olmuştur.Bu kavrayış, yerel halkı sığınmacılar hakkında işleyen dedikodu ve karalama süreçlerine yönlendirmiştir.

Hülya Örki -Anadolu Üniversitesi - Ban-Optik Bir Mekan Olarak Suriyeli Mülteci Kampları ve Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Mensubiyet Yitimi/ Syrian Refugee Camps as a Ban-Optic Space and The Loss of Allegiance of Syrian Refugees in Turkey/ بان اوبتيك على اساس مكان حدد لمعسكرات اللاجئين السوريين و فقدان اللاجئين السوريين في تركيا

Arap devrimlerinin tetiklediği gösteri ve protestolarla Mart 2011 'de başlayan ve giderek şiddetlenen bir iç savaşa dönüşen Suriye krizi, üçüncü yılına

ulaşmıştır. İç savaşta ölenlerin sayısı 130.000'i aşarken, ülke içerisinde yerinden edilmişlerin sayısı 6,5 milyona yükselmiştir. Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır'daki Suriyeli mültecilerin sayısı, BMMYK kayıtlarına göre, 2.417.736'ya ulaşmış durumdadır. Suriye'den Türkiye'ye mülteci akışı, 29 Nisan 2011 tarihinde Suriye'deki çatışmalardan kaçan 250-300 kadar Suriye vatandaşının Türkiye topraklarına sığınma talebinde bulunmasıyla başlamıştır ve bugün sayılarının yaklaşık 500 bini bulmaktadır. 200 binden fazla mülteci geçici barınma merkezlerine yerleştirilirken, ülkeye kaçak yollardan giren veya kampta kalmak istemeyen birçok mülteci de Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde kötü şartlarda yaşamak durumundadır. Bu noktada Bauman'ın kullandığı "ban-optikon" kavramı mülteci kamplarındaki binlerce kişinin durumunu açıklar niteliktedir. Çünkü bu kamplar mülteci veya sığınmacıları hem "çitin içine almak" hem de "çitin dışında bırakmak" işlevini yerine getirmektedir. Diğer bir ifadeyle mülteci kampları mülteci veya sığınmacıları bir yandan hapsederken diğer yandan dışarıda bırakmaktadır. Kampta kalmayan mülteciler ise tam anlamıyla bir mensubiyet yitimi sürecine girmiştir. Bu insanlar oldukça kötü şartlarda (parklarda, bahçelerde, kaldırım ve çadırlarda) yaşamakla birlikte, formel veya enformel çalışma koşullarından dışlanmakta ve aynı zamanda yerel halk tarafından sosyal dışlanmaya maruz kalmakta, Ankara Altındağ'da yaşanan olayda olduğu gibi, çoğu durumda halkın kin ve öfkesiyle de karşılaşabilmektedirler. Bu noktadan hareketle bu yazının amacı, tüm dünyaya yayılan Suriyeli mülteciler krizini Bauman'ın "ban-optikon" ve Robert Castel'in "mensubiyet yitimi" kavramları çerçevesinde irdelemektir.

Ferda Fahrioğlu Akın - Yıldız Teknik Üniversitesi - 'Kurşundan Daha Ucuz Yeni Savaş Silahı: Kadın Tecavüzleri, Suriye İç savaşı Örneğinde/A New Less Costly War Weapon: Rape in the Case of Syrian Civil War/ سلاح الحرب الجديدة ارخص من الرصاص على سبيل المثال اغتصاب النساء في الحرب الاهلية السورية

Kadınlar aktif olarak savaşı tarafı olmasa da sırf kadın oldukları için savaştan olumsuz etkilenmektedirler. Savaşların yaşandığı bölgelerde kadınlara karşı gerçekleştirilen tecavüz olayları yeni olmasa da gittikçe sistematikleştikleri görülmektedir. Peki tecavüz için niçin kadınlar seçilmektedir ve savaş silahına dönüşmelerinin sebebi nedir? Savaşlarda kadın tecavüzlerinin sistematik şekilde gerçekleştirilip bir savaş silahına dönüştürülmesinin inceleneceği çalışmada, araştırma Mart 2011'den beri devletle halk arasında sivil savaşın devam ettiği Suriye üzerinden yapılacaktır. Suriye'deki kadın tecavüzleri sadece bir taraf tarafından yapılmayıp bütün gruplar tarafından baş-

vurulan bir yöntem olmasına rağmen, Suriye yönetiminin isyanları bastırmak ve engellemek için sistematik olarak kadın tecavüzlerine başvurmasından kaynaklı olarak çalışma, Suriye yönetiminin ve onların güçlerinden olan şabihaların yaptıkları tecavüz olayları ile sınırlandırılacaktır. ‘Kurşundan daha ucuz’ olarak tanımlanan kadın tecavüzleri kadınların ‘onur simgesi’ olarak görülmesi ile birleşince iç savaşlarda kadın tecavüzlerinin kaçınılmaz olmaya dönüştüğü görülmektedir. Esad yönetiminin muhaliflerin karşıt eylemlere katılmalarını engellemek için özellikle ev aramalarında, arama noktalarında ve gözaltılarında başvurduğu tecavüz silahı bi yandan kadınların siyasal aktifliğini engellerken bir yandan da tecavüz korkusu muhaliflerin göç etmelerine neden olmaktadır. Özellikle Ruanda ve Bosna örneklerinden sonra sistematikleşen yeni savaş silahı kadın tecavüzlerinin inceleneceği çalışmada 2011’den beri devam eden Suriye iç savaşında Esad rejiminin muhaliflere karşı nasıl bir savaş silahı olarak kullandığı tartışılacaktır.

Özkan Gökcan -Abant İzzet Baysal Üniversitesi- Suriye İç Savaşı’nda Kürtler/Kurds in the Syrian Civil War/ الاكراد في الحرب السورية الاهلية

Mart 2011 günü Dera kentinde gerçekleşen sokak gösterilerine rejim askerlerinin ateş açması ile başladığı kabul edilen Suriye İç Savaşı, bugün gelinen noktada içinden çıkılmaz bir şiddet sarmalına hapsolmuştur. Geçen üç yılı aşkın sürede savaş yüzünden binlerce insan hayatını kaybetmiş ve yaralanmış, milyonlarcası ise başka ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Suriye’deki iç savaşa, başladığı günden bugüne birçok yerel aktör dahil olmuş ve bu aktörler savaşın gidişatına doğrudan etki etmiştir. Son bir yıla kadar özellikle Türkiye kamuoyunda bu aktörler, ağırlıklı olarak rejim ve muhalifler olmak üzere ikili bir sınıflandırma üzerinden analiz edilmiş, ülkenin kuzeyinde büyük çoğunluğu Türkiye sınırındaki kasabalarda yaşayan Kürtler bu analizlerde çoğunlukla yer edinememiştir. Türkiye kamuoyunda Suriye Kürtlerine yönelik ilginin artması ise Ocak 2014’te Rojava (Kuzey Suriye) olarak adlandırılan bölgede özerk yönetimlerin (Cizire, Afrin ve Kobani Kantonu) ilan edilmesi ile gerçekleşmiştir. Sözü edilen özerk yönetimlerin ilanı, Türkiye’de bir güvenlik tehdidi olarak algılanmış ve bu tehdit algısı Türkiye’deki Kürt sorununa ilişkin çözüm sürecinin gidişatına paralel olarak zaman zaman güçlenmiş zaman zaman ise zayıflamıştır. Söz konusu tehdit algısının etkisiyle Türkiye kamuoyunda Rojava’daki siyasal ve toplumsal gelişmelere ilişkin yapılan analizler çoğunlukla dar kapsamlı ve eksik kalmıştır. Yapılan analizlerde –istisnalar hariç- bölgedeki siyasal ve toplumsal yapı derinlemesine incelenmemiş ve tüm gelişmeler tek aktör olarak PYD (Demokratik Birlik Partisi) ve ondan algılanan tehdit üzerinden ele alınmış-

tır. Oysaki Suriye Kürtleri savaşa fiili olarak katıldıkları Temmuz 2012'den bu yana farklı ideolojik perspektiflere sahip ve farklı toplumsal kesimlerden destek alan aktörlerce temsil edilmektedir. Bu çalışmanın amacı, Suriye Kürtlerinin toplumsal ve siyasal örgütlenmelerini, bu örgütlenmelerin Suriye İç Savaşı'ndaki konumunu, birbirleriyle, rejimle ve muhaliflerle ilişkilerini ve Suriye'nin geleceğine yönelik beklentilerini derinlemesine ele alarak sözü edilen dar perspektifli analizlerin ötesine geçebilmeye bir katkı sunmaktır. Suriye Kürtlerinin siyasal ve toplumsal yapısını bütün bileşenleriyle ele almak bugün PYD'nin neden bölgedeki en önemli aktör olduğunu daha doğru okuyabilmemize de olanak sağlayacaktır. Bu kapsamdan hareketle çalışmada öncelikle Suriye İç Savaşı ve savaşın tarafları hakkında genel bir bilgi verilecek, sonrasında rejim ve muhalifler dışında savaşın üçüncü bir tarafı olarak ele aldığımız Kürtler, örgütlenmeleri ve savaşdaki konumları ile ele alınacaktır. Son olarak ise Türkiye'nin Suriye Kürtlerine yönelik politikası genel hatlarıyla ele alınarak çalışma sonuçlandırılacaktır.

Panel 23- Ortadoğu'da Demokratikleşme ve Dış Politika / Democratization in the Middle East and Foreign Policy/ الديمقراطية والسياسة الخارجية في الشرق الأوسط

Panel Başkanı/Chair: رئیس المجموعة: Bünyamin Bezci (Assoc. Prof., Sakarya Universty)

Mahmod Al-Rantisi - Gazi Üniversitesi – أبرز سمات السياسة الخارجية / القطرية في القضايا العربية / Katar'ın Ortadoğu'ya Yönelik Dış Politikasının Belirleyicileri/Determinants of Qatari Foreign Policy toward the Middle East

تكتسب السياسة القطرية أهمية خاصة من طبيعة دورها الحساس الذي لعبته وما زالت تؤديه في القضايا الإقليمية الخليجية والعربية وأثر هذا الدور على شبكة العلاقات الإقليمية وطبيعة التوازنات في المنطقة ومن علاقاتها المتشعبة داخل وخارج الإقليم مع دول وجماعات ومنظمات لا يجمعها قاسم مشترك. تسلم الشيخ تميم بن حمد مقاليد الإمارة في قطر في يونيو ٢٠١٣، ولم يمر على ذلك سوى أيام معدودة حتى واجه عددا من الأزمات الإقليمية في مصر وسوريا ولكن الجديد كان في الأزمة مع بعض الدول الخليجية مثل السعودية والإمارات والبحرين التي قامت بسحب سفرائها من الدوحة مؤخرا. تصدر أولويات السياسة الخارجية بالتأكيد حاليا وفي تلك الأثناء مستقبل العلاقات مع الدول الخليجية، ومع جماعات "الإسلام السياسي"، وبحث الصيغ والآليات التي وفقها ستأخذ الدوحة خطواتها في القضايا الدولية والإقليمية. تحاول هذه الورقة لقاء الضوء على سلوك السياسة الخارجية القطرية تجاه أهم القضايا العربية خلال قرابة عام من حكم الشيخ تميم بن حمد من خلال أبرز محطاتها مروراً بخطابات الأمير وجولاته العربية، وكذلك الوقوف على سمات السياسة الخارجية القطرية في هذه الفترة، ومن ثم استشراف المسار المستقبلي لهذه السياسة. كان تخلي الأمير الوالد

الشيخ حمد بن خليفة عن منصب الإمارة القطرية في ٢٥ يونيو ٢٠١٣ لنجله الأمير الحالي الشيخ تميم قد أثار ضجة حول هذه السابفة النوعية في تاريخ الخليج العربي التي يحدث فيها تنازل عن السلطة بهذا الشكل، وقد طرحت أسئلة كثيرة حول قدرة الأمير في منصبه الجديد على إدارة المرحلة في أكثر أوقاتها حساسية، حيث تسلم الأمير تميم السلطة في ظل صعود أسهم السياسة القطرية التي دعمت ثورات الربيع العربي في كل من تونس ومصر وليبيا وسوريا واليمن، ولكن لم يمر وقت طويل حتى بدأت تتفجر الأزمات تباعاً أمام السياسة الخارجية القطرية التي غاب عن منبرها الأمير الوالد الشيخ حمد بن خليفة ووزير الخارجية السابق الشيخ حمد بن جاسم. كان متوقفاً أن تسير السياسة الخارجية القطرية في عهد الشيخ تميم على نفس الخط الذي سلكه والده دون تغيير كبير وبوتيرة أخف من الوتيرة التي سلكتها قبيل وأثناء مرحلة الربيع العربي على الأقل، ويستدل على هذا بأن الأمير الوالد لم يكن ليسلم السلطة لخلفه بهذا الشكل الطوعي لو كان يعلم أن الأمير تميم سيسيّر في نهج مغاير. لكن بعض الدول رأت إمكانية التغيير احتمالاً وارداً في مستقبل السياسة القطرية فقد استبشرت السعودية برياح التغيير في السياسة القطرية من خلال الأمير تميم عندما كان ولياً للعهد حين زار السعودية في فبراير ٢٠١٣، وكذلك عندما التقى وزير الدفاع السعودي الأمير سلمان بن عبد العزيز في ٥ مارس ٢٠١٣ في الدوحة حيث أكد الشيخ تميم على أن ظروف المنطقة تستوجب التنسيق مع السعودية، وتعزز هذا بالتوافق على موضوع المقترح السعودي تحويل مجلس التعاون إلى اتحاد، فيما وقعت خلال لقائهما ٧ اتفاقيات ومذكرات تفاهم.

عقبات انتشار الديمقراطية في – Fethi Boulares - Boumerdas University Ortadoğu'da Demokratikleşmeyi Engelleyen Unsurlar/ Reasons that Prevent Democratization in the Middle East

حظي الوطن العربي باهتمام الباحثين والدارسين المهتمين بالانتقال الديمقراطي نظراً لبقاء هذه المنطقة على هامش التحولات الديمقراطية التي شهدتها العالم. وقد حاول العديد منهم فهم أسباب غياب الديمقراطية في الوطن العربي؛ في وقت كانت فيه العديد من مناطق العالم تشهد موجات من الديمقراطية. لكن ظهور "الربيع العربي" في ٢٠١١ دحض تلك الفرضية؛ حيث شهدت المنطقة العربية مراحل انتقال ديمقراطي، وتنظيم انتخابات حرة وديمقراطية (تونس، مصر)، بالإضافة إلى وضع دساتير جديدة. بيد أن هذا الوضع لم يدم طويلاً، إذ سرعان ما أجهضت التجربة الديمقراطية الوليدة في مصر، اثر تدخل المؤسسة العسكرية في ٣٠ يونيو ٢٠١٣ لعزل أول رئيس مدني منتخب منذ ثورة ٢٣ يوليو ١٩٥٢. والملفت للنظر فعلاً، أن نفس المشهد شهدته الجزائر من قبل وتحديداً في العام ١٩٩١؛ حي تدخل الجيش لإلغاء نتائج الدور الأول من الانتخابات التشريعية التي فازت بها الجبهة الإسلامية للإنقاذ. هذا الوضع يجعلنا نفترض وجود علاقة ارتباطية بين الدولة الكوربوراتية التي تهيمن على مفاصل الحياة السياسية والاقتصادية والاجتماعية، وحالة التعثر الديمقراطي في مصر والجزائر؛ على اعتبار أن هذا النمط من الحكم يُقيد محركات الحياة السياسية أو يسخرها لخدمة سياساته، وبقائه في السلطة. وتعمل الدولة الكوربوراتية على إيجاد التنظيمات الموالية وتوظيفها لقاء مزايا وتسهيلات، وهذا الذي جرى تحديداً في مصر ومن قبلها في الجزائر. من ناحية أخرى، أعاد هذا الوضع الاعتبار إلى الأطروحات حول عدم ملائمة الديمقراطية للبيئة العربية، بسبب خصوصية الثقافة العربية وعدم التطابق بين الإسلام والديمقراطية؛ وهو ما حاول الاقتراب الثقافي تفسيره؛ حيث افترض أن العملية الديمقراطية انعكاس لشبكة القيم السائدة في المجتمعات العربية، وأن الدين الإسلامي وتاريخ المنطقة العربية وخصائصها الثقافية تلعب أدواراً أساسية في مصائرنا السياسية، سواء تعلق ذلك ببناء الدولة أو التحول الديمقراطي أو

نمط العلاقة بين الحاكم والمحكوم أو مكانة المحكومين في العمليات السياسية المختلفة أو نظرة المحكوم إلى السلطة. بيد أن ما يُعاب على هذه المداخل التفسيرية هو اعتمادها على متغير واحد في تفسير عملية التعطيل الديمقراطي في الوطن العربي، وهو ما من شأنه تقليص القدرة التحليلية والاستيعابية لها في تعاملها مع ظاهرة تتميز بالتركيب والتعقيد، وهي تتسم بشمولها لمتغيرات عديدة ومستويات متنوعة وأبعاد مختلفة. ذلك أنه لا يمكن دراسة ظاهرة التحولات منفصلة عن سياقاتها التاريخية والبنائية والنسقية. وتأسيساً على ما سبق، ستحاول هذه الدراسة تفسير التغير الديمقراطي في مصر والجزائر من خلال مدخل الدولة الكوربوراتية (الدولة التعاقدية)؛ باعتباره مركباً تحليلياً متعدد المستويات والمتغيرات، يأخذ في الحسبان الخلفية التاريخية لتلك العملية، ونمط القيادة التي تتولى مهماتها، وطبيعة النظام السياسي السائد، والهيكل الاجتماعي والاقتصادي الذي تجري فيه، وحالة النسق الدولي ومأمورياته، وطبيعة العلاقة بين الصياغة السياسية والصياغة الاجتماعية. ومن دواعي استخدام هذا الاقتراب، أيضاً، ما تتمتع به الدولة من مكانة متميزة ومتسعة في الحياة السياسية في مصر والجزائر؛ حيث تحوز على وظائف وصلاحيات كبيرة وتقوم بأوار محورية في مختلف المجالات. وإدراكاً منطوق عمل الدولة في مصر والجزائر يُعتبر مفتاحاً لتفسير العمليات السياسية والديمقراطية. ومن بين أهم مكونات التعاقدية هو وجود دولة قوية موجهة وقائدة ومُسيّرة، بالإضافة إلى تنوع من المصالح التعاقدية. ففي مصر والجزائر نلاحظ أن الدولة التعاقدية تتضمن الهيئات العسكرية والدينية، وجماعات النخبة والوحدات التقليدية كالأسرة، والعصب أو القبيلة.

Bouderdaben Mounira - University of Mentouri – ABD Kamu Diplomasisi ve Ortadoğu'daki Uygulamaları/US Public Diplomacy and Its Applications in the Middle East

أنتج الطور الجديد من التوسع الراسمالي الكثير من القضايا الفكرية والسياسية على صعيد العلاقات الدولية ما انفكت تتفاعل وتفرز كثرة من التوجهات الخطيرة على مستقبل السلام والأمن الدوليين. واستناداً إلى ذلك تتبلور علاقات دولية / إقليمية خاصة في الشرق الأوسط عجلت في تطورها الاحتجاجات الشعبية في البلدان العربية التي شكلت نتائجها وأفاق تطورها المضامين الفعلية للسياسة الخارجية للدول الكبرى. ولما كانت أهداف السياسة الخارجية الأمريكية تعكس القيم والمصالح الأساسية للوحدة الدولية من خلال الأوضاع التي تود أن تحققها في البيئة الخارجية، فقد سعت إلى التعبير عن هذه الأهداف من خلال الأطراف والأشخاص المخولون سواء كانوا رسميين أو غير رسميين، الذين يقومون بتنفيذ هذه السياسة الخارجية من خلال أداة الدبلوماسية، والذين أصبح لهم دور أساسي في تحديد أهداف الدولة ومضامين تلك الأهداف من خلال التزام الولايات المتحدة الأمريكية بمجموعة من الالتزامات تجاه العالم العربي، ومحاولة السعي إلى إرساء نمط معين من العلاقات بين الدول قائمة على الحوار الشعبي داخل منطقة الشرق الأوسط والذي من شأنه تأمين مصالح الولايات المتحدة الأمريكية في حد ذاتها، فالسلوك الدبلوماسي للولايات المتحدة الأمريكية سواء كان رسمياً أو غير رسمي أصبح يعتبر إحدى أهم المؤشرات الهامة لسلوك سياستها الخارجية والذي يختلف حسب طبيعة الفواعل المشاركة في تعزيز علاقاتها مع باقي الدول، من خلال محاولة تحقيق الأمن والتعاون ونشر معالم الديمقراطية داخل الشعوب الإسلامية والاعتراف بالمصالح الأمنية المشتركة بين الدول في مجال التنمية وحماية حقوق الإنسان والتخلي عن الدوافع العدوانية وهذا تحت غطاء الدبلوماسية العامة.

Abdullah Havadif - University of Mesile – تعزيز مكاها أأازاب – Arap Dünyasının Demokratikleşmesinde Siyasi Partilerin Rolü/ Role of Political Parties in Democratization of the Arab Countries

من أبرز مشكلات الانتقال إلى الديمقراطية في العالم العربي، عدم أخذ الأحزاب السياسية مكانتها المحورية في عملية انتقال السلطة وتسيير المرحلة التي تلي التحول إلى الديمقراطية، وهذا موضوع بالغ الأهمية، ولكنه لم يلق الاهتمام الكافي في نظرنا، إذ ظل التركيز منصبا في الغالب على دور المؤسسة العسكرية، و المؤسسات الاجتماعية التقليدية و المجتمع المدني والقوى الخارجية، في حين بقيت الأحزاب السياسية على هامش الاهتمام، بل إن الصورة النمطية التي صارت لصيقة بها تظهرها على مستوى متقدم من العجز والفساد وعدم النضج، وهو ما أضعف موقعها كمؤطر للعملية السياسية في العهد الجديد. إن بعضا من أسباب هذا الوضع ترجع إلى عدم ترك الأحزاب السياسية في البيئة السياسية العربية تنمو بشكل طبيعي، وأن تستفيد من الحرية الكافية للعمل والنشاط والتجديد والتنظيم، وتحفل قوانين الأحزاب في بعض الدول بالقيود على عمل الأحزاب بما يعيق أي إمكانية لتطورها بطريقة تتماشى مع حجم الآمال المعقودة عليها في إنجاح عملية الانتقال إلى الديمقراطية وترسيخها. وبالإضافة إلى ذلك، ساهمت آلة الدعاية الرسمية وغير الرسمية في رسم صورة قاتمة للأحزاب السياسية، بحيث صار الحزب عيبا اجتماعيا، ومجازفة سياسية، وصورة للتفرق والتناحر داخل المجتمع الواحد. هذه الصورة السوداوية صعبت على الأحزاب السياسية مهمة النفاذ إلى عمق المجتمع وتجديد الأنصار والمناضلين، وهو وضع عزز من حضور الكيان الحاكم قبل عملية الانتقال ومنحه عمرا جديدا، سواء كان الجيش من خلال رئيس قوي، أو العائلة المالكة من خلال الأحزاب الموالية، أو الحزب الواحد القديم في حلة جديدة. ومن أخطر التحديات التي تواجه الأحزاب السياسية العربية، التركيز المتنامي على المجتمع المدني وأدواره السياسية، بحيث صار يقدم أحيانا كبديل ذو مصداقية للأحزاب السياسية، وهو أمر من شأنه أن يميع عملية الانتقال الديمقراطي ويضعف في الأخير الأحزاب السياسية ومنظمات المجتمع المدني كليهما. من خلال هذه العناصر، تهدف الورقة المزمع تقديمها للمؤتمر دراسة إشكالية مكانة الأحزاب السياسية في بعض الدول العربية، انطلاقا من فرضية أن بقاءها على حالة الضعف "المقصودة" التي تعيشها اليوم سوف يؤدي في النهاية إلى فشل عملية الترسخ الديمقراطي واستتباب الأمر للأنظمة التسلطية السابقة، بواجهة ديمقراطية زائفة.

Panel 24- Politics, Society and Religion in the Middle East/ Ortadoğu'da Siyaset, Toplum ve Din/ المجتمع و الدين و السياسة في الشرق الأوسط

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Bobby Salman Sayyid (Prof. Dr., University of Leeds)

Ömer Aslan - Bilkent University - Explaining Military Interventions in the Middle East: a Comparative Case Study/ Karşılaştırmalı Vaka Çalışması: Ortadoğu'da Askeri Müdahaleleri Açıklamak دراسة و مقارنة : توضيح التدخلات العسكرية في منطقة الشرق الأوسط /

After decades-long slumber, the role of armed forces in Middle Eastern politics is thrust upon its student lately. The July 3 coup d'etat in Egypt as well as the ongoing civil war in Syria and intermittent armed clashes in Libya make it clear that the Middle Eastern militaries retain substantial impact (positive or negative) on whatever domestic, regional and international consequences will eventually emanate from Arab Spring. Why do militaries intervened in political processes in the Middle East? Are their motivations different from those of armies in other regions? Civil military relations literature has so far focused on several overall causes of military intervention in politics starting from constant bickering among self-interested politicians and the vacuum this leaves in political arena to be filled by the soldiers, internal and external security threats to the role of external actors in fomenting unrest and coup d'etat. The dominant attitude in this literature is that "all of these causes contribute somehow to military intervention in politics." This makes it all the more necessary for scholars to come up with more compact and concise explanations. What accounts for military interventions in this region most? Why are Middle Eastern armies interventionist armies? What explains lack of military interventios in other places in the region, such as Tunisia? What may some policy recommendations be under these circumstances? This paper will address these issues by several cases of military intervention from Pakistan, Algeria and Turkey in the 1990s to the most recent case of Egypt.

Deniz Güvercin - Başkent University - Alternative Approach to Understand Persistence of Autocracies in the Middle East: Game Theoretic Approach/ Ortadoğu Otokrasilerinin İnataçılığını Anlamaya Yönelik Alternatif Bir Açıklama: Oyun Teorisi Yaklaşımı/ توضيح البدائل بآتجة فهم عناد الأوتوقراطية في الشرق الأوسط

This study aims to give complete and consistent answer to the puzzle of persistence of Middle East autocracies. Although the significant portion of undemocratic regimes have experienced transition to the democracy, the Middle East regimes have been in authoritarianism state. Why Middle East did not follow the similar pathway to democratization like other autocratic states? I investigate the fundamental reasons and mechanisms at work ensuring the persistence of authoritarianism in the region by featuring the role of the civil society in the region. There have been different explanations for persistence of authoritarianism in the Middle East. In this study, I propose different approach which focuses on the social dynamics than the stated theories.

Rania Taher Abdulwahab, Iranian Nuclear Crisis and its Regional Repercussion/İran Nükleer Krizi ve Bölgesel Etkileri/ الأزمة النووية الإيرانية و التأثيرات الإقليمية

The Iranian nuclear program is considered the most complex and intertwined issue in nuclear proliferation problem. This is because of the raised dimensions and questions about Iranian nuclear intentions, which represent a real problem in the issues of nuclear proliferation in general, where the Iranian situation offers a model in this regard. Since the opening of the Iranian nuclear file; the ambiguity of Tehran's intentions may be the only constant in the case despite what is declared from the Iranian side. However, the uncertainty of the facts and not intentions also represents a real problem in the case of Iran. The American and western indicators in general, refer to the activities of Iranian nuclear as a non-peaceful one, while there is no practically supported evidences of such claims of acquisition. Therefore it is difficult to determine the paths that are likely to turn this crisis to; in the time that the developments of the crisis is still arguably interacting in way that is opening the possibilities of all scenarios, especially after the recently imposed international sanctions that are representing a further pressure on Iran. The Iranian nuclear issue is taking a higher level of interest in both international and regional contexts, and raised fears from the military escalations, and is still requiring a great deal of efforts and political interactions in order to besiege negative repercussions. The behavior of most of the parties to this crisis aims at protecting their own interests and current situation at the lowest cost, along with working as much as possible to avoid getting into the midst of a military confrontation. This study aim to identify the nature of Iranian nuclear program by: analyzing its stages of emergence then, analyzing the motives that lay behind Iran's quest to acquire nuclear weapon, after that the study move to determine the strategic repercussions of Iranian nuclear program, then analyzing the developments of Iranian nuclear crisis, then we move to identify the International efforts which exerted to manage the Iranian nuclear crisis, we will investigate why these efforts were failed, finally the study will show the future scenarios of Iranian nuclear program. So we will divide this study to the following: The emergence of Iranian nuclear program, Motives that lay behind Iran's quest to acquire nuclear weapon, Strategic repercussions of Iranian nuclear program, Developments of Iranian nuclear crisis, International efforts which exerted to manage the Iranian nuclear crisis, Estimating International efforts and why they failed, Future scenarios of Iranian nuclear program

Eduardo Abou Ltaif - University of Otago- The Evolution of Lebanese and Syrian State-to-State Relations/Lübnan ve Suriye Bağlamında Devletler Arası İlişkilerin Dönüşümü/ سوريا و لبنان في سياق تحول العلاقات بين الدول

Lebanese-Syrian relations fluctuated between respectable and good relations into domination and exploitation. The nature of the relation depended heavily on Syria's political interest in Lebanon. This paper will study the different stages of the evolution of Lebanese-Syrian relations, the problems and will conclude by proposing a how the two states can agree on cooperation rather than exploitation.

9. Oturum / 9th Session / الجلسة التاسعة

**Ortadoğu'daki Dönüşümün Bölgesel Etkileri/
Regional Effects of the Transformation in the Middle East/
التأثيرات الإقليمية للتحويل في منطقة الشرق الأوسط**

17.30-19.00:

**Panel 25: Arap Baharı ve Ortadoğu/ Arab Spring and the Middle East/
الربيع العربي و الشرق الأوسط**

**Panel 26: Ortadoğu'da Demokratikleşme ve Siyaset/ Democratization and
Politics in the Middle East/ الديمقراطية في الشرق الأوسط و السياسة**

19.30 Akşam Yemeği/ Dinner/ طعام العشاء

Panel 25- Arap Baharı ve Ortadoğu/ Arab Spring and the Middle East/ الربيع العربي والشرق الاوسط

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Ali Balcı (Assoc. Prof., Sakarya University)

Wahiba Guetouche– University of Algiers – حتمية تاريخية أم ضرورة / Arap Baharı Tarihsel Kaçınılmazlık Mı, Sosyal Zorunluluk Mu?/ Is Arab Spring Historical Obligation or Social Necessity?

عرف تاريخ الإنسانية منذ القدم الكثير من التحوّلات و التغيرات التي اختلفت في أشكالها و في مضامينها و حتى في أهدافها. و بالتالي فإن التغير ظاهرة ضاربة في التاريخ نشأت مع نشوء البشرية وليست وليدة العصور الحديثة أو مظهرا من مظاهر القرن الواحد والعشرين و لا نتيجة من نتائج العولمة التي ينساق إليها العالم اليوم انسيافا إنسيافا لقد عرفت مختلف الدول والإمبراطوريات القديمة والحديثة الكثير من الثورات التي انبعثت من رحم المجتمع الرافض للسياسات الحاكمة و تعبيراً صريحاً للرفض الشعبي لأوضاعه و أحواله.

وتختلف مفاهيم التغيير والتحوّل والثورة من زمن إلى آخر ومن شعب إلى شعب ومن مجال إلى مجال آخر. و بين من يعتبره عمق الثورة أو إعادة هيكلة مجالات الرفض و الاختلاف، يبقى التغير مطلب اجتماعي و شعبي نتيجة رفض الأحوال و الأوضاع السائدة – السيئة- التي تشكل يوما عن يوم حراكا تدريجيا ينمو باستمرار، نتيجة الضغوطات و التراكمات المختلفة لدى هؤلاء. هذا الرفض الذي ينبعث من رغبة دافئة في الفعل الإيجابي و تحسين مستويات معيشة الشعب المختلفة، إن كانت سياسية او اجتماعية أو ثقافية...

وتعتبر التحوّلات والتغيرات التي تعيشها بعض دول عالمنا العربي والإسلامي اليوم وهو ما أطلق عليه ب الربيع العربي إحدى حالات التغيير والرفض الشعبي لأوضاعه الاجتماعية والإقتصادية التي كان سببها السياسة المنتهجة أو نظام الحكم الذي استوفى عقده ولم يسلم عهده للتناوب أو التداول و تملك الكرسي و كأنه صاحبه الشرعي و الأزلي بلا منازع. غير أنه ضمن هذه الرغبة في التغيير و الثورة على الأوضاع اليائسة، و أمام عدم جاهزية بعض الشعوب للتحديات الدولية المتلازمة والمتزامنة لحركاتها التغييرية، و أمام نقص الخبرة السياسية لديهم، استطاعت الكثير من الدول الامبريالية ذات الصبغة الديمقراطية اليوم أن تجد لها ولوجا سهلا من خلال عدة ثغرات مكنّتها من توجيه تلك الثورات و الحركات، بحيث أبعدتها عن هدفها الأساسي في خدمة البلاد والعباد، و حولتها الى يد ضاربة لها في المنطقة منفذة لمشاريعها الإقتصادية والسياسية، موهمة إياها بالدعم المادي والمعنوي الذي صار سوطا للخراب و التسلط الجديد. فتحول المطلب الاجتماعي الشعبي الداخلي الأول الى مطلب آخر يتمشى عنوة وقسرا و رغبة الدول العالمية الكبرى. هذا الوضع الذي حوّل نعمة الشعوب في مطعمها التحرري الداخلي الى نقمة اجتمع في رسمها الغافل و المتربص على حد سواء.

ومن خلال ما سبق اخترنا موضوع " التغيير: حتمية تاريخية أم ضرورة إجتماعية" كشكالية للمداخلة التي ننوي المشاركة بها في هذا المؤتمر، نعالج من خلالها العديد من الإشكاليات أساسية هامة الأخرى التي تستند إلى التاريخ الماضي لفهم و دراسة التاريخ الحاضر، راجين أن يكون هذا البحث مادة علمية ثرية و مفيدة.

Essam Abdel Shafy – University of Alexandria – السياسة الأمريكية تجاه
Amerika'nın Mısır Devrimi'ne Yönelik Siyaseti/ US
Foreign Policy Toward the Egyptian Revoltuion

خلال العقد الأخير من القرن العشرين، والسنوات القليلة الماضية من القرن الحادي والعشرين، حاولت الولايات المتحدة، ممارسة الضغط على البلدان الأخرى لتتبنى وتطبق القيم والإجراءات الأمريكية، فيما يتعلق بحقوق الإنسان والديمقراطية؛ ومنع البلدان الأخرى من الحصول على قدرات عسكرية تمكنها من مواجهة التفوق الأمريكي؛ وتطبيق القانون الأمريكي في المجتمعات الأخرى؛ وتصنيف الدول وفقاً لالتزامها بالمعايير الأمريكية بخصوص حقوق الإنسان، والمخدرات، والإرهاب، وانتشار الأسلحة النووية والصواريخ والحرية الدينية؛ وفرض عقوبات على البلدان التي لا تطبق المعايير الأمريكية بخصوص هذه المسائل، ورفع شعارات حرية التجارة والأسواق المفتوحة؛ وتوجيه سياسة البنك الدولي وصندوق النقد العالمي بحيث ترسخ هذه الشعارات؛ والتدخل في النزاعات المحلية التي لها فيها مصالح مباشرة محدودة نسبياً؛ وإكراه دول أخرى على إتباع سياسات اقتصادية وسياسات اجتماعية تخدم المصالح الاقتصادية الأمريكية. إلا أن هذه التوجهات وتلك السياسات اصطدمت بالعديد من التحديات خلال السنوات القليلة الماضية من القرن الحادي والعشرين، كان من بينها أحداث الحادي عشر من سبتمبر ٢٠٠١، ثم التورط في حربي أفغانستان (٢٠٠١) والعراق (٢٠٠٣) ثم الأزمة الاقتصادية العالمية (٢٠٠٨) وأخيراً وليس آخراً التحولات السياسية التي شهدتها الدول العربية مع نهاية العام ٢٠١٠ وحتى الآن والتي أطلق عليها "الربيع العربي" أو الثورات العربية. إن الإستراتيجية الأميركية في التعامل مع الثورات العربية، قد حكمتها عدة مبادئ، أولها: مبدأ الترقب والانتظار (إذ فضلت الإدارة الأميركية مبدأ الانتظار والترقب قبل التسرع بإعلان موقف صريح من كل ثورة، وتبعت ذلك محاولات جادة لتقليل أضرار التغيير)، وثانيها: مبدأ الفصل بين الثورات (حيث كان من الصعب على الإدارة الأميركية إعلان مبدأ واحد للتعامل مع ثورات العرب وتطبيقه في جميع الحالات، ومن هنا عمدت دوائر صنع القرار في واشنطن إلى التعامل مع كل حالة على حدة)، وثالثها: مبدأ تغيير الأساليب مع ثبات الأهداف الإستراتيجية (فرغم ما تتيحه الثورات العربية من فرصة للولايات المتحدة للتصالح مع شعوب العرب عن طريق تحالف جديد يستبدل تحالفاتها السابقة مع نظم الحكم غير الديمقراطية، فإن ثورات العرب عرّضت المصالح الأميركية في الشرق الأوسط للخطر، وحتى يتم انتهاء هذه الثورات، سيكون من الصعب حماية هذه المصالح، وأن الولايات المتحدة سيكون لها شكل مختلف من النفوذ، لأنها تتعامل مع ديمقراطية آخذة في التطور. وأمام هذه الاعتبارات تأتي أهمية التأكيد على أن القوى الكبرى ذات التوجهات العالمية، والساعية نحو التفرد والهيمنة، لا تتبنى في توجهاتها وسياساتها، سيناريوهات أحادية، أو بدائل محددة، ولكنها تجمع بين العديد من السيناريوهات والبدائل، الجاهزة والقابلة للتنفيذ والتعديل وفقاً لمصالحها وأولويات اهتماماتها، ووفقاً لتحولات الأوضاع في المناطق محل الاهتمام، وفي القضايا ذات المحورية الرئيسية، وهو ما يجب مراعاته من جانب القائمين على صنع السياسة الخارجية المصرية، في مرحلة ما بعد الثورة، وخاصة في ظل أهمية القوي الغربية المحورية بصفة عامة والولايات المتحدة الأمريكية بصفة خاصة، وتعاطم تأثيراتها على مستقبل الثورة المصرية سياسياً وإستراتيجياً واقتصادياً. ومع أهمية التحولات التي شهدتها المنطقة العربية بصفة عامة، وخصوصية التحولات التي شهدتها مصر منذ ٢٥ يناير ٢٠١١ وحتى الآن، أمام طبيعة العلاقات المصرية الأمريكية، وأهمية مصر في الإستراتيجية الأمريكية، أصبح السؤال الكبير الذي يسعى هذا البحث للإجابة عليه هو: ما طبيعة وأبعاد السياسة الأمريكية تجاه الثورة المصرية تأثيراً وتأثراً، بين ٢٥ يناير ٢٠١١ وحتى يونيو ٢٠١٤؟

Hamid Alswaidani- University of Mosul – السياسة التركية تجاه الشرق
Arap Baharı Sürecinde Türk Dış Politikası/
Turkish Foreign Policy During the Arab Spring

يعد يوم ١٧ كانون الاول ٢٠١٠ الشرارة الاولى لاندلاع الثورات العربية بعد ان اقدم الشاب التونسي (محمد البو عزيزي) على اشعال النار في جسده تعبيراً عن غضبه على مصادرة العربية التي يبيع عليها وتوفي في ٤ كانون الثاني ٢٠١١، نتيجة الحروق، وتمثل هذا الحادثة وتعبر عن معاناة قطاعات واسعة من الشباب العربي من سوء الخدمات والعوز والحرمان الذي خيم على شعوب المنطقة العربية وذلك بسبب فساد انظمة الحكم.

ان هذا الشاب حفز الكثيرين من الشباب التونسيين الى التظاهر مطالبين بالاصلاح وتوفير الخدمات وانتقلت هذه الاحتجاجات والتظاهرات الى مصر واليمن وسوريا والبحرين وليبيا وقد استخدمت الانظمة الحاكمة اساليب القمع والقتل ضد ارادة الشعوب وسقطت انظمة وبقيت انظمة بالنظر السقوط.

ان هذا الثورات الشعبية اثارت في نفوس المفكرين والكتاب والمحللين السياسيين تساؤلات عدة عن اسباب هذه الثورات اذ ذهب البعض الى ان سبب هذه الانتفاضات هي معانات الشعب العربي وفساد انظمة الحكم و اشار البعض الى ان هذه الظاهرة هي (مؤامرة امريكية) جاءت لتغيير خارطة الشرق الاوسط، وبما ان تركيا كانت قائد لهذه المنطقة لعدة قرون ابان الحكم العثماني، وتعد تركيا اليوم هي اكبر قوة اقتصادية ولها علاقات سياسية واقتصادية وثقافية مع الدول العربية التي تمر الان بتحولات سياسية واقتصادية وثقافية كان على تركيا بل يتحتم عليها القيام بدورها التاريخي في هذه المنطقة والتي تخشى تركيا على هذه المنطقة ان تقع تحت قبضة الدول العظمى والدول الاقليمية منافسة لتركيا في هذه المنطقة الحيوية من العالم.

Hayri Muhammed - University of Alzawiya – التحولات السياسية في
Devrim Sonrası Libya'da Siyasi Kriz
ve Nedenleri/ The Reasons of Political Crisis in Libya in the Post-
Revolution Era

تشهد ليبيا تطورات مثيرة للجدل، سوف يكون لها انعكاس كبير على مستقبلها السياسي، وتعكس الأزمة لسياسية الراهنة الجوانب المختلفة للتعقيدات التي واجهت الدولة أثناء الفترة الانتقالية، وهنا تبدو أهمية تناول العوامل التي شكلت خلفية الأزمة الراهنة والعوامل التي دفعت باتجاه الحسم العسكري، رغم طرح العديد من المبادرات السياسية منذ منتصف عام ٢٠١٣، وكان من اللافت أن هذه المبادرات أقرها المؤتمر الوطني العام وصارت ضمن الإطار الدستوري للدولة، وفق تعديلات فبراير ٢٠١٤، لكنها لم تخفف من حدة الأزمة. فقد لازم التوتر السياسي الفترة الانتقالية منذ نوفمبر ٢٠١١، حيث يمكن القول أن فهي صارت تقف على مفترق طرق؛ إما الحرية والديمقراطية والثورة وبين لعودة إلى غايه الماضي وظلاماته، فمنذ مايو الماضي دخلت البلاد في أزمة سياسية عميقة بسبب هجوم القمع على المؤتمر الوطني ١٨ مايو ٢٠١٤ وتزايد محاولات نقل ما يسمى عملية الكرامة لطرابلس وتزايد تعطيل مؤسسات الدولة وانعدام لأمن في طرابلس العاصمة. ورغم صدور تعديلات دستورية في فبراير ٢٠١٤ تحدد ملامح الفترة الانتقالية الثالثة وانتهاء ولاية المؤتمر وتكوين مجلس النواب، فإن في مسار مواز كانت الأطراف السياسية تتجه نحو الحسم العسكري والمسلح، وهذا ما يثير الجدل حول العوامل الكامنة وراء اللجوء للعمل المسلح رغم وجود مسار

سياسي دستوري يتمثل في إجراء انتخابات مجلس النواب. وإذا ما نظرنا لأهداف أطراف الصراع، يمكن ملاحظة وجود عوامل مشتركة، حيث يتطلع كل طرف للولوج لسلطة الدولة، ولكن من منطلقات وأوضاع قانونية مختلفة، فثمة جدل حول مشروعية "عملية الكرامة" وأيضاً عملية "فجر ليبيا"، وهذا ما يمكن أن يساعد في تفسير اندلاع الأزمة المسلحة كحل أخير دون انتظار لنتائج انتخابات مجلس النواب، وهو ما يثير التساؤل أيضاً حول إصرار نواب التيار المدني والنواب ذوي التوجه الفيدرالي على وضع إطار لتشكيل مجلس النواب كان من شأنه إثارة الجدل الدستوري حول مشروعيته. ورغم اندلاع الصراع المسلح، شهدت ليبيا إجراء انتخابات مجلس النواب، وبغض النظر عن مدى نزاهتها، فإنها شكلت واحداً من مخارج وحلول الأزمة السياسية وخصوصاً بعد رفض المنضويين تحت عملية الكرامة لكل مقترحات الحور للخروج من الأزمة وكان آخرها مبادرة الأمم المتحدة، ولذلك علق الليبيون آمالهم على اضطلاع مجلس النواب بالتصدي لكل معوقات بناء الدولة واستعادة الثورة في الوقت الراهن، يبدو العديد من المعوقات التي تواجه طرح صيغة وإطار وطني للتحول السياسي، ويبدو التساؤل هنا حول مدى قدرة الإطار الدستوري الانتقالي على معالجة التباين في وسائل العمل السياسي والخفات العميقة بين الأطراف السياسية وانتشار مصطلح الإرهاب كاتهام متبادل بشكل يعيق فرص الحوار السياسي. والتحدي المهم هنا، يتمثل في مدى قدرة التصورات الثورية على صياغة سياسات انتقالية تضمن الانتهاء من المرحلة الانتقالية، ويمكن التحدي في غياب افق لانتهاء من الدستور قبل أغسطس ٢٠١٥، وهناك نوعين من المعوقات التي تواجه المرحلة القادمة، يتمثل الأول في غياب القوة أو السلطة المركزية للدولة، سواء بسبب انتشار السلاح أو تزايد النفوذ الخارجي، وتتوقف القدرة على بناء سلطة مركزية قوية على قدرة الحكومة في الخروج من إطار قرار مجلس الأمن رقم (٢٠٩٥) وبدء سياسة لبناء الجيش والأجهزة الأمنية. أما الثاني فيتمثل في الخيار ما بين تمكين الإعلان دستوري كإطار دستوري انتقالي حتى صدور الدستور الدائم، أو التحول نحو بدء مرحلة ثورية وفق إطار دستوري جديد، خصوصاً وأن إجراء سبع تعديلات دستورية خلال الفترة يناير ٢٠١٢ - مارس ٢٠١٤ أعطى انطباعاً باهتزاز الأرضية القانونية للدولة، وأن بعضها ساهم في إرباك المسار الانتقالي كالتعديل الثاني المتعلق بتشكيل الهيئة التأسيسية بالانتخاب بدلاً من اختيارها من قبل المؤتمر الوطني.

Panel 26- Ortadoğu'da Demokratikleşme ve Siyaset/ Democratization and Politics in the Middle East/ الديمقراطية في الشرق الأوسط والسياسة

Panel Başkanı/Chair/رئيس المجموعة: Halil Kürşad Aslan (Assist.
Prof., Eskisehir Osmangazi University)

Tariq Hashim Khamis / Naime Zaghlash - العراق في العنف
Irak'taki Şiddetin Komşu Ülkelerin Güvenliğine Yansımaları/ Violence in Iraq and its Implications on
Neighbouring Countries

بعد مرور ثلاثة عشر عاماً على احتلال العراق، لا يزال العنف والتوتر بين مكونات المجتمع العراقي يهدد استقرار العراق وديمقراطيته الهشة. ويشغل دول الجوار الجغرافي (تركيا ، إيران ، سوريا ، الاردن ، السعودية ، والكويت ، فقد فشلت السياسة العراقية في تطمين هذه الدول

بسبب عدم وجود نظام للحكم شامل للجميع، وتعرّزت الانقسامات الداخلية بسبب تداعيات ما يسمى بالربيع العربي، وخاصة تأثيرات الثورة السورية وتعزيز الطائفية العابرة للحدود الوطنية. وللحيلولة دون حدوث المزيد من التشرذم أو ظهور نظام استبدادي جديد، يحتاج العراق إلى ميثاق سياسي يقوم على المواطنين الأفراد أكثر منه على الهويات الطائفية. وفي الجانب التركي فإن الحكومة التركية تعمل على إقامة تفاهات بين كل المكونات التركية من أجل تأمين حدودها مع دول مضطربة هي العراق وسوريا. ويتضح ذلك من محاولة الحكومة التركية معالجة الازمة السورية سياسيا وانسانيا من خلال توجيهها لاقامة حزام امني داخل سوريا وذلك من خلال التعاون مع حكومة اقليم كردستان والأحزاب المعتدلة في شمال سوريا لكبح جماح حزب العمال الكردستاني، وذلك في ظل تردد الحديث عن قيام وفود كردية بزيارات إلى واشنطن لدعم مطالبهم بتأسيس حكم ذاتي عقب سقوط النظام السوري وانتصار الثورة السورية. من هذا المنطلق تأتي ورقتنا التي نرغب بالمشاركة فيها بمؤتمر الموقر للتفضل بالاستلام واعلامنا عن ما يترتب على ذلك مع التقدير.

إعادة هيكلة – Awatif Sayyid – Center for Information and Research –
Iran Dış Politikasında Yeniden Yapılanma/
Reconstruction in the Iranian Foreign Policy

السياسة الخارجية هي تلك السياسة التي يتم بها تنظيم علاقات الدولة ونشاط رعاياها مع غيرها من الدول وتهدف الي صيانة استقلال وأمن وحماية مصالحها ، ووضع مبادئ واهداف السياسة الخارجية هي من اهداف مسؤوليات القادة العليا للدولة وتتكون السياسة الخارجية لاي دولة من الوسائل التي تختارها لتحقيق أهدافها في حلبة السياسة الدولية وعلية فإن السياسة الخارجية هي تصور واداء لدور وطني معين شكلت السياسة الخارجية الايرانية جدلا كبيرا في العالم العربي والغربي خصوصا بعد نجاح الثورة الاسلامية التي غيرت السياسة الخارجية رأسا على عقب حيث اتهمت ايران لمحاولة تصدير الثورة الي دول الجوار – ولكنها بعد الثورة الاسلامية بدأت في التغيير حيث تم قطع العلاقات مع اسرائيل وامريكا والغرب عموما اما الدول العربية فكانت متوترة مع دول الخليج ومصر والعراق اذا استثنينا سوريا والسودان والجزائر وعليه فإن أهمية البحث تكمن في : كشف التحول الكبير الذي حدث في السياسة الخارجية الايرانية واعادة هيكلتها من جديد بعد مجي الرئيس الجديد السيد حسن روحاني الي السلطة.

Taleb Kihoul/Fella Bendali -Sakarya Üniversitesi –
Ortadoğu'da Demokrasi Sorunu/ Democracy Problem
in the Middle East

اهتمت وسائل الاعلام الجزائرية كغيرها من وسائل الاعلام العربية بما يحدث في الساحة السياسية العربية فيما عرف بـ " الربيع العربي " من خلال تغطية هذه الأحداث والتعليق عليها في كثير من الأحيان ، انطلاقا من أهميتها التي مست عمق الأنظمة السياسية العربية ، وانعكاس ذلك على النظام السياسي الجزائري الذي حاول بكل الوسائل تقادي حدوث أي " ربيع عربي " أو " انزلاقات " قد تؤدي تكرار سيناريوهات الكثير من الدول العربية .وقد انعكست وجهات نظر السياسيين الجزائريين على وسائل الاعلام في تغطيتها للأحداث الواقعة في هذه المرحلة حيث وصف ما يسمى " بالربيع العربي " بالمؤامرة الخارجية تارة وبمشروع الشرق الاوسط الجديد الهادف لتقسيم العالم العربي تارة أخرى .هذا التباين جعل الكثير من المختصين يطرحون أسئلة عديدة حول دور وسائل الاعلام الجزائرية في تبني خطاب الساسة من جهة وعلاقتها بالسلطة والمال السياسي من جهة أخرى .كما

طرحت مشكلة عويصة وهي قضية موضوعية ومصادقية وسائل الاعلام الجزائرية التي تتسم بهامش كبير من الحرية مقارنة بنظيرتها العربية .

Velid Seddik Miloud - University of Dr. Taher Moulay -
Cezayir'de Demokratik Reformlar/ Democratic Reforms in Algeria

عرفت الجزائر خلال السنوات الاخيرة عديد من الاصلاحات السياسية ، كان الغرض الاساسي منها العمل على تعميق مسار بناء دولة القانون والمؤسسات ، وتعزيز الاطر الديمقراطية بما ينسجم وارساء دعائم الحكم الراشد . ولقد كان خطاب رئيس الجمهورية 15 افريل 2011 في مدينة سطيف قبيل الانتخابات التشريعية 10 ماي 2014 بمثابة الاعلان عن بداية جملة من الاصلاحات السياسية ، كان مبتدأها اطلاق سلسلة من المشاورات مع جميع الفاعلين السياسيين احزاب وشخصيات وطنية وجمعيات مجتمع مدني ، الامر الذي نتج عنه تعديل قانون الانتخابات ووضع قانون اعلام جديد ، واخرها اقتراح مسودة للدستور شهر ماي 2014 كان الهدف منه فتح المجال امام الحريات واعطاء سلطات اكبر للمثلي الشعب البرلمان لتعزيز مسار عملية البناء الديمقراطي . واذا كان برؤية الكثيرين ان هذه الاصلاحات لاترقى الى درجة التحول الديمقراطي او التغيير السياسي باعتبار ان السلطة السياسية هي الجهة المقترحة وهي الجهة المنفذة فان ثمة عوامل عدة اثرت تأثيرا بالغا لاسلاك النظام السياسي الجزائري هذا المسلك : كان من اهمها :

✓ الثورات العربية او الربيع العربي اواخر 2010 بداية 2012 والتي ادت الى سقوط اربعة انظمة سياسى عربية .

✓ ، طبيعة المتغيرات الاقليمية والدولية التي رافقت ذلك

✓ الحركات الاحتجاجية : حيث عرفت الجزائر على غرار ما حدث في بعض البلاد العربية من تحولات جذرية حركات احتجاجية في بداية يناير ٢٠١١ ، بدأت مساء الاثنين في ٢٠١١/١/٣ في مدينة وهران بالغرب الجزائري، لتنتشر بدءا من الثلاثاء في ٢٠١١/١/٤ في بعض مدن ولاية تيبازا بالوسط، على حدود ولاية العاصمة الغربية، كمدينة بواسماعيل وفوكة . ويمثل انتشار هذه الاحتجاجات في الجزائر العاصمة منذ الأربعاء في ٢٠١١/١/٥ النقلة النوعية لهذه الموجة الاحتجاجية، خاصة عندما مست الأحياء الشعبية التي ارتبطت بمثل هذه الاحتجاجات في السابق، كأحياء باب الواد وبلكور وباش جراح. لم تقتصر الاحتجاجات على منطقتي الغرب والوسط، فسرعان ما وجدت لها صدى في مناطق اخرى على غرار منطقة القبائل و مدن عنابة وسكيكدة والطارف وسوق اهراس.

✓ وصول موجة الاحتجاجات لاول مرة منذ الاستقلال الى مناطق الجنوب الجزائري سيما ولايات ورقلة إلى غرداية مروراً بالأغواط وحاسي مسعود وغيرها ، تطالب بإصلاحات تنموية تحسّن من الأوضاع الاجتماعية و المعيشية لسكانها و توفير مناصب شغل لشبابها بالدرجة الأولى الذي تعاني شريحة كبيرة منه من الفقر و البطالة.و هي المفارقة الغربية حيث التناقض الكبير بين الواقع الاجتماعي المعيش و الإمكانات الكبيرة المتاحة في ظل البجوحة المالية التي تتمتع بها الجزائر في السنوات الأخيرة، حيث بلغ احتياطي الصرف الأجنبي لديها ١٨٦ مليار دولار في سبتمبر ٢٠١٢، مما يسمح لها بالقيام بإصلاحات جذرية تمس جميع الطبقات الاجتماعية، الفقيرة منها على وجه الخصوص، لتجنب احتجاجات شعبية من هذا القبيل،

4.Gün / Day 4 / اليوم الرابع

Kapanış Paneli/Closing Panel/الختام

10.30-12.30:

Oturum Başkanı/Chair: Muhittin Ataman, Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Richard Falk, Princeton University, Explaining Regional Turbulence After the Arab Spring / Arap Baharı Sonrası Bölgesel Türbülansı Açıklamak/ شرح الاضطراب الاقليمي بعد الربيع العربي

Bobby Salman Sayyid, University of Leeds, Decolonial Horizons and the Islamicate/ Dekolonyal Ufuklar ve İslamlaşma

Khalil Al-Anani, Johns Hopkins University, Future of the Political Islam in the Middle East/ Ortadoğu’da Siyasi İslam’ın Geleceği/ مستقبل الاسلام السياسي في الشرق الاوسط

Michael Luders, Deputy Director of the German Orient Institute, Berlin, The Challenge of the Islamic State: What are the Options of the World Community?/İŞİD Sorunu: Uluslararası Toplum için Hangi Seçenekler Var?/ مشكلة داعش و ماهي الخيارات المطروحة امام المجتمع الدولي

14.00-16.00:Kapanış Yemeği/ Closing Dinner/ طعام الختام